

რეკ 9321
3

მერანო

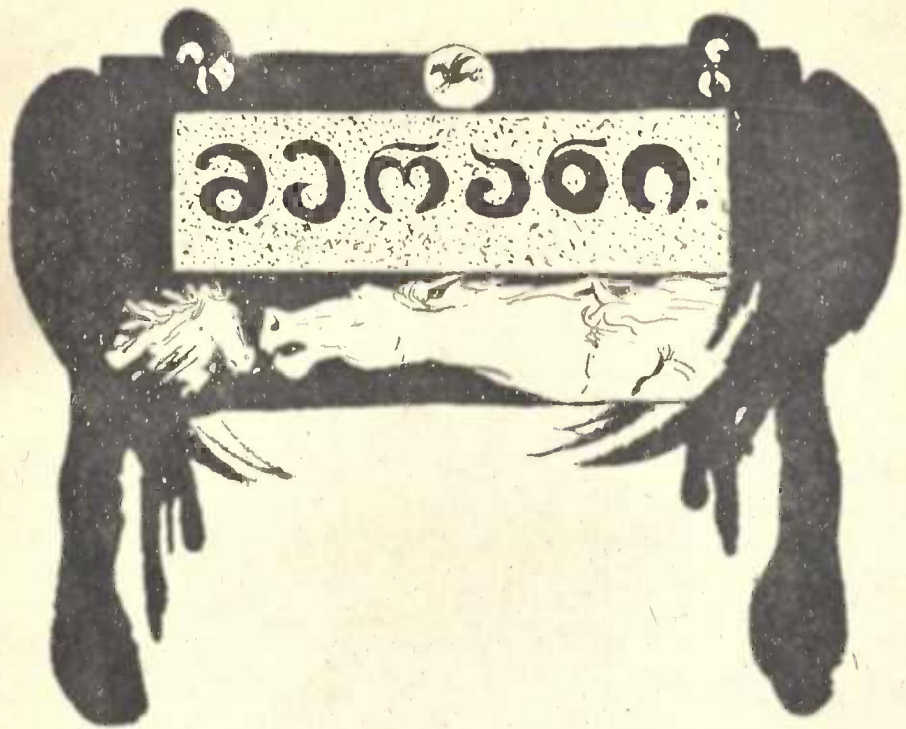

ტფილისი

ელექტრო-მბეჭდავი „ზრომა“, მუხრანის ქ. № 12.
1916

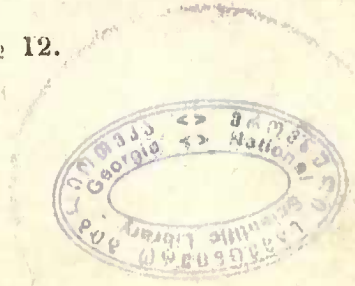
25899

ის. კ. 9321 შ. 2015-19305
3

გასწი, შერანო! შენს ჭენებას არ აქვს საზღვარი!

თ ბ ი ლ ი ს ი
ელექტრო-მბეჭდავი „ზრომა“, მუხრანის ქ. № 12.
1916

მერანი—ნახტი ელ. ს. ერისთავისა.

სალამური

გულის სიღრმიდან ამოგკერ,
გრძნობით შეგღებე, გიარე;
მე სულის კენესა ჩაგბერე,
შენ მამულს გაუზიარე!
სამგლოვიარო სიმღერით
მთაბარი შემოვიარე:
წუხილს მოვსტკვამდი მშობლისას,
უცხოც კი დავაიარე.

ახ, სალამურო, ერთგულო,
ჩემო სულო და ტრფიალო!
ურვა და ცრემლი მომბეზრდა,
ხმა უნდა შეატრიალო:
დღეს მე მწყურთან ზეამო,
ვარამო გავატიალო
მსურს სამხვთო ცეცხლად გარდვიქცე,
შენთან დავიწვა, ვიალო,
სამხიარულო ალამი
ჩემს ერში ავაფრიალო!
დაუკარ შევების სიმღერა!
დაუკარ, უნდა ვიამო,—
თორემ დაგამტვრევ, ერთგულო,
ჩემო სულო და ტრფიალო!!

რა კარგი ხარ, რა კარგი!

რა კარგი ხარ, რა კარგი! კოხტა, ზღვისფერ-თვალემა,
თმებზედ ღამე გიციინის, პირზედ — დღის ბრწყინვალემა.
რა კარგი ხარ, რა კარგი! შუშპარა და მჩქეფარე,
როცა მოვკვდე, გენაცვა, ძეგლად გადამეფარე!
სიომ ძლივს ინახულა, სადაც გძინავს, ის ბინა
და შენს ტუჩზე გულნარას ვარდი ააბიბინა.
სპილომ ძვლები დაიფშხენა რამდენიმე წვრილ კბილად
და მარჯნებში ჩაგება მარმარილოს ბორკილად.
რა კარგი ხარ, რა კარგი! კოხტა, ცელქი, მჩქეფარე,
როცა მოვკვდე, გეთაყვა, ძეგლად გადამეფარე!
სუნთქავ! და მაგ სუნთქვისგან რო მიბრძანო შენს მწერალს,
ფსალმუნს დაწვერ, ღვთის ფსალმუნს, საგალობელ-სამღერალს.
მზე შიშობს, რომ მასზე წინ იას არ შეეყარო,
შენს სიარულს აჯავრებს დარხეული მთის წყარო.
რა კარგი ხარ, რა კარგი! კოხტა, ცელქი, მჩქეფარე,
როცა მოვკვდე, ლამაზო, ძეგლად გადამეფარე!

თუმც ქალის სიყვარული, მზის წყალივით ჩანჩქარა,
ვსე სწრაფად გაირბენს, ისე სწრაფად და...ჩქარა,
იით სარკვეზე ნაორთქლი, ვით სრიალი ტყის გველის,
ან ვით თითი კლავიშზე, რომელიმე დამკვრელის.
ვის არ ვხედავ შენს გვერდით შენსა გარეშემოსა,
ვგ სიტურფე, მითხარი, ქებით ვინ არ შემოსა,
ვის არ უნდა შენს გულში ადგილი დაიჩემოს?
ვის არ უნდა, მითხარი, შენი ტრფობა იგემოს???
მე კი რით გაგაკვირვო, რომელ ქათინაურით?
მე ჩუმი ვარ, გენაცვა, ვერ მოგხიბლავ ხმაურით,
ვერ მოგხიბლავ სიტყვებით, ვერ მოგხიბლავ და... მგონი
სიტყვა ჯერ არ არსებობს, შენთვის გამონაგონი!
და მიტომაც მე მინდა, რომ ეგ სახე, ლამაზო,
ჩემის ფრჩხილით დავკაწრო, ჩემის კალპით დავხაზო,
ლოყებზე დაგიჯღაბნო რალაც უცნაურება,
რომ სარკეშიც შეგზარდეს შენი სახის ყურება.—
მაშინ ბრბო მყის დაგტოვებს, ბრბო წუთით ანათრთოლი,
გაგეცლება როგორც ხეს შემოდგომის ფოთოლი.
და დამრჩები მხოლოდ მე, ვით სიცოცხლეს საწუთრო,
და შევიძლებ, რომ ერთმა ერთი დავისაკუთრო,
მხოლოდ ჩემთვის იცოცხლებ, მხოლოდ, მხოლოდ და მხოლოდ,
და გახდები მგოსნისთვის გამოუცნობ სიმბოლოდ!
რა კარგი ხარ, რა კარგი! კოხტა, ზღვისფერ-თვალემა.
თმებზე ლამე გიციინის, პირზედ—დღის ბრწყინვალეობა.
რა კარგი ხარ, რა კარგი! კოხტა, ცელ.ჩი, მჩქეფარე,
როცა მოგკვდე, გენაცვა, ძეგლად გადამეფარე.

წალვერი 1914.

სიკვდილ-სიცოცხლის ცეკვა.

ვით ნიაფი, ცელქ-ნარნარი, ხან მალი და ხანაც ნელი
დასცქრიალებ შენ ჩვენ შორის მშვენიერი და სურნელი.
მარმარილოს ღვთიურ ნაკვთის, ახ, ვინ არის ნეტა, მთლელი,
მოქანდაკე მიწიერი, თუ ბრწყინვალე ოლიმპელი?!
თვით შვენება მოხიბლული გვირგვინს გადგამს ტურფა თავსა!
ცა და მიწა ერთად შენში ვინ და როგორ მოათავსა?
თვალნი შენნი სხიმფენარნი ათეთრებენ ღამეს შავსა
და აღნობენ ჩამოწოლილს კაცის გულზე სევდის ზვავსა!
დასაკოცნელ თლილ ნაზ ფეხებს მიწას თითქმის არ აკარებ.
შოძრაობას მათსა მოქნილს ხან ანელებ, ხან აქარებ!
ხან მოღელავ ზვირთივითა, ნაკადივით ხან წანწყარებ—
თავის ჩრდილსა ეცელქები: დასდევ და ხან თავს აპარებ!
ზამბახოვან ხელების შლა ფრენად გიქცევს სიარულსა,
ცეკვით სახავ გაზაფხულსა, ნორჩს, უზრუნველს, მხიარულსა,
ყოვლი კუნთი გითამაშებს, ჰფენ გარშემო სიხარულსა
მოხდენილის მიმოხვრითა სურათხატავ სიყვარულსა:
ხან ღრმას, ჩუმსა, დამშვიდებულს ანგელოზთა ტრფობის გვარად
ხან დემონის კოცნასავით დამწველს, ქცეულს ცეცხლის ღვარად!
სიყვარულსა, განცდილს მთებზედ, სადაც თოვლი ბრწყინავს
მარად,
სიყვარულსა, მიმოფანტულს ყვავილებში ველად, ბარად!..
ცეკვავ, ცეკვავ ოღნავ ფურჩქვნილ სურნელოვან ტანის რხევით,
მოელვარე სიცოცხლისა მწველ ნაპერწკალთ მიმოფრქვევით!
დასრიალებ ვით ოცნება, ქალწულობის ამბრის კმევით
შენ ბაგეზედ დასაკონად ჩამობრძანდა თვით მზე ქვევით!..

* * *

და აქვე, აქვე, ზურგს უკან ჰგუზგუზებს ცეცხლი და ალი!
სიკვდილი დაჰქრის, ნაფარდობს, ვით სისხლის მსმელი ალალი!
მარჯვნივ თუ მარცხნივ... წინ... უკან... გზა არსადა სჩანს სავალი!
ჰოჲ, კრულო კაცოჲ გენიავ, ჭირი დასთესე მრავალი!!
აქ ისევ ჯოჯოხეთია... კვლავ ყუმბარები სკდებიან...
ერთმანეთს გაბოროტებით მოყვასნი ეკვეთებიან!
ბრძოლაში გადახლართულნი კვნესით და წყევლით კვდებიან:
მახვილით ხელში ამდგარნი მახვილისგანვე სწყდებიან!
ვამი რა ძვირიდ დაფასდა მიწის ყოველი მტკაველი:
კაცის ხორციტა, ძვლებითა მოფენილია მთა-ველი!
თვით ბელზებული შეძრწუნდა ამ სასაკლაოს მნახველი.
და დაანთხია მიწამა რაც კი რამ ჰქონდა ნაღველი!
ტვინი და გული ტალახსა შერიეს ტლანქის წიხლითა!
მთლათ გაიჟღენთა ხმელეთი უმაგად დაღვრილი სისხლითა!
ახალს ზღვას აჩენს ეს სისხლი მდინარებითა წითლითა,
სამყარო შემოიბურა გვამგაცლილ სულთა ნისლითა!!
ტანჯვა-ვაების გოდებამ ზარბაზანთ გრგვინვა დაჰფარა,
ცრემლთ ოკეანე ქვრივიბოლოთ მწუხარე თვალმა დაჰღვარა!
სულის წალკოტი დიადი მახვილმა ჰკაფა, დაჰბარა...
ახ, ქვეყნის ბედი ქვესკნელსა რომელმა ცუდმა აბარა?!
ცაო რათ სდუმხარ აქამდის!.. შენც ხომ გენგრევა კამარა!
ღმერთო სადა ხარ! შესწყვიტე ეს საზარელი ნალარა!..

* * *

ჰო, შენც აქ ხარ... ცეკვას უმზერ... მესმის!.. მესმის
სევდა შენი!..

ტურფავ ეხლა მაინც მიხვდი, თუ რა ხარ, და როგორ ჰშვენი!
დაგვაფიწყე ყოველივე, ქარს მიეცი სევდა ჩვენი ..
ჰა, გვირგვინი ჩვენ გულთაგან, ღვთაებრივო, მიიძღვენი!..
ჩემი მხრისა ჰანგი მესმის... ახმატკბილდა საზანდარი!
ნეტა, თარის, გრძნეულ თარის, ქვეყნად არის ჭამ სადარი?
მოლხენილმან გააცოცხლოს, ააცეკვოს იმან მკვდარი,
მწუხარემ კი თვით ედემსა ათქმევინოს გლოვის ზარი!..
წელში ნახად გაიმართე, დიდებულად გამობრძანდი...
სუმბუქს, ყვავილთ ფშვინვასავით, დედოფალსა ღმერთქალს
ჰგვანდი!

ფროდიტეს, ან დიანას შესადარად მოვიყვანდი;
 მაგრამ შენთან ფერმკრთალობენ, ვითა მზესთან მისი ლანდი!
 ხან გასხლტები მერცხალივით, მიმოაფრენ დარბაზს ქროლვით,
 მისწრაფვი წინ თამამად, ხან უკურბენ შევლის ლტოლვით!
 ხან დასცურავ გედივითა თლილ ყელის და მკერდის ბროლვით,
 ხან შესდგები ერთ ალაგას ანთებული ვნების თრთოლვით! .
 ვსტკბები, ვსტკბები ჩემ მხრის ცეკვით!... ცეცხლი მოსჩქედს
 თარის ხმაში!

ჩვენ მიზანი სიცოცხლისა აქა ვპევეთ, ამ ცეკვაში!
 შემოგცქერით სულ განაბვით, ვიძირებით ეშხის ზღვაში...
 ვაშა, ვაშა, გულის მწველო!.. ყმაწვილებო, ტაში, ტაში!!.

* * *

შორს... ჩრდილოეთში მინდორი... მეომართაგან შთე-
 ნილი...
 ახ, კვლავ სიცოცხლის ყლორტები სიკვდილის ფეხქვეშ თე-
 ლილი!
 კვლავ სისხლი, სისხლი ქვეყნისა გაჭრილ ძარღვიდან დენილი...
 მინდორი, ყვავილთ ნაცვლადა გახრწნილ გვამებით ფენილი!..

ვინ ოხრავს იქ სულთმობრძავი, დაკრილი, დაწყლოლებული,
ბუნების ნაქანდაკევი უსწორო, დასრულებული,
სიცოცხლის განთიადზედა სიკვდილის კოცნით ვნებული:
ჩემი სამშობლოს რაინდი, მათათა არწივი ქებული!
ბედმან რათ გაგვაზომიხა ჩვენ? ჭირი სიგრძე განითა?
რატომ არა ხარ ჩვენ შორის, გმირო, შენ საროს ტანითა!
ვეფხვო სიმარდე-სიფიცხით, ლომო ღონითა, ჯანითა...
მშობლის წილ დაძინებულო თოფზარბაზანის ნანითა!
სად არის შენი სიმკვირცხლე, ციდამა ვარსკვლავთ მომხსნელი?
ფალავანობა-ნავარდი, სარმანი მოკლე და გძელი,
მოგვერდი მოულოდნელი. კისრული თავსბრუ დამსხმელო?
ძლივს იძვრი, გმირო, ლეკურში ელვისებრ ფეხის გამსმელი!
და... სადაური სად კვდება! . რათაო, ღმერთო, ოჰ, რათა!
ცრემლმა დასთხარა თვალები დედას, ცოლს, ქცეულთ ოხვრათა!
ვაჟ, მამულს, ოფლით მორწყულსა, უვლეელსა შეთენილს
ოხრათა,

საქართველოსა, ჰე ბედო, რას დაჰფრენ ალალ ქორათა?!
სულს ღაფავს .. მინდვრის აკვანში სიკვდილის ხელით რწეული ..
თან წამოღებულს მშობლიურს მიწას გულს იკრავს ეული,
უცხო ცის ქვეშა... სხვის ჭირის გასაქარვებლად წვეული...
უაზრო ბრძოლის კვერითა, ვაი, უაზროთ მსხვრეული!

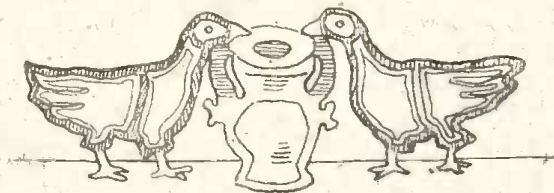
* * *

ეს სურათი ტვინს მიმსჭვალავს... და არ ძალმიძს...

გესმით, არა!

შენ კვლავ ცეკვავ, მშვენიერო... ოჰ, წყეულო, შესდექ, კმარა!
რას ტრიალებ ჩემს გარშემო სულელურად, ვითა ჯარა,
აქ სიკვდილის სახის წინა რას კუნტრუშობ, რამ გახარა?!
შესდექ. სანამ არ დაგახჩე ამ ხელებით - მეტიჩარა ..
მეზიზღები, მეზიზღები შენც და შენი ტრფიალთ ფარა!!

მაგრამ არა! მაპატიე!... ტანჯვა სევდის ვერ ამრიდე,
დავიღალე... დავილიე... თვალთ მიფარავს სისხლის რიდე!
ჩამითრიე მეც ცეკვაში! მსურს ცრემლებსა ლხენის ვღვრიდე!
გამაცოცხლე!... შავ სიკვდილის ხრწნილი სახე ამირიდე!...
და შენ ცეკვავ, ყვავილოვან, სურნელოვან ტანის რხევით,
მოელვარე სიცოცხლისა მწველ ნაპერწკალთ მიმოფრქვევით!
დასრიალებ ვით ოცნება ქალწულობის ამბრის კმევით,
შენ ბაგეზედ დასაკრინად ჩამობრძანდა თვით მზე ქვევით!..

ცხოვრების მგზავრი

სახეზე ბურუსი გადაჰკროდა: მძიმე ფიქრს გაეტაცნა. ხანდახან ირკვეოდა და ნაღვლიან თვალს მიდამოს ავლებდა: თითქოს რილასიც დანახვას ცდილობდა...

ერთ მხარეს თვალუწვდენელი ველი იყო, მეორე მხარეს ზღვა და მთები, წინ გაუთავებელი შარა გზა ედო გასავლელი და ფეხს კი ნელ-ნელა მოადგამდა

— ხომ არ გინახავს? — შეეკითხა აღმა მიმავალს მგზავრსა — განა არ იცნობ?... ის მოლის ღაღანია, ის ყვავილთა შეერთებული ღიმილია!

— რა გინდა, აღამიანო?! რა დაგიკარგავს, რას ეძებ? — უთხრა გულადრენით აღმა მიმავალმა.

— განა მარტო დაკარგულს ეძებენ!..

— მაშა?

— დამალულსაც.

— ნეტავი შენა, რომ ხუმრობის გუნებაზე ხარ! ზოგი მე მკითხე!.. — შეუტია მგზავრმა და მოშორდა.

თვალი გაადევნა და სინანულით თავი გააქნია.

— შენა?... გინახავს?... — მიმართა ახლა მეორეს. — რატო აგრე მიყურებ?... ის ცისარტყელების მათამაშებელი მქუხარე უხივია, ის მზეში დაფერილი ზღვის ტალღათა მოგუგუნე გუნდია! —

— გიჟია! — წამოიყვირა მგზავრმა და გზა აუქცია.

— გიჟი დამარქვა, გიჟი! — წაიჩურჩულა თავისთვის და მწარედ გაიღიმა.

ველზე გადავიდა. წინ ყვავილები მიეგებნენ.

— თქვენა, ყვავილებო, თქვენა?... იცით?..

ყვავილებმა ნაზის რხევით თავი დაუქნიეს.

— ჰო, ვიცი რომ იცით, მაგრამ განა მეტყვიით? ყვავილებმა ნაზად თავი გაიქნიეს.

გულმა წუხილი დაუწყო. ისევ შარა გზაზე გადავიდა.

— იქნება შენ გენახოს, მითხარი! — უთხრა მუდარით მესამე მგზავრსა. — ის წარბშეუხრელი მთაა, ის ზღვის ძლიერი მსუნთქავი მკერდია!

მგზავრმა ყურადღება არ მიაქცია. პირზე ღიმი უკრთოდა: ტკბილ ფიქრებს გაეტაცნა.

— მაშ არ შეგხვედრია? — შეეკითხა ხმა მაღლა უცნარი ადამიანი.

— მითხრა, მიყვარხარო და სამოთხეში ვგრძნობ ჩემ თავსა, — წამოილაპარაკა მგზავრმა, — ოჰ, უკაცრავად!.. ბოდიშს ვიხდი... მეკითხებოდით?.. ვინა ბრძანდებით?

— ცხოვრების მგზავრი...

— ჰი! ჰი! ჰი! — შეჭხითხითა შეყვარებულმა — მე კი უბრალო მგზავრი ვარ.

ცხოვრების მგზავრი ცივად მოშორდა და შარა გზას გადაუხვია.

ზღვასთან მივიდა.

ზღვა რუხრუხით მიესალმა.

— იცი განა ზღვა?

ზღვამ პასუხად ტალღები შეათამაშა.

— ვიცი, არ მეტყვის, — სთქვა გულდაწყვეტით ცხოვრების მგზავრმა. — ზღვა საიდუმლოს არ გასცემს.

შარა გზაზე მომავალთ თვალი მოჰკრა და მათკენ გაეშურა.

გამოელაპარაკა.

— იქნება თქვენ იცნობდეთ?.. ის წყაროს ელმურტულია, მდინარის დუღუნია!.. ის ბუღბუღლის მკენესავი სტვენაა, ის მტრედის ლულუნია! ის ქარის ხმა არის, სალამურია... ის ფოთლის შრიალია, ლელწმის რხევა... ნიავის კოცნაა...

მგზავრები გაოცებით უცქეროდნენ, ვერ მიმხვდარიყვნენ უცნაურის ადამიანის ლაპარაკსა. ცხოვრების მგზავრის თვალეში ძლიერი ტანჯვა აღიბეჭდა: პასუხი კიდევ ვერ მიიღო. სასოებადაპარგული ისევ შარა გზას გაუდგა. აღარავის ეკითხებოდა, აღარავის აქცევდა ყურადღებას... მხოლოდ-და სივრცეში იცქირებოდა...

საფლავში ჩაუშვეს და მესაფლავების ანაბარა დასტო-
ვეს.

— ესაუბრა ასრე, — სთქვა ერთმა მესაფლავემ. — ბედშავი
სულ რაღაცას ეძებდა და ისე მიჰბარდა მიწას რომ ვერ იპო-
ვა.

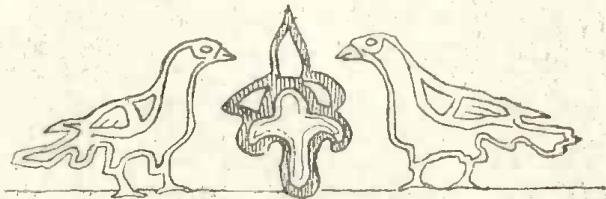
— თავის ღონეზე არ იყო, — დასძინა მეორემ.

— ეჰ შენცა ერთი!.. განა ჩვენ კი არ გვაწუხებს ის
რაღაცა!.. უნებურად ვიცქირებით აქეთ-იქით და ვეძებთ...
ღმერთმა სასუფეველი დაუმკვიდროს...

მესაფლავემ ლაპარაკი შესწყვიტა: მოშორებით ყვაი-
ლებს თვალი მოჰკრა: მინდვრის შვილნი ერთად შეჯგუფუ-
ლიყვნენ და დარცხვენით ერთმანეთს ეაღერებოდნენ.

მესაფლავე გაეჩანა, დაჰკრა ბარი და მთელი ყვაილთა
გროვა რამდენიმე ბელტს ამოაყოლა. საფლავთან მოარბე-
ნინა.

— ძალიან უყვარდა განსვენებულს, — სთქვა თანაგრძნო-
ბით გულწმინდა ადამიანმა და საფლავის ამობორცვილს ნა-
შალ მიწას ყვაილიანი ბელტები შემოურია.

წაგართვი, მზეო, წაგართვი!

პატარა ხევთან, ორი ნაბიჯის მოშორებით, ალვის ხემ ამოიხეთქა. მდინარეს ნორჩი მცენარე ძალიან შეუყვარდა და სულ იმისათვისა ზრუნავდა. მთის შვილი თავის ახალ სატრფოს ღამე წანწკარით ნანას ეუბნებოდა და ტკბილ ძილსა ჰგვრიდა, დღისით კიდევ მარგალიტის ცვრებს ესროდა. ალვის ხეც მეზობელს კმაყოფილებით თავს უქნევდა, ალტაცებულ ფოთლებს ათამაშებდა და თავის სიყვარულს ადასტურებდა.

განვლო დრომ. ალვის ხეს მდინარის ცქერა-ალერსი მობეზრდა, მზის სიყვარული ჩაუვარდა გულში და მალლა-მალლა წავიდა.

— სად მიხვალ ჩემო ლამაზო? — შეჰმურმურა გულნატკენმა ხევმა — რატომ აღარ მიცქერი? ხომ იცი, რა რიჯ მიყვარხარ?

— გული აჩემმორჩილება, მეგობარო! — შეჰმურიალა დარცხვენით მცენარემ. — მზისაკენ მიიწევს.

— მაშ შენ სხვა შეგიყვარდა?! — წამოიძახა კენესით მდინარემ და მწარედ ატირდა.

მაგრამ ალვის ხის გული ტირილმა ვერ მოაღბო. ლამაზი მცენარე თავის საყვარელს ღამე გონებით ეალერსებოდა და მთვარისა და ვარსკვლავების პირით მოკითხვას უთვლიდა, დღისით კი ბრწყინვალე მნათობის მოციქულთ გულში იხუტებდა.

ხევი ხედავდა და იტანჯებოდა.

მზე ალვის ხეს ოქროს სამოსლით ჰბურავდა, ალვის ხე სიამოვნებით ირხეოდა, მდინარე კიდევ ღრუბლებს ემუდარებოდა, ცა დაჰფარეთო.

მიახწია ამ ამბავმა ხევის დედის ყურამდე. განრისხდა ბუმბერაზი მთა და ნაკადულთა ჯარი გამიუგზავნა გულდაკოდით შვილსა.

ხევი ადიდდა, გამოვიდა ნაპირებიდან და განძინვარებული ეცა ალვის ხესა.

— არა, შენ თავს არავის დავანებებ! — დაუყვირა სატრფოს მდინარემ და გაშმაგებული კოცნა აუტეხა.

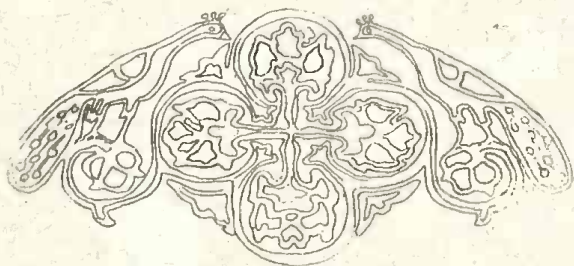
გრძნობდა ალვის ხე რა საბედისწერო რამ იყო მისთვის ეს კოცნა, მაგრამ თავს მაინც არ იხრიდა, ძირიდან ნიადაგი ეცლებოდა და მაინც ცაში იცქირებოდა: მზეს თვალს არ აშორებდა.

ხევი განაგრძობდა თავის იერიშებს და ვერ ამჩნევდა რომ სატრფოს სიციცხლეი უსწრაფებდა...

— წაგართვი, მზეო, წაგართვი! — წამოიყვირა გახარებული მდინარემ და გამარჯვების ნიშნად წაქცეულ ალვის ხეზე ტალღები შეათამაშა.

წყალი ჩამოჯდა.

ხევი გონს მოვიდა და დაინახა რომ სატრფოს წინანდელი სახე აღარა ჰქონდა: ძირს განართხული ალვის ხე მზეს ველარ უმზერდა და სიმშვენიერე დაჰკარგოდა.

გრძნეული ჩანგი

ლეკიძე

ტყვედ ქმნილი დედოფალი მტარვალმა მაღალის კოშკის ბანზე აიყვანა და გადაახედა.

— შენ ამბობ ჟარს ჩემს სარეცელზე?! — შესძახა ზვიადმა. — მაშ დასტკბი! ...

ძირს აწიოკებული ქვეყანა იზღებოდა; ყოველ კუთხიდან გმინვა და ვაება მოისმოდა. უღრან ტყეებს ცეცხლი წაჰკიდებოდა, ხეების ჯარი ალში გახვეულიყო; თვალწარმტაც ველები მტრის ფეხის ქვეშ იქელებოდა. სულდაგმული უმწეოდ აქეთ-იქით ყხეთქებოდა.

დედოფალმა გულში მძაფრი ტკივილი იგრძნო და შუქფენილ სახეზე აფტანელი ტანჯვა აღებეჭდა. შავად მოეღვარე თვალებიდან ცრემლთა ნაკადები გადმოედინა. თავიდან მანდი-

ლი მოიგლიჯა, გლოვისა ნიშნად შავნი ნაწნავნი დაიშალა და მხრებზე შემოიფანტა.

— ჰა! ჰა! ჰა! ჰა! — გაღიხარხარა ბოროტმა ადამიანმა. — თქვენ ეეჟ! — მიმართა მხლებელთ. — მგოსანი მოჰგვარეთ, მგოსანი!

— ზეციერო გამჩენო! — წარმოსთქვა განწირულებით დედოფალმა და თავისი მწარე კვნესა ქვეყნის საერთო გოდებას შეუერთა.

მგოსანი მოიყვანეს. თავი ჩაელუნა. ქვეყნის დიდებისთვის დაფნის გვირგვინი მოეგლიჯათ და ეკლისა დაედვათ. ტანს სამოსელი შემოეხიათ. მგოსნის მალალ შუბლს წვეთ-წვეთად სისხლი ედებოდა.

— აბა, ასწიე მალლა ეგ შენი გრძნეული ჩანგი! — უბრძანა მტარვალმა. — უმღერე შენს დედოფალსა და ჩემს მონასა. ეს მიდამო ისეთი მხიარული და ვნებით სავსე ხმებით გაავსე რომ ძირიდან მონადენი ხმები ჩვენმა ყურმა აღარ გაიგონოს და ამ ამაყს დედაკაცს სახედან ღრუბლები გადაეყაროს. ისეთ ნაირათ აულიტინე, აუღგერე შენს დედოფალს გული, რომ ტკივილები დაავიწყდეს და ჩემი სიყვარული ჩაუვარდეს, რომ ჩემზე მზე ამოსდიოდეს. თუ ჩემს ბრძანებას აასრულებ, სულ ოქროში ჩავსვამ, არა და ხედავ?... აბა, მხედარო, მახვილი!.. რა წამს ურჩი კილო გაისმას, არ შეიბრალო, გული გაუგმირე. არ შეასრულებ ჩემს ბრძანებას და შენ თვითონ გამოესალმები წუთისოფელს...

მგოსანმა თავი მალლა აიღო და დედოფალს თვალნი მი-
აპყრა... ჩანგი ასწია...

მტარვალის სახე მრისხანებამ მოიცვა. თვალები ცეცხლით აღევსო.

მიდამო ნელი მკვნესარე ჰანგებით გაივსო. ხალხის გოდებას ბანი მისცა. მახვილ ამოწვდილ მხედარს ნარ-ნარმა მო-
თქმამ ძარღვებში დაურბინა და მკლავი მოუდუნა; ბასრი ია-
რალი ხელიდან გაუვარდა

— წაიყვათ! დაახრჩეთ!.. — წამოიყვირა მტარვალმა და თავჩაქინდრულ მხედარზე ხელი მიუთითა.

მხლებელნი უძრავად იდგნენ: უცხო ხმებს გულისყური წაერთმია და მკაცრი ბატონის ბრძანება ვერ გაიგონეს.

მგოსანი წარბშეუხრელად განაგრძობდა ჩანგის ჟღერასა. უცბად სევდიანი ხმები საომარ ხმებად შეიცვალა. მგოსნის პირიდან სიტყვები ნაკადულებად გადმოიფანტნენ და შორს არე-მარეს მოეფინნენ. ზემამაკაცი კოშკის ბანიდან ქვეყანას სათაყვანებელ დედოფლის გულისთქმას ეუბნებოდა. მძლავრი ჰანგები ადამიანის გულს აკაჟებდა და ლაჩარს მამაცი სულსა ჰბერავდა.

მტარვალმა თვით წამოავლო მახვილს ხელი...

— დიდო, ბატონო! — გაისმა შეძრწუნებული ადამიანის ხმა.

მტარვალის წინ მთხრობელი იდგა.

— რა გინდა, მონავ!..

მთხრობელმა ბატონს უნებლიედ პირი მოარიდა და მგოსანს თვალი მიაშტერა.

— ოჰ! ეს ხმები იყო, ესა!.. — წამოიყვირა განცვიფრებულმა. — დიდო ბატონო, — მიმართა ახლა მტარვალსა. — მთელი ქვეყანა ჩვენ ფეხთ ქვეშ იყო განართხული. ჩვენი შიშით ყველანი კრთოდნენ... უცბად ჰაერი ჯერ ნაზი ნარ-ნარი სევდიანი ხმებით გაივსო: ყველას გულები აგვიკვნესა... გავინაბენით... სევდიანი ხმები საომარ ხმებათ შეიცვალა... გოდება მისწყდა... მოულოდნელად ხალხი აჯანყდა, ანაზღეულად თავს დაგვესხა და მოსვენებას მიცემული ჯარი მთლად ამოწყვიტა... ოჰ, ეს ხმები იყო ესა!.. დიდო ბატონო, თავს ვუშველოთ!

ქვეიდან მრისხანე გუგუნე შემოისმა. მუქარის ხმები ნელ-ნელა გაძლიერდა და ბოლოს მტარვალს მოესმა.

— აჰ არის ჩვენი მზე, ჩვენი დედოფალი!.. აგერ მგოსანიც!..

ხალხი კოშკის კარს მოაწვა. მტარვალი შიშის ზარმა აიტანა და ხელიდან მახვილი დაუვარდა...

დედოფალს სახე გაუბრწყინდა, მგოსანს ეკლის გვირგვინი მოაშორა და სისხლიანს შუბლზე ეამბორა.

ქს.

მ ზ ი ე ლ ა

ძველი რომის ცხოვრებიდან

I.

— დამარწიეთ, ტაოლებო, დამარწიეთ! მე ხომ თქვენი მზიელა ვარ! — წამოიძახა კოლხეთის მზის დარმა ასულმა და თან ნათალი ბროლის თითებით ზღვის ზედაპირი ოდნავად შეაჭყაპუნა. — მზეო, შენ კიდევ სხივები გადამაფინე საბნად! ნიაფო, შენ ნანა მიიხარი!..

მზიელა გულაღმა გადაწოლილიყო წყალზე, თვალები დაეხუჭნა და არაფერს ჰხედავდა. ვარდისფერ ლოყებზე ხშირი და გძელი წამწამები გადმოჰფენოდა; ოქროსფერი თმები ბროლის მკერდზე გადმოჰყროდა. ზღვა წყნარად ირხეოდა. პატარა ზვირთები ადამიანის შვილის კამკამა ტანს ნარ-ნარად ეხლებოდნენ და პატარ-პატარა წრეებად იშლებოდნენ...

მოზანავე ასული ოცნებას მიეცა. ფიქრით ვეფხვ ვაჟ-
კაცთან გადაფრინდა და მიუღალერსა.

— ჩქარა დაბრუნდი, ჩემო არწივო ჩქარა! — წაიჩურჩუ-
ლა თავისთვის ქალმა.

— ოჰ, ზევსო!.. ეს ხომ ნამდვილი, ზღვის ქაფიდან და-
ბადებული აფროდიტეა! — დაარღვია სიჩუმე ბერძნულად წარ-
მოთქმულმა სიტყვებმა.

მზიელამ ცის დარი ლურჯი თვალები გაახილა და თავის
ახლოს ნავი დაინახა: მეკობრეები მოჰპარვოდნენ. გაქცევა
დააპირა, მაგრამ გვიანდა იყო, დაკივლება ვერც კი მოასწრო.
მეკობრებმა ხელი სტაცეს და პირი შეუკრეს, ნავში ჩასვეს
და მოშორებით მდგომ გემს მიაშურეს.

მალე გემმა აფრები აუშვა და კოლხეთის სამოთხის ან-
გელოზი უცხო მხარისაკენ გააქანა.

II.

დიდი ჩოჩქალი იყო ქალაქის რომის მონების ბაზარზე:
იმდენ ხალხს მოეყარა თავი რომ ტევა აღარ იყო. მდიდარი
პატრიციები ახლად მორეკილ მონებს არჩევდნენ და ყიდუ-
ლობდნენ.

— რა მშვენიერებაა! — წამოიძახა ახალგაზდა პატრიციმ
სტოლონმა. — ვფიცავ იუპიტერს რომ ამ უცხო ასულის თეთრ
გამქვირვალე ტანთან პაროსის მარმარილოც კი უფერული
გამოჩნდება!

რომაელის წინ შიშველი მზიელა იდგა: ეს არის ეხლა
გამოეყვანა ბატონს ბაზარზე. მონებით მოვაჭრეს თავდაპირვე-
ლად უფრო მდარე საქონელი გაესაღებინა და კოლხეთის ასუ-
ლი ბოლოსთვის შეენახა.

მზიელა თან ტიროდა, თან კიდევ ცდილობდა თავისი
სქელი და გძელი თმებით შიშველი ტანი დაეფარა.

სტოლონის ხმაზე მზიელას გარშემო მრავალი მაყურებე-
ლი შეგროვდა. უმწეო ტყვეს ყველა დიდის ცნობის მოყვა-
რეობით ათვალთვრებდა.

— ნუ მობუზულხარ, გასწორდი წელში და ტანს ნუ იმა-
ლავ! — დაუტია მონებით მოვაჭრემ მზიელას და ბეჭებზე ოდ-
ნავ წკებლა გადაჰკრა. — ხომ ხედავ რომის დიდებულ მოქა-
ლაქეს შენი გასინჯვა ჰსურს.

ქალმა უნებურად ნატკენ ადგილზე ხელი მოისვა და თავის თავის ამარა მიტოვებული თმები უსწორ-მასწოროდ შემოეფანტა.

— ვფიცავ იუპიტერს!— წამოიძახა კიდევ სტოლონმა. თვით ყოვლად შემძლე ღმერთებს გამოუქანდაკებიათ ამისი ნაკვთები! რა თმები აქვს, რა თმები!.. სწორედ ჰელიოსის სხივებია!— რომაელმა თმას ხელი შეახო.— რა რბილია და სუბუქი მერე!.. ნამდვილი ნიავია, ნიავი! საიდანა ხარ ჰა, ლამაზო?

— ბატონო, თქვენებური არ ესმის.— უპასუხა მონებით მოვაჭრემ.— მედიას ქვეყნიდან არის, იქაური დიდებულის ასულია. ბერძნულს მშვენივრად ლაპარაკობს. ბერძნების ახალშენში შეუსწავლია.

კოლხელი ქალი იშვიათი მოვლენა იყო რომის ბაზარზე და ამან უფრო მოიზიდა ხალხი. გაიმართა ვაჭრობა. პატრიციებს ცილობა შეექნათ.

ასიათას სესტერცამდი ავიდა ლამაზს ტყვის ფასი. სტოლონი დიდი სიმდიდრის პატრონი იყო და ამასთანავე დიდი ესტეტიკ. რაკი თვალში მოუვიდოდა რამე, სხვას თავის დღეში არ დაუთმობდა.

— მე ვაძლევ ასიათას სესტერცის!— წამოიყვირა გაბედულად ახალგაზდამ და აქეთ-იქით ცქერა დაიწყო: უნდოდა გაეგო, ხომ კიდევ ვინმე არ წამოედევებოდა.

მეტი ფასის გამღები აღარავინ აღმოჩნდა და კოლხეთის მშვენიერება სტოლონს დარჩა.

III

— სექსტ, როდის მოსულხარ?!— შესძახა გახარებულმა სტოლონმა თავის მეგობარს, რომელიც კარგა ხანია სამშობლოს გარეთ იმყოფებოდა.

— გუშინ წინ სალამოს, — უპასუხა სტოლონს სექსტმა და გადაეხვია. — გუშინ მინდოდა შენთან მოსვლა, მაგრამ შინაურ საქმეებს თავი ვერ დავახწიე. მხოლოდ დღეს გავთავისუფლდი.

სექსტმა ცნობის მოყვარეობით აათვალღიერ-ჩაათვალღიერა თავის მეგობარი.

ეზიქელს ბავარსზე.

სტოლონი თუმცა გახარებული იყო სექსტის ნახვით და სახეც უბრწყინავდა, მაგრამ კუნაპეტ-შავს თვალებიდან დრო-გამოშვებით ისეთი ნაღველი გამოუკრთოდა რომ კაცს გულს დაუთუთქავდა.

— კაცო, რა დაგმართვია? — ჰკითხა სექსტმა. — შენ რა გორღაც შენ დონეზე ვერა ხარ... გამხდარი ხარ...

— ეჰ, არაფერი. — სთქვა ხელის ჩაქნევით სტოლონმა და გვერდზე თავი მიიღო.

— არა, შენ თავს რაღაც ამბავია. უნდა მითხრა. ჰა, შენ გულში ამურმა ხომ არ დაიბუდა?

სტოლონი გაწითლდა.

— აჰა!... ეხლა კი მივხვდი, — სთქვა სექსტმა. — კაცო და, მერე რომელმა რომაელმა ქალმა გაბედა შენ სიყვარულზე უარის თქმა?... შენისთანა თვალადი, ტანადი ვინ მოიპოვება მთელს რომში? აპოლონს ჰგევხარ. ამასთანავე მდიდარიცა ხარ.

სტოლონმა უნებლიედ გაიღიმა და თვალწინ მზიელას სახე წარმოუდგა.

— ნეტავი როდის დამნებდება ჩემი კოლხია? — სთქვა თავის გულში ყმაწვილმა ფიქრს მიეცა.

სრული სამი თვე იყო რაც კოლხია იყიდა ამაყმა პატრიციმ და თავის სახლში მოიყვანა. სამი თვე იყო რაც სულ იმას ცდილობდა ქალის გული როგორმე მოეგო და ვერაფერი კი მოახერხა რა. სტოლონს, რაღა თქმა უნდა, შეეძლო ძალა ეხმარა და ისე მოეტეხნა ურჩი, მაგრამ ამას განგებ არ სჩადიოდა. კოლხია ლმობიერებით უნდოდა მოებირებინა. უნდოდა ვნებით აღსავსე ნებაყოფლობითი სიყვარული აღეძრა თავის მხევალში და ისე დამტკბარიყო იმისი სხეულით. თავის ვნების ამგვარი დაკმაყოფილება სტოლონს ერთნაირ სილამაზედ მიაჩნდა. პატრიცი მოუთმენლად ელოდა იმ წუთებს, როცა კოლხეთის ასული გულს ჩაეკონებოდა.

მაგრამ ეს არა ხდებოდა: მზიელა ლამაზი რომაელის აღერსზე მხოლოდ წითლდებოდა, რომაელის მოქარგულ სიტყვების გაგონებაზე მხოლოდ თავს ჰღუნავდა. ბატონი საჩუქრებს სთავაზობდა, მხევალი არ იღებდა. როცა პატრიცი წელზე ხელსა ჰხვევდა, ქალს ციებ-ცხელება ემართებოდა, ში-

შითა კრთოდა და შველივით ფრთხებოდა, ან კიდევ, თუ რომაელი საზღვარს გადადიოდა, მოთმინებიდან გამოსულს თვალები ცეცხლით უნათლებოდა და შურის ძიებას ლამობდა. ვნებით გატაცებული რომაელი კი ამას ვერ ჰხედავდა და თავის მუდმივ იერიშებს განაგრძობდა.

ხშირად მზიელა თავის გარშემო არაფერს ამჩნევდა, გონება სულ სამშობლო მხარეს უქროდა თვალწინ სულ კოლხეთის მწვანედ მოღალანე არე-მარე ეხატებოდა; აშკარად ჰხედავდა თავის ქვეყნის ზღვასა, ხან ლურჯად მობიბინეს, ბრწყინვალე მნათობის მოალერსეს, ხან კი მქუხარეს, აბობოქრებულს, სიბრაზისაგან მკერდამოძრავებულს; ხედავდა მწვანე გვირგვინა კოპწია მთებსა, ხედავდა ჭალარით შემკულთ ბუმბერაზთ გუნდსა. ხშირად ქალი სტოლონისათვის გაუგებარ ენაზე, ვილაციის სახელს იხსენიებდა და ჩურჩულებდა: სადა ხარ ჩემო არწივო, სადა ხარო? თან კიდევ მდულარება გადმოსდიოდა...

ახალგაზდა პატრიციმ გონების თვალი გადაავლო ყველაფერს, რაც კი სამი თვის განმავლობაში გადაჰხდომოდა და სახე დაეღვრიმა.

— რა დაგემართა, კაცო! წაჰკრა ჩელი სექსტმა. — რატომ ეგრე ცხვირი ჩამოუშვი.

— ეჰ, არაფერი. — უპასუხა უგულოდ სტოლონმა. — წამო ტრიკლინიუმში, პატარა შევნაყრდეთ და ღვინო დავლიოთ. ჩემ ამბავს ნუ კითხულობ, შენი მიამბე.

IV

— აბა, ჩქარა! მოცეკვავე ქალი მოიყვანეთ! — უბრძანა ტრიკლინარხს ფალერნის 15 წლის ღვინით შეხურებულმა სტოლონმა.

— მაშ ეგრე ჰა? ვილაც მხევალით ჟინი გინდა დაიკმაყოფილო და ვერ მოგიხერხებია. შენ კი რა გითხრა! — უთხრა მეგობარს სექსტმა. — მეცინება, ვფიცავ იუპიტერს, მეცინება! სად გაგონილა, რომ რომაელი პატრიცი, თავის მხევალს სათუთად ეპყრობოდეს?!

სტოლონმა ყური არ ათხოვა.

— ეეჰ! ჩქარა მოცეკვავე! — გაუმეორა კიდევ ტრიკლინარხს. — ოქროს სინზე დასვით და ისე შემოიყვანეთ. ულამაზესი გამოარჩიეთ, ულამაზესი!

ტრიკლინარხი გავიდა და რამოდენიმე ხნის უკან ისევ შემობრუნდა. თან ორი ჯან-ლონით სავსე ზანგი შემოჰყვა: ხელში ვეებერთელა ოქროს სინი ეჭირათ და ზედ მზიელა იდგა. ლეჩაქივით თხელი ნარმის კაბა ეცვა, წელზე ოქროს სარტყელი შემოეკრა, თმები ძირს ჩამოეშვა და თავთან აბრეშუმის ზონრით შეეკრა; მაჯებზე ძვირფასი სამაჯურები გაეკეთებინა და ხელში წყვილი ოქროს ტარიანი პატარა ხანჯალი ეჭირა. რაღაც არა ჩვეულებრივი აღგზნებული სახე ჰქონდა. თვალები ბოროტად უღიმოდა, ნაპერწკლები სცვიოდა: ნამდვილს, ბრძოლის ღმერთ ქალს წააგავდა. ეტყობოდა, მზიელა თავის დონეზე არ იყო. მაგრამ მოქეიფეთ ეს არ შეუნიშნავთ.

სექსტი გაშტერებული იყურებოდა: ამგვარი არა ენახარა.

— როგორ გაბედე შენ და კოლხიას ხელი შეახე?! — დაუჭყვივლა ტრიკლინარხს აღშფოთებულმა სტოლონმა.

— ჩემო ბატონო, მინდოდა შენთვის მეამებინა. თვითონაც უარი არა სთქვა. — მიუგო ხმის კანკალით ტრიკლინარხმა.

სექსტმა სტოლონის ყვირილი რომ გაიგონა, გამოირკვა.

— სუ, კარგი! ნუ უჯავრდები. — სთხოვა წყნარის კილოთი მეგობარსა. — ჩემი გულისთვის მაინც აცეკვე ეგ მხევალი სტოლონი დაშოშმინდა.

ზანგებმა ბატონის თანხმობით ოქროს სინი ქალიანათ მაგიდის შუაგულში მოათავსეს.

ტრიკლინარხმა ანიშნა მეკრეს. კარი გაიღო და ტრიკლინიუმში მემუსიკენი შემოვიდნენ.

ოთახი ნარ-ნარი ხმებით გაივსო.

მზიელა შეირხა, ჯერ უცნაურად გადიხარხარა და მერე ნელ-ნელა მუსიკას აჰყვა. თანდათანობით ფეხს აუჩქარა... პატარა ხანჯლები აათამაშა.

მეგობრები მოცეკვავე ქალს მოჯადოვებულნი უცქეროდნენ. მზიელა ისე დასრიალებდა, რომ კაცს ეგონებოდა სინს ფეხს არ აკარებსო. ძირს ჩამოშვებული თმა მზესავით უელვარებდა და მკერდზე და მხრებზე ტალღებად ეფინებოდა.

უცხად ქალი შეჩერდა და სიცილი ასტეხა... სიცილი შესწყვიტა. ახლა თვალები დააბრიალა.

— მაშ შენ გინდა რომ ჩემი სამშობლოს ზღვა და ბუმბერაზი მთები და ჩემი არწივი დავივიწყო? — შეეკითხა ბოროტის კილოთი სტოლონს რომაელისათვის უცნობ ენაზე.

არწივის გახსენებაზე კოლხეთის მშვენიერ ასულს თვალები გამოუთქმელი სევდით მოეცვა, მაგრამ სახე ისევ მალე შეეცვალა.

— არა, არა, არა! — იკივლა მზიელამ. — შენ ვერ მოესწრობი მაგას!.. ვერა, ვერ დასტკბები ჩემი სხეულით!

მეგობრები ვერ მიხვედრილიყვნენ, კოლხიას რა უნდოდა. ისინი მხოლოდ სილამაზის ეშხით და ღვინით ითვრებოდნენ.

მზიელამ ისკუბა სინიდან და ნახევრად წამოწოლილს სტოლონს მკერდზე გადაეჭდო.

სექსტმა ტაში შემოჰკრა: მთვრალ რომაელს ეგონა, კოლხია თავის ბატონს სიყვარულს უცხადებდა.

მაგრამ მზიელა ერთის თვალის დახამხამებაზე ისევ სინზე შესკუბდა და ხარ-ხარ-კისკისით ხელმეორედ ცეკვას შეუდგა.

ქალს ხელში ერთი ხანჯალი-ღა ეჭირა. მეორე ხანჯალი სტოლონისთვის გულში გაეყარა.

გაცოფებული წამოიჭრა ზეზე სექსტი და მეგობრის მკვლელს მივარდა, უნდოდა შური ეძია, მაგრამ ხელში უსულო გვამი და შერჩა. კკუაზე შემცდარმა მზიელამ თვითონაც თავი მოიკლა.

მეჩანო — მკვიდრისა.

სანდრო შანშიაშვილი.

პირღო ზმანია.

მ რ მ ქ მ ე ღ ნ ი კ ი რ ნ ი .

ღე-ღია—სულო ღედამიწისა.

ბერღო ზმანია—ღე-ღიას გაყო.

ბედია—ბერღოს მეგობარი.

ცისია.

ტურფა.

ვნებო.

მზეონა.

შური.

სიკვდილი.

ღე-ღიას ამაღა და ხორო.

ქარი, გრიგაფი, ცეცხლი და სხვა ბუნების ძაღნი,

მხედარნი და ჯარისკაცნი.

მოქმედება პირველი.

მოსჩანს ზღუდე, რომელიც ჰყოფს მიწიურს და ზეციურს. ზღუდის შესავალთან ორსავე მხარეს სდგას ორი მცველი: ცეცხლი და გრიგალი: შემოდის ბედია. ხელში დიდი ბედის-წერის წიგნი უჭირავს.

ბედია. მანდ ვინ სდგას?

დარაჯნი. ჩვენ ვართ!

ბედია. თქვენი სახელი?

გრიგალი. შენ თვითონ ვინ ხარ?

ცეცხლი. პირველად გხედავ, შენ თვითონ ვინ ხარ?
წადი, მოჰშორდი ამ მიწის ზღუდეს თორემ...

გრიგალი. განანებთ!

ორივენი. ჩვენს მფარველს ვფიცავთ.

ბედია. მაგ უკმეხ სიტყვას თვით განანებლით
რომ მე ამ ჟამად თქვენთვის მეცალოს. შესვლას აზი-
რობს. დაწაჯნი მასხვილით წინ გადაეღობებთან.

გრიგალი. შესდექ, ჯაბუკო!

ცეცხლი. ნება არა გვაქვს გადაგიშვათ ამ ზღუდის იქით,
თუნდაც სახელად ოღითგანვე ბედია გერქვას.

ბედია. ჩემი სახელი გცოდნიათ კიდევ
და მიკვირს, კიდევ რამეს მიბედავთ,
თვით კაცის ბედსა და უბედობას!

გრიგალი. ჩვენ არ ვეკუთვნით მოდგმას კაცისას,
რომ გვქონდეს შენი შიში და კრძალვა,
მე ვარ გრიგალი!

ცეცხლი. მე ცეცხლის სული!

გრიგალი. დარაჯად ვსდგევართ ჩვენ დე-დიას სასტიკ ბრძანებით!

ბედია. ბუნების ძალნო, მეც ვეკუთვნი თქვენებრ ბუნებას,
მსურს ბერდო ვნახო, ვაჟიშვილი დედამიწისა.

გრიგალი. სწორედ რომ მისმა დედამ გვიბრძანა
არ გადაგიშვათ ამ ზღუდეს იქით
და არ გიჩვენოთ მისი ძე ბერდო.

ბედია. ეგ ბედი იმ ყრმას არ, უწერია!
იმას უჩემოდ ყოფნა არ ძალუძს!
ვინ გადაუვა განგებას ძლიერს?
მე მისი გზა ვარ და ხელმძღვანელი!
ვარ მეგობარი აღნიშნულ დრომდე.
ვარ მისი სულის მეორე სახე:
ხან შევყრი შევებას, ხან მწუხარებას
და განვეცლები სხვის შესახვედრად,
როცა დაჰკარგავს თვის ხილულ ყოფნას,
როცა სიკვდილის ხელი მოხვდება!
მისმა მშობელმა იცის ეს კარგად,
იცის მას შემდეგ, როცა პირველად
ხორცი შეესხა და არსად იქცა.

გრიგალი. შენი ბაასი, ვგონებ, უნდა მართალი იყოს,
მაგრამ არ გვესმის არც სიკვდილი და არც ხორცშესხმა.

ბედია. რადგან ჩემსავით ნაწილი ხართ უკვდავებისა!

გრიგალი. ზაინც ბერდოსთან ვერ გაგიშვებთ!

ბედია. მაშ თვით მომნახავს

გრიგალი. დედა არ მისცემს მაგის ნებას!

ბედია. ნება თვით არის!

ცეცხლი. დედამ სასახლე აუგო და შიგ მოათავსა,
ეს ზღუდეც მისთვის ააგო, რომ მაცდურმა ხილვამ
არ წარიტყუოს, არ მოჰგლიჯოს მის გულს მოყვა-
რულს.

გრიგალი. გამიგონია საუბარი ერთ-ერთის შორის,
ვითომდა ბერდოს წასვლა ჰსურდეს ამ სოფლის იქით,
ვითომდა მისი გული, გრძნობა და ლაღი სული
ვერ იხვენებდეს, დაეძებდეს რაღაც იდუმალს,
რაღაც შორეულს, ნათესაურს და მიუწლომელს;
გამიგონია ისიც, ვითომც დედა უშლიდეს
და არა ჰსურდეს განშორება თვის ბერდოსაგან!
მიტომ უკრძალავს! — — —

ბედია. ზაინც ბედსა ვერსად წაუვა!

ცეცხლი. მისი მოხუცი დედა ვითომც შენ ვაბრალებდეს,
რომ ვაჟის სული მოგეხიბლოს, რაღაც ჩვენებით,

რომელიც თურმე ყოველ დღით განთიადისას
ამ ზღუდის გარე სოფლის ახლოს გამოიქროლებს
და თან იტაცებს ყრმის ნაზ გრძნობას და სპეტაკ
სულსა.

დღეს ჩვენ დარაჯად დაგვაყენა თვითონ დედამ
რომ მისმა შვილმა ის ჩვენება ვეღარ იხილოს!

ბეღაძე. მართალი არის, რასაც ამბობთ: განთიადისას
ქალი ცისია მშვენიერი, სხივმოციალი,
ტანად შიშველი, თმა გაშლილი და მოღიმარი
გაუვლის ხოლმე გვერდით სოფელს, ტურფა ქვეყანას.
მართალი არის ის ბერდოსაც ხშირად უნახავს
და კვლავაც ჰნახავს, რადგან იგი თვასტომი არის,
თვისტომი ვნებით გადაფურჩქენილ სიყვარულისა,
რომელს თან მოაქვს სულისათვის მშვენიერება
და გულისათვის სიტკბოება დაუშრეტელი!

გრიგალი ბეღია. მართალი არის, მაგრამ თქვენ რა? ან იმის მშობელს?
იმ ქალს თუ შეჰხვდა, არ ყოფნასაც გზად შეჰხვდებო!

ცეცხლი. ეგ არ ჰსურს დედას!

უნდა თავისთან იყოლიოს შვილი ხილული.

ბეღია. მაინც ჩემს წიგნში რაც სწერიქ — გარდუვალია.
აგერ ხმა ისმის. იგი მღერის. ბერდო აქ მოდის!
არ მოსულიყო — არ იქნებოდა.

ბერდოს ხმა. უნდა გავიჭრა, წავიდე, სად იგი ნორჩი ქალია,
ვერ შემაკავებს უბსკრული, ვერც კლდე მაღალი სალია!
გული მიიწვეს, მიმაფრენს მნახველი მისი თვალია,
ვერ შევხვდე სოფლის გადაღმა, ვაჰ ჩემთვის ცოდო
ბრაღია!

ხორო ბუნების ძალთა.

მოდის ბერდო, მოიმღერის გულის სევდას, მწუხარებას!
ეგ ხმა დედას აფრქვევინებს. ორივე თვალია მღულა-
რებას,
მაგრამ შვილი არას ნაღვლობს ის საკუთარს ეძებს
შევბას!
არვინ იცის რას მიახწვეს, დამხობას, თუ გამარჯვებას!

მაგრამ, ვაი, დედის ბრალი! რად იღწვოდა რისთვის
ზრდილა!?

დაგვარჩია ბუნებაში, ჩვენ აქ მისთვის მოგვიზიდა,
მას ელხინა, ენავარდა, მის საამოდ ყველას გვთვლიდა!
ის კი ელტვის მიუწლომელს, ჩვენ აქ მყოფნი მო-
გვირიდა.

ბერდოს ხმა. აღახვეთ ზღუდე, გააღეთ კარი!

ბედია. ბერდო გიბრძანებთ!

გრიგალი. ჩვენ ნება არ გვაქვს...

ბედია. ჟარს აკადრებთ თქვენს მეფე-ბატონს.

ბერდო. შენი ხმა მესმის გადამით, ბედო!

ბედია. ჩემთან ახლოვ ხარ, სულ ერთს ნაბიჯზე!

ქვა დაჰკარ ზღუდეს, დაღეწე კარი
და შენს თანამგზავრს მიგულებ შენთან!

ბერდო ზღუდეს ანგრევს და გამოდის ახალგაზრდა
ჭახუკი. შიშკულ ტაცს მხოლოდ წელზე შემორტყმუ-
ლი ტყავი ჭფარავს. მხარზე შვილდისარა ჭკიდას.

ბედია. ეგ მაგრე უნდა მომხდარიყო. — სალამი, ჩემო!

ბერდო. ჩემო ძვირფასო მეგობარო! ჩემო ბედიკო!

ბედია. ვის შეუძლიან შეაკავოს შენი სურვილი,
ან შენი ნება, როცა ამას მე თანაგიგრძნობ?

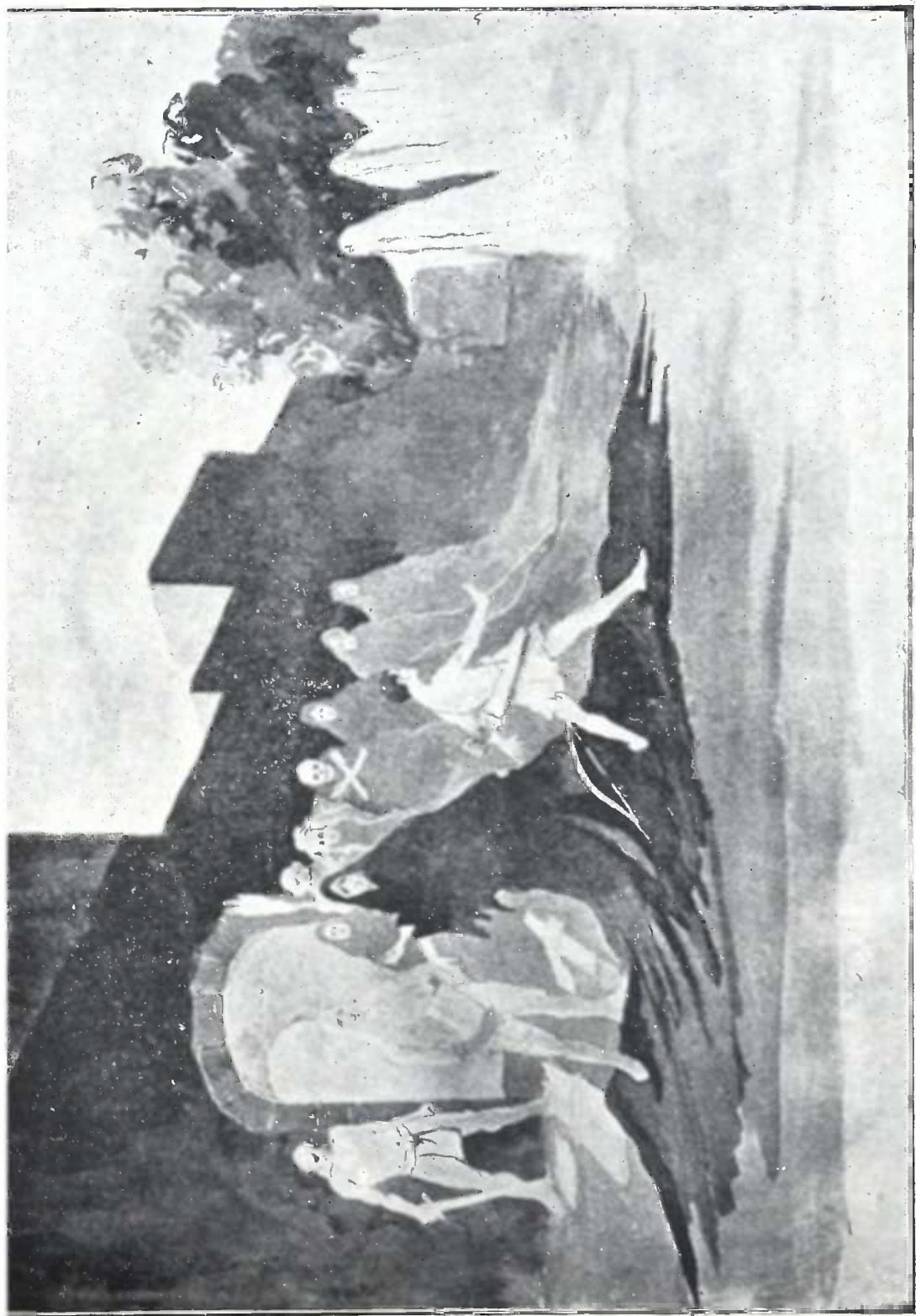
ბერდო. ო, მეგობარო! შენი სიტყვა გულს ახალისებს,
მინდა მუდამ ჟამს ყურს გიგდებდე და შენთან ვიყო,
რადგან შენ თითქოს გარდამექეც გამოძახილად
და რაც გულს უნდა სანატრელი, შენ მასწრობ.

ხოლომე.

ვერ გამიგია, სიზრმად სურვილს შენ შთამაგონებ
და მომიწოდებ მოვიპოვო ძლიერის ნებით,
თუ შენც იმას ჰგრძნობ, რასაც შემდეგ გულსა აღუძრავ
და მაინც მამხელ წინადმგრძნობელ გულთმისანივით:
ეს ასე იყო, ასე არის, ასეც იქნება!

ბედია. მაგ სულის ტბაში შენი სახე არ დაგინახავს?

ხომ შეამჩნევდი, თუ ერთმანეთს რა რიგად ვგვევართ,
რომ ჩემი თავი გგონებია შენს საკუთრებად —
და მაშ სურვილი რაღად უნდა განსხვავდებოდეს?

ცისიას გამოსცხადება—«ბერდო ზმანია» მოკმედება I.

ბერდო. ნუთუ შენც ჩემებო იტანჯები ჩემივ ტანჯვებით?
იცი მიზანი ჩემის ლტოლვა-მისწრაფებისა?
იცი რა წყლული დასჩნევია ჩემს გულს მგზნებარეს?
მე ვიცი მხოლოდ რა არის და რა უნდა მქონდეს,
მაგრამ მოხდება, თუ არა, ეს მარტო შენ იცი.

ბედია. ეგ, მეგობარო, არის ჩემი დანაშაული
და კიდევ, რომ შენ ხორცხმული ხარ, ხოლო მე
სული,
რომლის მეორე სახეს ჩემსას შენ თვით ატარებ
და რომლით იგებ თვისტომობას ერთმანეთისას!
მე ვცდილობ შენში ჩემი მსგავსი ვანთავისუფლო,
მაგრამ რაც მოგდგამს დედიშენის, მიწის სულისა,
იგი მაკავებს, იგი მებრძვის - დრომდე შენს სურვილს.
ჩენსავ სურვილად გარდაქცეულს ვმორჩილობ ხოლმე,
ორავენი კი შეთანხმებით ისე ვმოქმედობთ,
როგორც განგებამ ჩამიწერა ცხოვრების წიგნში.

ბერდო. ერთხელ რომ ვნახეთ აქ მოსული ტურფა ასული,
ყოველ დღე ვხედავ მე მას შემდეგ განთიადისას!
წამიავა აქეთ ნელის რხევით, ტკბილის გალობით,
თმა გადაშლილი, ფეხშიშველი, სხივად ეღვარე ..
გვერდით მოსდევენ სხვა დობილნი ეთეროვანნი.
ისინიც იმ ერთს სინარნარით ხმას შეუწყობენ
და ასე გვერდით ამივლიან, ყვავილს მესვრიან
იგი თამამი გამილიმებს, ნაზ ხელს დამიქნევს
და ისევ მწყობრად იმ მაღალ მთებს ეფარებიან!
ვინ არის იგი? —

ბედია. რომ წარიღო გრძნობა გულისა?

ბერდო. წარიღო ჩემი მოსვენება და ჩემი ფიქრი!
ჩემი ბუნება ორ ნაწილად გაყოფილია,
ერთი აქ მრჩება, ოცნება კი მას უკან მისდევს!
ჰსურს დაეწიოს, მაგრამ იგი არ უცდის, მიჰქრის!
მას მოშორებულს ჩემი თვალი ყოველს წუთს ჰხედავს,
ხელებს გავიწვდი შესაპყრობად, მაგრამ ამაოდ.
მის ნაცვლად ჩემ წინ სივრცე არის არარაობის.
და ვსდგევარ მარტო გაბრუებულ-გულდაწყვეტილი.

მაწყენალი

მიწისეული ყოველივე შავია შავი!

მხოლოდ იქ მნათობს სანუგეშო გულის ვარსკვლავი
აღარაფერი მიზიდავს მე ამ ქვეყნიური,
ყველა მომბეზრდა, ვარ ყველაზე გულაცრუებით!
აღარც ვნადირობ, აღარც ზრუნვა მაკმაყოფილებს!
არ ეკარება ჩემს თვალს ძილი, ტკბილი სიზმარი!

ბეღია. ეგ ასე უნდა ყოფილიყო...

ბერდო. და არის კიდევ...

მაგრამ სადღაა გამოხსნის გზა-საშუალება?
ხან მოთმინება მეკარგება და რაღაც გრძნობა,
ჯერედ უცნობი, უცნაური გულში თავს იწევს,
ამბოხის მსგავსად ზემადღება, ტალღებრ მქუხარებს;
მზად კარ ამომხდეს წყველა კრულვა, გმობა მშობლისა,
რომ დავიბადე და ვიგრძენ მე ჩემივე ტანჯვა,
მაგრამ მე ამ დროს მაგონდება იგი ასული
და მოწყვეტილი ვურიგდები შენს განჩინებას,
ჩემო ბედიკო, მეგობარო თანამავალო!

ბეღია. ეგ აგრე უნდა ყოფილიყო.

ბერდო. და არის კიდევ!

მაგრამ ძვირფასო, მიპასუხე, იგი სად ვპოვო.
სადა აქვს ბინა? ჩემს ახლოს, თუ ჩემს დაშორებით,
მსურს სულის შფოთვით, მსურს მსურს დეღვით
მასთან წავიდე,
თუნდ მართლაც შევხვდე ჩემს არყოფნას... მსურს
მეგობარო!

მაგრამ მითხარ თუ სად წავიდე? გზა საით არის?
მე ორივე თვარით ბრმად ვიქეც და შენ არას მშველი,
მე ორივე ყურით დავყრუვდი და შენ ცივად მიმზერ!
ღონე წამკრთვა და შენ ნებას არ მიძლიერებ,
რომ თუ ამ საზღვარს მოვაგენ მე ჩემი წყურვილით,
ის წყაროც ვნახო, დავეწათო...

ბეღია. მოვა და ჰნახავ!

ბერდო. გამიმეორე, მითხარ კიდევ... მითხარ, რომ მოვა;
ო, ნუ ხარ, ნუ ხარ სიტყვაძვირი, მოკლევასუხა,
როცა მოველი ვრცელ საუბარს იმ ჩემს მიჯნურზე!

ბედია. მოვა და ჰნახავ ...

ბერდო. მაგრამ შემდეგ ხომ ისევ წაღა?!

იგი თამამი გამიღიმებს და ისევ წავი,

თუ აქ დარჩება? თუ წავა და მეც თან წამიყვანს?

მე მინდა იგი ჩემთან იყოს! ჩემს სულს წყურიან

ვით უკვდავება — როგორც თვითონ. შენ იტყვი

ხოლმე —

მწყურიან-მეთქი ჩემთან იყოს, ანუ მე მასთან!

სთქვი, ესეც ასე უნდა იყოს, ანუ იქნება!..

ბედია. შენში რაოდენ მიწიური ძლიერი არის,

რომ გსურს უთუოდ ხელში გყავდეს, გულზე მიიკრა,

შენს საკუთრებად სთვლიდე მის თავს და თუ სთქვა

ბედმა,

შენმა ერთგულმა მეგობარმა: „მეც მინდა იგი!“

ისარს მესროდი, ხორციელი შენებრ რომ ვიყო

და მომისპობდი თვით სურვილის საშუალებას!..

უბედურობის ჩანასახსა, აი, აქ ვხედავ

და შენი მოდგმაც ანავარდებს სიკვდილს მაგ გრძნობით

ბერდო. მაგგვარი აზრი არის ჩემთვის გაუგებარი!..

მე მესმის მხოლოდ ერთად ერთი: ქალი ცისია.

ბედია. საცაა ისიც გამოჩნდება, რადგან თენდება!

ის დღეს პირველად დიდ წყალობას მოიღებს შენზე.

ბერდო. ალტაგვიჟა

წყალობას? ჩემზე? მითხარ. რა გვარს, ანუ რა სახით?

ბედია. რა სახით გინდა? იქნებ გინდა რამე გაჩუქოს,

რომ იმ წყალობას შეეხო და ხელი მოჰკიდო?

ბერდო. თუნდ მაგრეც იყოს!.

ბედია. ან შეიტკბო. როგორც საგანი,

რომ იგრძნოს გულმა და მოიმკოს ტკბილი ნაყოფი!

ბერდო. მაშ, აბა სხვაფორივ ჩემს საამოდ რა უნდა მოხდეს?

ბედია. მას თუ უყვარხარ შენ იმდენად, რაოდენადაც

ის ჰპოვებს შენში სულიერსა ნათესაობას

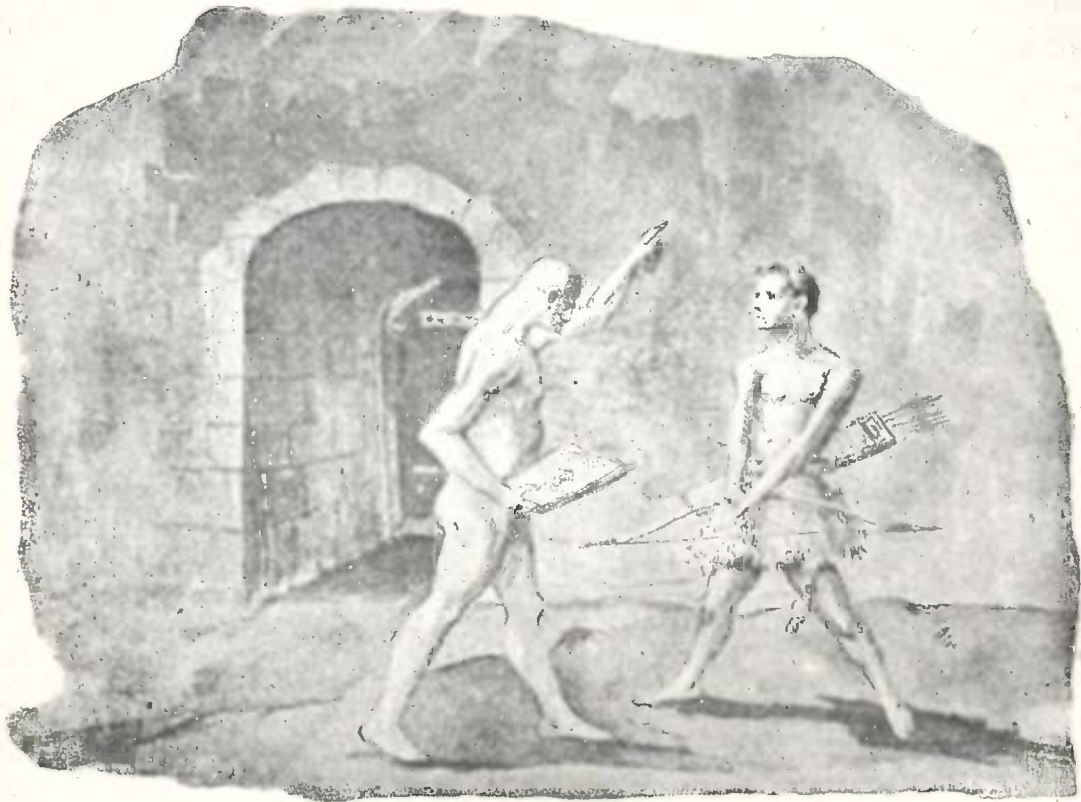
და ამის გამო გაგიღიმა საამო ბაგით,

მოგცა სალამი საოცნებო თვალთა ციალით

და გაგეცალა? —

ბერდო. არა, არა გულის ნუ მიტანჯავ!

განა. ძვირფასო, დიდ წყალობას მაგას უძახი?
 არ მინდა იგი იყოს მარად მიუწლომელი!
 მსურს ჩემთან იყოს, ჩემთან ჩემი! ჩემს გვერდით ახლოს
 ვისმენდე იმის ნაზ საუბარს! ვსჭვრეტდე თვალებში,
 რომ იმ თვალების დაბლა დახრით მარად მამცნობდეს:
 შენი ვარ მარტო, შენ ერთს გეტრფი! ერთი მიყვარხარ!
ბედია. შენ გინდა შენი მიწიური ცას შეუერაო,
 არც ერთი იყოს დანაკლისში. და არც მეორე!

ბერდო და ბედია.

ბერდო. ჩემი ბუნების ხმა სწორედ რომ მაგას მოითხოვს.
ნამდვილად იყოს, რასაც მივსწვდი ჩემის ოცნებით!

ბედია. დაცინვით
 შენი ბუნება მეტად სადა, ბუნებრივის,
 თუ მას თვით მევე არ ვუწოდებ ზებუნებრივსა.

ღარაჯნი. ნიადაგი ჩვენი შეინძრა — დე-ღია მოდის!

ბერდო. გესმის, გარემო ახმაურდა.

ბედია. გარიჟრაჟია...

ბერდო. ისიც აქ მოვა — ის! — ცისია!..

ბედია. დედა რას გეტყვის?

ბერდო. თაყვანს ვსცემ — მიყვარს დედაჩემი, მაგრამ ის უფრო — — — არა, ის მიყვარს სულ სხვა გრძნობით!..

ბედია. და სხვა ალლოთი — —

მაგრამ დედა შენს რომ არ ესმის ეგრეთი ალლო?

სიტყვა: ციური შენ რომ იშვი, მაშინ გაიგო...

გამოჩნდება დედამიწის სუფი **დე-დია**, უკან ბუნების ძა-
ლთა ამაღა მოსდევს. **დე-და**ს შავი ტანისამოსი აცვია,
ხელში ყავარჯენი უჭირავს. მისი ღაჭარაკი მკვეთრი,
მარტივი და ღარბაისფერია. ამაღა ზღუდესთან წეობად
დასდგება..

დე-დია. აქ ვინა სდგანან, სალამიც რომ არ ემეტებათ?

ბერდო. მუხლს უჭრის

სალამი შენდა დედაჩემო!

დე-დია. ბერდო! ბედია!

ბერდოს უახლოვდება

ახ, შეილო ჩემო, საყვარელო, ჩემო არსებავ!
რა რიგად მწყდება გული კრული განგებისაგან,
რომ შენ ჩემ გულსა, ჩემს წიაღსა კვალად დაჰშორდი
და კვლავ აქ გხედავ, სად ციური საზღვარი არის — —
ახ, შეილო, შეილო! ნუ თუ მართლა უნდა აღ-
სრულდეს,

რაც უკვე მითხრა მეგობარმა შენმა თანმყოლმა,
როცა შენს რავსა გამოვსთხოვდი ზენაგანგებას?
შეილო, აღგიგე სრა-სასახლე ჩემსა კალთაზე,
შეილო, მოგეცი რაც მებადა ჩემი სიმდიდრე:
ზღვა და ხმელეთი სანადიროდ და სავარჯიშოდ,
ტყე-მთა და ბარი ნიადაგით ნაყოფიერი,
ჰაერი სუფთა, მოციალე ფრინველთა გუნდით
და რალად, რალად გამირბიხარ სხვა უცნობ მხარეს?
რად სტოვებ ოხრად დედის გულსა და შენს საკვე-
ბელს!

ბერდო. დედავ ძვირფასო, სანატრელო, სხვა რამე მითხარ!

არა პირველად ვისმენ შენგან მაგვარ საუბარს!

დე-ღია. ბედია! შენ ხარ ჩემს შვილსა რომ ჰხიბლავ ოცნებით და რას შეამთხვევ - მე ამ ჯამად მხოლოდ ვჭრეტ ბუნდად

და განჭვრეტილი მიკარნახებს ნაკლებ სიხარულს!
რად დააშორე აღმზდელ ძუძუს, თავის ნიადაგს?

ბედია. მაგ საყვედურის ღირსი არ ვარ სულ მცირედაც კი, არც თუ რამ ბრალი მიმიძღვის მე ბერდოს წინაშე, რომ იგი ღიადს თავის ნაცნობს მიესწრაფება! ეს ასეც უნდა ყოფილიყო, რადგან თვით მასში ნაწილი არის ჩასახული იმ ღიადისა, რაიც მის ყოფნას ასულდგმულებს, ამშვენიერებს. და თუ შენ მასში შენს სახებას შენკენ იზიდავ, იგი ღიადიც თავის ნაწილს თვისკენ იტაცებს! სწარმოებს ბრძოლა და ჩაღდება ამით ცხოვრება! რომლის ფერხულსაც მე განვაგებ დასასრულამდე.

ბერდო. აგერ, გამოჩნდა!

დე-ღია. წინ ეფარება

ნუ შეჭხედავ! შვილო, ნუ გინდა...

თავისკენ აზიდავს, ჭსურს მოაშოროს სწახსობას. ნელას რხევით, თითქოს რითშიულის ცეკვით, ახლოვდება ცისია. ტანზე კეთრივით გამსჭვირვალე სამოსი აცვია. უკან წეებით ასულნი მოსდევენ, რომელნიც ბუნების ჭარმონიასთან შეხმატებად უფრო გალობენ.

დე-ღია. ხელს ჭკიდეებს ბერდოს და კვლავ თავისკენ აზიდავს შენს გულსა მტაცებს ის ჩვენება .. შვილო. ნუ უმზერ!

ბედია. ეს ასე უნდა მომხდარიყო...

დე-ღია. მეც შემობრალე...

გულზე მომეყრდნე... მოიგონე რა დღით გაგზარდე. ჩემს სამფლობელოს ნუ აობლებ შვილო ბერდო!

ბერდო. არა გამიშვი... გეხვეწები. მინდა ვუმზირო...

ბედია. ხელს აშეებინებს. დე-ღია ჰირს იბრუნებს.

ბედს ვერ წაუვა... გარდუვალი უნდა ასრულდეს!

ბერდო. დედას გაუცლება. რამდენსამე ნაბიჯს ცისააკენ წარსდგამს და აღტაცებული უმზერს).

შენ, შენ იტაცებ, მშვენიერო, ჩემს სულს და გრძნობას?

ოცნების ტკბილო სატრფიალოვ, კვლავ ჩემთან გხედავ!
იცი, რა რიგის აღტაცების მოუთმენლობით
მოგელი ხოლმე ყოველ დილით, განთიადისას
და როს მაგ სახით გამოსჩნდები, მაშინ მუხლს გიდრეკ
და სასოების წმინდა ლოცვით გემუდარები:
ან დარჩი ჩემთან, ან წამიყვა სადაც თვით შენ ხარ!
მე მინდა ვსჭრეტდე განუწყვეტლივ ნათლის ბნელ
თვალებს,
სხივოსან სახეს, ბაგის ღიმილს, შენს წყნარსა რხევას!
მინდა ვუსმენდე შენს ფერად ხმას, ოცნების სიტყვას,
რომ სული ჩემი შენ, მხიარულს, ქებას გიძღვნიდეს,
უკვდავებაში ჰგრძნობდეს შევებით თავდავიწყებას!

ხოროს პირველი წყება.

სოფელს ზე დავფრენთ,
ჩვენს თვისტომს ვალხენთ!
სპეტაკი გული,
ჩვენგნით აღძრული,
ოცნებით გველტვის,
შორიდან გვეტრფის!

ხოროს მეორე წყება.

ჩვენთაგან ყოველს,
ნაზ სხივთა მთოველს,
ვინც კი მოგწვდება,
უკვდავი რჩება!
ქალი ცისია
მარად მისია.

ბერდო. ქალი ცისია ჩემს ბუნებას შენათვისია!

დე-დია. ვიშ რა ვიღონო, რომ ჩემს კალთას არ დაგაშორონ!

ბერდო. ბუდას ხელს უჭერს, ადგზნებულა მუდარით

უთხარ, ნუ მტოვებს!.. უთხარ-მეთქი, ჩემო ბედია!

გადამიშალე შენი წიგნი ბედისწერისა,

თუ აქ რაოდენ ძლიერი ხარ... რად-სდუმხარ? რად?

რად?!

ცისია გაუღიშებს და ხელ-ხელა ჭშორდება

აგერ მან ერთხელ გამილიმა... ხელი ასწია...
მხიარულ რხევით ნიშანს მაძლევს... თავისთან მიხ-
მობს—

ეთეროვანო! სად გაქვს ბინა? საით გამოგყვე?
ჩემის ოცნებით მარად შენთან ვიმყოფებოდი...
შენს ნაზ ხატებას სულით ჩემით ვუაღერებდი...
დარჩი, ნუ მიხვალ... შენს ასულთაც ვემუდარები...
იმ დროს, როდესაც ცისია უკვე დაჭშორდა და ბუნ-
დად და სჩანს, ცისია ეროხელ კადევ შესდგება, ხელს
აღაპურებს, თითქოს თავისთან იხმობსო. ბერდო მის-
კენ გასწევს. დედა წინ გადაელობება და გულში ჩა-
იკრავს. ბერდო იბრძვის, ჭსურს გაეცადოს და ცისიას
კვალს მიჰყუეს.

დე-ღია. შვილო, გონს მოდი!.. არ გაგიშვებ.. აბა, სად უნდა
წახვიდე, შვილო! განსაცდელში რად აგდებ შენს თავს?
მოჰხედე ჩემს ცრემლს... ჩემს მუდარას... გულს ნუ
მომიკლავ...

ბერდო. არ შეიძლება, დედა ჩემო! უნდა წავიდე...
არა, გამიშვი! ბრძოლით გაეშვება და მსწრაფად გადის

დე-ღია. ვაი ჩემს თავსა! ვაი საბრალოს! მოსთქვამს.
განა არ სჯობდა ისევ ჩემში გქონოდა ბინა?
გადაშლილაყავ ნორჩ ყვავილად, კვლავ დამქკნარიყავ,
ან მსუბუქ ღრუბლად გესრიალნა ჩემს ველ მინდორზე,
ვიდრე ხორცსხმული მეც მტანჯავ და შენც იწირები?!
ბერდოს ხმა. მგონია, თითქოს ჩემს დიდ მიზანს მოგიახლოვდი!

დე-ღია. ვინ მოსთვლის დედის მწუხარებას —

ბერდოს ხმა: მაგრამ მშორდები!..

დე-ღია. მეც ხომ მშორდები! უკან ოდეს დაგაბრუნებ-ლა?
მორჩა! აღსრულდა! ჩემი თხოვნა არ შეისმინა
და ანებით გაჰყვა, ვინც ნიადაგს ჩემსას აშორებს!
ერუდ ქვითინებს

რით ვაიძულო, კვლავ მონახოს მან ჩემი მკერდი,
მკერდი აღმზრდელი და უსაზღვროდ მოსიყვარული?
ვაი თუ შვილო მოვიმოქმედო ისეთი საქმე,

რაიც შენ გავნებს; ან მიგიყვანს გაჭირვებამდე!
მაგრამ, რომ ჩემთვის ძვირფასი ხარ, მსურს ჩემთან იყო?

ბედია. და კიდევ უნდა იყოს შენთან!

დე-დია. ვისი ხმა მესმის?

ბედია. მოგეპოვება შენ ისეთი საშუალება,
რომ დააბრუნო!.. როდის? შენთვის ეგ სულ ერთია!

დე-დია. სიმშვილ-წყურვილით?

ბედია. შეიძლება!

დე-დია. მტრობა და შურით?

ბედია. ეგ ყველაფერი შეიძლება, ეგრეც იქნება!

დე-დია. კიდევ რა დამრჩა? დაბრკოლება! ეხლა კი ვიცი!

ჩემი ბუნება აუმხედრო, ესრემც აღსრულდეს!

ქარო, გრიგალო! წადი, ბერდოს გზა გადულობე!

გზად აუყენე, გარდუვალი კორიანტელი!

წყალო, შენ იყავ სიცხისა და გვალვის მიზეზი!

მოიყვა სეტყვა! ელვა-მეხით სჭექდე, გრგვინავდე!

ცეცხლო, დაბუგე მისი ბინა, ოდეს ააგოს!

ჭირო და სხებავ, მოანატრე მას ჩემი თავი,

რომ განკურნებას და სიცოცხლეს ჩემშივე ეძებდეს!..

გემუდარებით, დამიბრუნეთ ბერდო ზმანია!

ამ სატყვებთან ერთად მის წინ წარმოდგებიან გრი-
გალი, წყალი, ჭარა, ცეცხლი და სხვა ბუნების ძა-
ღნი, რომელთაც დე-დია იტყვის:

— წადით მომგვარეთ!

ასტედება საშანელი ხმაურობა, ჭქკის. ჭქუხს და ელაფს.

ბედია. დრო-ჟამიც თანვე გააყოლე რომ დაგიბერდეს,
რადგან პირობა ასეთია:

წაგის კადაჭშლის და კათხულობს.

„იმ დრომდე გაყავდეს,

ვიდრე შენს ბოროტს ძალებს იგი გაუმკლავდება,

ანუ ვიდრემდის ბედი თვითონ არ მოისურვებს

და მოკლედ: ვიდრე ბერდო შენი არ მოხუცდება

რისთვისაც უკვე მას სახელად ბერდო დაერქვა!

და უმოქმედო ოცნებისთვის ბერდო ზმანია.

მაგრამ ეს ყველა არაფერი! იგი მონახავს

შენის ბუნების წინააღმდეგ საშუალებას,

ცოტად თუ ბევრად შენსა ძალებს დამორჩილებს.

აი, რას გირჩევ: შენ გყავს ერთი უფრო ძლიერი!
და მას სახელად ვგონებ უნდა სიკვდილი ერქვას!
შენ, აბა, აქ მო!

სიკვდილი წინ წარმოსდგება

ეს უფროა შენი ერთგული!

აბა, რას იტყვი, მყუდროების დიდო სავანევ!

სიკვდილი. ჩი მი საქმეა მოქმედება, როს დრო მოაწევს
და მოქმედების დასასრული მხოლოდ საჩუმე!

დე-დია. შენ შეგძლებია ჩემი შვილის აქ დაბრუნება,
რომ ჩემი გული, ნიადაგი კვლავ განიცადოს!
წადი და იგი დამიბრუნე! - ამას გთხოვ! წადი!

სიკვდილი გადის

მხოლოდ მისმინე! სიკვდილი ბრუნდება

განა თუ შენ რა ძალა შეგწევს,

ჩემი სურვილი აღმისრულო და შვილი ჩემი
კვლავ დამიბრუნო, კვლავ ვიხილო ჩემის თვალებით?
ბედია. იმდენად იმას ვერ იხილავ, რამდენად იგრძნობ,
რადგან დე-დიას, ნაცნობ მკერდში ჩაგეკონება!

დე-დია. შვილო, კარგს ამბობ! - წადი ნახე! წადი, სიკვდილო!
აქ მომიყვანე! გვედრები: არა ევნოს-რა!

ხომ იცი, შვილო, დედის გულსა რა რიგად უყვარს!
თუნდ ევნოს კადეც, შეისმინე ხვეწნა მშობლისა;
მომიყვა ჩემი საყვარელი ბერდო ზმანია!

სიკვდილი გადის

ბედია. დედას

ისმინე ჩემი! შენი შვილი შორს ვერსად წავა!
აქვე იქნება! - მხოლოდ ფიქრით, თვისის ოცნებით
დაფრინავს ჩვენთან და ჩვენსასვე ეალერსება
მისი ნამდვილი ბუნება თუ რასაც მოითხოვს,
ეს ჩემგან იცის და რაც იცის ოდნავ ახდება.
მე მას ვუჩვენებ ერთს ასულსა! სახელად ტურფას!
იგი ცისიას სამეფოდან მეტად შორს არის,
ცხოვრების ტყეში ცხოვრობს იგი ცისიას მსგავსი.
იქ შეჩერდება ბერდოს ლტოლვა და მისწრაფება;
რადგან მის სხეულს რაც სწყურიათ, კვოვებს იმ
ქალთან!

იგი სიკვდილიც განუყრელად მათთან იქმნება!

დე-დია. შვილო, მე ჩემი დამიბრუნე, სხვას არას დავდევ!

მოქმედება მეორე

ყვავილოვანი ბორცვი, მის გვერდით ტბა, რომლის ნაპირიც ტირიფის და მუხის ხეებით არის შემოზღუდული. როგორც პირველს სურათში, ისე ეხლაც ცისიან თავის ქალწულთა ამალით გაივლის ნელის რხევით. ამაღლა მღერის. როცა ცისია ოდნავ და სჩანს, თანდათანობით ასტყდება ქარი, მოჰყვება ელვა და ქუხილი. შემოდის ბერდო, უკან მოსდევს ბელია.

ბერდო. დაღლილ-დაქანცული

ვუახლოვდები, მაგრამ იგი სულწინ მიილტვის...

როდემდის უნდა ვსდიო უკან ახ, მოვიქანცე!

ბედისაჲს ეუდნობა

ნუ თუ აქ დავრჩე, მეგობარო, და ჩემი სწრაფვა,

ჩემი სურვილი — ჩუ! რაოდენ ტკბილად გალობენ!

ეუარს. უბღებს

იგი ცისიას ნაზი ხმაა... აგერ მოჰფარდა.

მოსწყდება, გრძნობა ამომჟღარი

იგი აქ იყო, ამ ადგილას და ვერ მოვუსწარ...

ამ ვარდ-ყვავილებს ჩაუარა, სალამი მისცა.

მიტომაც აგრე მეტის ეშხით მინაზებულან

და სურნელებას მოაფრქვევენ ჩემს დასათრობად.

ნეტამც ამ ადგილსარ დავშორდე... მაგრამ ახ, არა...

მიყვარს ის მხარე, სად მან კობტა ფეხი დაადგა,

მაგრამ უფრორე ძვირფასია ყოფნა მის ახლოს!

ბედიაჲ! მითხარ როგორ მივსწვდე... ვიცი, არ მირჩევ,

მაინც გავყვები... ეს გრიგალი... ეს ქექა-გრგვინვა

თითქოს წინ მისწრებს; წასვლას ავირობს, მაგრამ მო-

ქანცულა წაიბარბაცებს და ძღოვს იმაჯრებს თავს. ბე-

დას უნდა რადცა უთხრას, მაგრამ ბერდო აწევვტიანებს

ვიცი, ვიცი თუ რასაც მეტყვი — —

ბელია. და რასაც გეტყვი, არ იქმნება განა მართალი?

ჰხედავ, რა რიგად მოჰქანცულხარ, სულს ძლივსღა

ითქვამ!

ბერდო. განა თუ სული ჩემთან არის? იგი თან მისდევს...
სულის სისწრაფეო გატაცებული
ო, რატომ ფრთები არ მასხია, მასთან გავფრინდე...
მას არ მოვშორდე...

ბედია. ნახევარი შენი ბუნება
ხომ მასთან არის, მაშ სხვა რაღა დარდი გაწუხებს?

ბერდო. ნახევარი? რატომ სრული არ უნდა იყოს!
მთელი და სრული! უნდა იყოს! ახ! უნდა იყოს!
რაო! რას ამბობ? არ იქნება? ნურც მე ვიქმნები!
ახ, მომეც, მომეც უებარი საშვალემა,
რომ სრულყოფილი მთლად მას ერთსა, მას შე-
ვუერთდე!

ბედია. მეტისმეტს ითხოვ! — —

ბერდო. ძალა მიღეული კისერზე ეხვევა და თავს ისე იმაკრებს
გამიგონე!.. თუნდ ის სიკვდილი! — —
აი, შენ წედან რომ ახსენე და მით მანიშნე,
რომ შემაერთებს, მზად ვარ! უთხარ! ჩემო ბედიავ!
ნუ თუ ერთგული მეგობარი არ გებრალემა!?
ძარს დაეცემა გონება მასდღეო

ბედია. საბრალო იყო, თან ეგ **ლტოლვაც** არ დაგყვებოდა!
მაგრამ იქნები — და რა მალე — როს მას დაჰკარგავ!

ბერდოს აბრუნებს
ყური დამიგდე! ადექ ზეზე! აგრე ვით მოსწყდი?
თუ კი მაგაზე მეტი ღონე, შენ არ შეგწევდა,
მაშ თავს რად იდე, რაც შენს ძალას აღემატება,
მათიანიდან წყაფს ასშეკს. ჰურს აწვდას
აჰა, დალიე! მოგაბრუნებს.. აი, ეს პურიც!
შენი სისუსტე დღეს **სიმშილმა** გამოიწვია
და ხვალ, ვინ იცის, რა მიზეზით წამოიჩოქებ!..

ბერდო. ჭამისგან მობრუნებული
რა მომივიდა?

ბედია. არაფერი! ჰხუმრობდი მხოლოდ!
და დაბრუნებას აპირებდი უკან უდროოდ.

ბერდო. არა! ცილს მწამებ! მე სიმშილი რას დამაკლებდა?

ბედია. მართლაც და — აბა, ესდენ ძლიერს რას დაგაკლებდა?
აკი გითხარ, თუ ჩემთან ისე, ჰხუმრობდი მეოქი,
რომ მეც სურსათი მომეწოდნა.

ბერდო. დამცინი, ბედო!?

ბედია. არა, ძმობილო! დასაცინი დაცინვად არ ღირს! ვფიქრობდი, სტომაქს შემდეგისთვის რა სარჩო მივსცეთ, რომ საზიზღარმა შუა გზაზე არ შეგვაყენოს და უნებურად მახე სწორედ იქ არ დაგიგოს, სად სულისათვის სახიფათო იქმნება მეტად!

ბერდო. შენ საგანს უხვევ!

ბედია. აბა, აბა!

ბერდო. სად არის იგი?

ბედია. თურმე რისთვისაც გიხუმრია, ეხლა კი მესმის. გამითამამდი შენს მეგობარს... კუჭს დავაბრალე იფინის გაშვილავად მაგრე იტყოდნი... აკი გითხარ, ახლოა-მეთქი! ახლოა? როგორ?

ბედია. მოთმინება და მალე ჰნახავ!

ბერდო. ეს „მალე“ რაა? ერთი სწრაფი თუ საუკუნე?

ბედია. ორივე ერთია! საუკუნეც ეგრევე სწრაფია,

ბერდო. ბრძნულ მეტყველებას შემდეგისთვის გამოვიყენებთ... შენ იგი მითხარ, იგი, იგი! სად არის, მითხარ!

ბედია. რასაც ეხლა იტყვის ცხადდევ ხდება აგერ, ხომ ჰხედავ, ტყის ნაპირზე ქალნი ჩნდებიან. რა ნაზის რხევით მშვენიერნი ახლოვდებიან. აგერ წალკატში გამოვიდნენ, ყვავილსა ჰკრეფენ, გესმის, რა რიგად კისკასებენ, მხიარულობენ! შენთვის ისინი გაჰმართავენ ღებინს, დღესასწაულს... ყველა მათგანი გარეგნობით ჰგავს შენს ცისიას.

ბერდო. მაგრამ მათ შორის — — ჩემი ხვედრი რომელი არის?

ბედია. რომელსაც უფრო შენი სული მიეთვისება!

ბერდო. სახელდობრ, მითხარ, რომელია?

ბედია. თუნდ ყველა ერთად! წინააღმდეგი არ იქმნება შენი ბედია! უძახის ჰეი ასულნო, მშვენიერნო! არ შეიძლება ჩვენც მიგვიწვიოთ თქვენს ფერხულში?

ქალები. დებო, ვინ გვიხმობს?
დავბრუნდეთ უკან! — ხმას ნუ ვასცემთ! — ჩქარა წა-
ვიდეთ!

ბედია. ასულო, ტურფავ!

ტურფა. ვინ ასწავლა ჩემი სახელი?

ბედია. ქალო, მზეონავ!

მზეონა. ჩემ სახელსაც იძახის იგი!

ბერდო. მაგრამ ცისიას არ უძახი?

ბედია ის შენს სულშია! —

როს ერთერთს მათში შეიყვარებ და სულს მიუძღენი,
მას შენი ძღვენი თვით შენშივე ცისიად აქცევს.

ტურფა. ბედია, შენ ხარ?

მზეონა. ის ყოფილა! ჩვენი ბედიკო!

ბერდო. სიდან გიცნობენ?

ბედია. ქალი მუდამ ჩემს კითხვაშია!

უმეტეს მაშინ, მოსაწყვეტად ოდეს მწიფდება!
ცნობის მოყვარეთ მოუსმინე!

ქალები. გაწეკმა შექოყრტყშიან

— სიდან მოსდახარ! —

— ჩემსას რას იტყვი!

— სად ჰყოფილხარ?

— რას განმიმზადებ?

— ჩემს მომავალზე აღარ ზრუნავ!

— მე ვის ვუყვარვარ?

— ჩემი მიჯნური ვინ იქმნება?

— ჩემი სთქვი, ჩემი!

— ვის შემახვედრებ?

ბედია. ჭსურს თაკიდან შიიცილოს
კოქლს.

ერთი ქალი. მე?

ბედია. ბრმას!

მეორე ქალი. მე?

ბედია. შენ? კუზიანს!

მესამე. ქალებს ნიშნის შაკებით

დაგიდგათ თვალი! — მე მითხარ, მე! ჩემო ბედიკო!

ბედია. შემკულს ყოველგვარ სილამაზით: მახინჯს და ცერცეტს!

გაბრაზებულად ეგუქას ჩამოუთვლის.

შენ: ლარიბ-ლატაკს; შენ: ზარმაცს, ლოთს; შენ
სულ არვის!

შენ გაუთხოვრად დაგაბერებ.! ეხლა? ხომ გესმით!

ქალები. აქეთ-იქით შემოეცდებიან

დღეს გუნებაზე არ ყოფილა ჩვენი ბედია!..

— გაგვრისხებია!

— მე არ მწყალობს.

— გული მომიკლა!

მზეონა. რაზე გვიწყრები?

ტურფა. მითხარ, ჩემო! რა გაწყენინეთ!

ბედია. მოვსულვარ შენთან, თან რჩეულიც მომიყვანია!
სალამს არ აძლევ!

ტურფა. ბერდოს

შენი მოსვლა მე გულს მიხარებს!

მზეონა. ნება მიბოძე გაგიბედო, ყრმაო შევთვალავ...

შენ თუ პატივით ვერ მოგეპყრენ ჩემნი დობილნი,
ეს სითამამით აიხსნება.

ბერდო. თითქოს ის იყოს!

ბედია. ბერდოს

ეჭვიც რომ მალე დაგეკარგოს?

ტურფა. ნამგზავრი სჩანხართ!

ბედია. სად არ ვიარეთ!

ბერდო. მზეონას უმზექს

რა ახლო კი ყოფილს იგი!

ბედია. განა არ გითხარ?

ბერდო. მუდამ მართალს მეტყველებ ხოლმე!

ბედია. მაგის ეჭვი კი ძლიერ მალე შეგეპარება!

ტურფა. ნება მომეცით მიგიწვიოთ ჩემს სასახლეში...

ბედია. ცუდს რას ისურვებ?--თანახმა ვარ—ვგონებ შეგობარს...

მზეონა. უკვე ვუცვნივარ... მე ვუყვარვარ, არა, ბედია?

ბედია. მეც ეგრე ვგონებ, მაგრამ, გირჩევთ, თვით მაგას
ჰკითხო!

მზეონა. ბერდოს

ჩვენს სასახლეში სიხარული და შვება მეფობს...

ჩვენ წინ ბაღია, შიგ ფრინველნი ტკბილად გალობენ.

იქ ყოველ დილით სიყვარულის ვარდი იშლება
და სულს იტაცებს ოცნებისთვის ნაზ სურნელებით.
იქ გიმღერ — — —

ტურფა. აწვევებებს მზეონას და თვით განაგრძობს
ტრფობას! ჩემს ძახილსა თუ გამოჰყვები!
ჩემი სიმღერა დობილისას სრულებით არ ჰგავს!
ჩემს სასახლეში თვით შვებასთან განცხრომაც მეფობს!

ბედია. აწ შენი გრძნობა სუფევს ქალთა სამფლობელოში
და ჯერ არ იცი...

ბერდო. ვიცი, ვიცი ჩემს გრძნობას ვკარგავ!
ბედია. კიდევ კარგია, სულ მთლად თავიც არ დაგიკარგავს!

ბერდო. ესენი, მითხარ, ვინ არიან?

ბედია. ცხოვრების ლანდნი!
რომელთ ჰნახავ, როს ცხოვრების ტალღაში შეხვალ!

ბერდო. მე ის მინდოდა..

მზეონა. ვინ ის?

ბერდო. ტურფა!

ბედია. იქნებ ცისია?
ვგონებ შეცდომით ამბობ ტურფას, გულში სხვა
გიძევს.

აჯაფრებს

„ახ ის აქ იყო, ამ ადგილას... და ვერ მოვუსწარ.

„ამ ვარდ-ყვავილებს ჩაუარა, სალამი მისცა...“

„ჩემი ცისია ჩემთან ერთად შენათვისია!

ბერდო. გარწმუნებ, იგი აქ ყოფილა! — ჩემი ცისია!

ბედია. ჰო, როგორ არა!

ბერდო. კვლავ დამცინი!

ბედია. შენს რწმენას ვფიცავ!

ტურფა ჩემკენ ისწრაფე!

ვნებო. ჩემთან წამო!

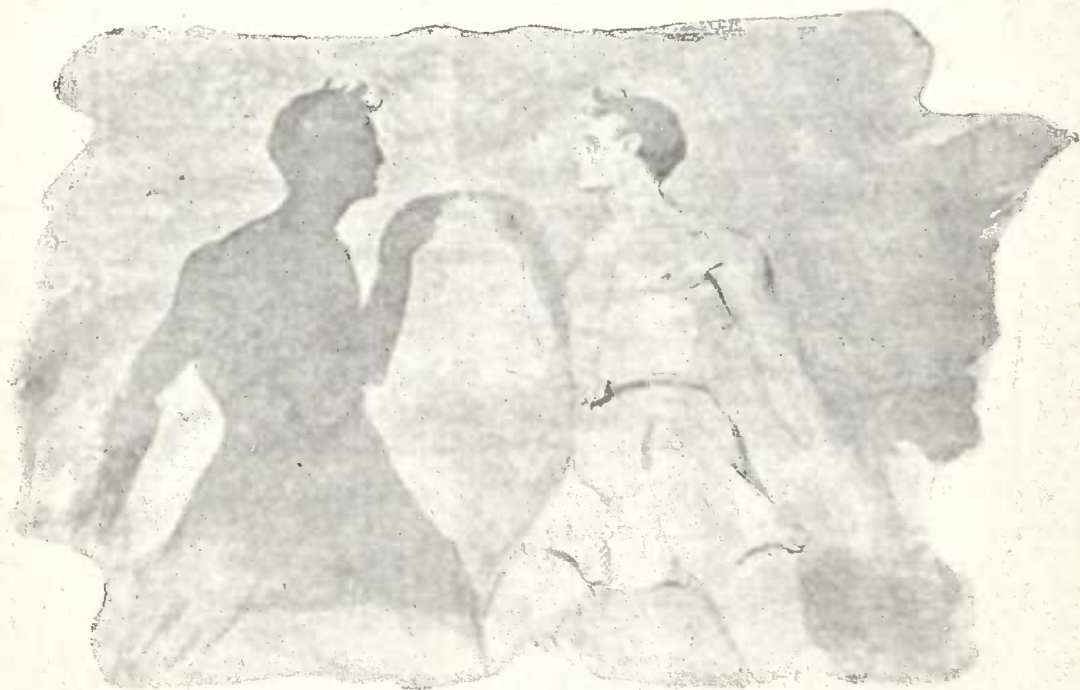
მზეონა. ჩემს გულს მიენდე!

ბერდო. მაგრამ თვით ჩემში უცნაური ბრძოლა სწარმოებს:
— „დაჰყე მათს სურვილს!“ — „არა! სხვაა შენი მიზანი!“
მითხარ, ვინ მებრძვის? ვინ მაკავებს? ან ვინ მამხნევებს?

ბედია. აქ თუ იმსჯელე, დრო ხელიდან გაგეპარება!

ბერდო. ის მიხმობს! გესმის?

ბედია. მე კი მხოლოდ აქ მყოფებს ვხედავ!
ბერდო. ჩემს სულს ჩაჰხედე! მას ვერ ამჩნევ? — არა, არ მინდა!
 თქვენთან საერთო არა მაქვს-რა! ვერ წამოგყვები! — —
 — მოიცა ქალო! ო, შენს სახეს, მშვენიერ თვალებს
 არ ძალმიძს გულით თან არ ვსდიო! ბედია ვუთხარ!..
 უთხარ, ძვირფასო. ნუ მსტოვებენ! ის მომაშორე!
 ან აქ ჩამყოფე, ან წამიყვა... ჩემს თავს რა ჰხდება!
 ვინ არის ჩემ წინ, ჩემის სახით რომ მეცხადება?
 ერთხელ წყალში რომ ჩავიხედე. ეგ იქაც ვნახე!
 ნუ თუ გაიყო ორ ნაწილად ჩემი არსება?

ბერდო-ზმანია.

ბერდოს წინ სდგას თავისივე აჩრდილისებური მსკაცსება.
 ნუ თუ შენც მე ვარ?

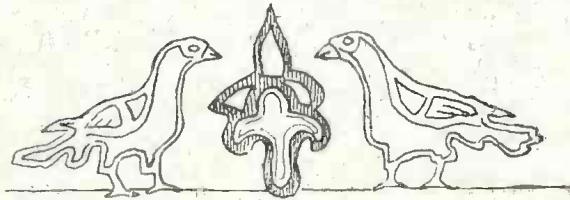
ზმანია. მე ცისიას მოტრფიალ ვარ!

ბერდო. მეც მას ვეტრფოდი, მიველტოდი — იგი აქ ვპოვე...
 და მას არსებულს ტურფა ჰქვია!

ზმანია. ტურფა არ მესმის!

ბერდო. არც მე — ცისია! მე მას ჯერვარ, რაც ნამდვილია!
 რასაც მე ხელით შევეხები — სხვა ამაოა!

- ზმანია.** მე კი მას ჯერ ვარ, რასაც სული მიესწრაფება!
აქ სამუდამო სიცოცხლეა და უკვდავება!
- ბერდო.** ჩემს ხორცს სწყურიან სულ სხვა გვარი მშვენიერება!
მომბეზრდა მუდამ განყენებულ სიტკბოს ძიება!
უნდა წავიდე!
- ბედია.** სად?
- ბერდო.** არ ვიცი!
- ზმანია.** ჩემს ცისიასთან!
- ბედია.** სადაც შენ მიხვალ, მას არსებით **ცხოვრება** ჰქვია!
გასწი, წავიდეთ! ვნახოთ მისი ტალღების სრბოლა!
- ზმანია.** სად? სად მისდინხარ? თავო ჩემო, უკან დაბრუნდი!

მოქმედება მესამე.

მოზორებით სდგას ქოხი. გლენი—ბერლო ბაღში მიწას ამუშავებს.
მის გვერდით ატუზულია შური.

ბერლო. ეს იყო განა ტკბილი აღთქმა? — რა სამოთხეა?
ის მპირდებოდა ნეტარებას—წამება ვნახე!
როდემდის უნდა ვზიდო კისრად ტანჯვის უღელი?
ჭბარაგს.

ზმანია. ბედი მბატონობს — — მე კი უნდა მიწა ვაბრუნო,
ვიდრე თვით მიწად, შავ-მიწად არ გარდავიქცევი.
ზმანია. შენ მას ელტვოდი — — კიდევ უნახე მისი მსგავსება!..

ბერლო. თავს ნუ მაბეზრებ... ჩემი ლტოლვა განა ეს იყო?
მე სხვა მწყურიაან!!

ზმანია. ჩემო თავო, ბედს ვერ წაუხვალ!

ბერლო. რით ვერ გაიგე: ჩემის წერის აღარა მწამს-რა!
ჩემთვის თვით მე ვარ! — მისი წიგნი დახიე! დასწვი!

შური. სხვა ნეტარებით და სიამით უნდა სცხოვრობდეს,
სხვა უნდა შენზე ბრძანებლობდეს, შენ მუნჯად იყო...
და ვინ ბრძანებლობს?!

ბერლო. ნუ ამიშლი გულის ძარას!
ჭბარაგს

შური. ვინ არის იგი, რომ დაგტოვა ამ ჯოჯოხეთში?

ვინ არის იგი, ცისია რომ თან წარიტაცა?

ზმანია. იყუჩე გოლო! ნუ აჰყვები ბოროტ ცდუნებას!
ჩემი ცხოვრების გამგებელი — — —

ბერლო. ახ, არა, არა!

ამოიშალე, რაც კი წმინდა გულს გაბადია!

რის გამგებელი? მეგობარი? — მტერია ჩემი!

მან მე ჩამავლო ამ ყოფაში, თვით განიხარებს!

განა რას ვაქნევ მე ასეთს ბედს, ბედს ჩემს მოსი-
სხლეს?

თვითონ სახელი თავადისა მიისაკუთრა,

მე აქ დამტოვა გლენის ტანჯვა-მწუხარებაში — —

შური. აწყვეტინებს

და თვითონ ბედი იკანონებს ბედნიერებას!

ზმანია. განაგდე შური! ნუ აწყვები, გულო, შავს ზრახვას!

ბერდო. შუჲს

ახ, გამეცალე!

შური და ბერდო.

შური. ერთგულის დასჯა, დიახაც რომ ხელობად გახდა!
მოსაწონია, მორჩილმა რომ ბატონს მიჰბადოს!

ბერდო. ჩემს ბატონს? არა! არ მივბაძავ — — მეც მისებრ
მინდა — —

მეც მისებრ მინდა, მინდა-მეთქი ბატონი ვიყო!

შური. განა შენს სურვილს მე ოდესმე ავმხედრებივარ?
მე დედაშენმა შენს გზას მისთვის გამომაყოლა,
მარად მონურად გემსახურო და რჩევა მოგცე!
განა პირველად მე შენს გულსა არ ვაგრძნობინე,
რომ შენი სატრფო ბედიას ჰყავს — — დიახ, — შენ
ბატონს!

განა პირველად მე შენს ბრმა თვალს არ დავანახვე,
რომ ის სასახლე, ის ცხოვრება და ის განცხრომა,
რაიც შენს ბატონს — — —

ბერდო. კმარა! — ბატონს?! რის ბატონია?!
მე მძულს ეგ სიტყვა! დღეს ბატონი თვით ჩემი **მე ვარ!**
არ ვარ? — ვიქმნები! უნდა ვიქმნე — — გულში **ვარ**
უკვე!

ყველა ჩემია, რაც კი მას აქვს, რაც აბადია!
ჩემია მხოლოდ — —

შური. მომწონს, მომწონს თამამი სიტყვა!
უახლადგება და შთაგონებითი კილოთი
წარმოიდგინე: რა კარგია, გარს გეხვეოდნენ
მრავალნი ყმანი, რჩეულნი და შენი ერთგულნი,
შენთვის შრომობდნენ, განაგებდნენ იმათს სიცოცხლეს,
შენი ბრძანება მათთვის იყოს ბედნიერება,
შენს ძლიერებას და შენს რისხვას ყველა უკრთოდეს,
შენსა მეტოქედ თუ კი სადმე ვინმე გამოჩნდა,
სთქვა ერთი სიტყვა: „მოსპეთ იგი“, — უმალ აღს-
რულდეს!

ბერდო. ბაჩს გადააგდებს. წარმოდგენილ ბედნიერებით დამთფრ-
აღი შურს გულში იხუტებს.

მინდა! გამიძეხ! გზა მიჩვენე! ნულარ მაყოვნებ!

შური. მე არ გაყოვნებ! შენს თავს თვითონ შენვე აყოვნებ!
ეგ შენი **მეა**, შენ რომ ასე ხელ-ფეხს გიბორკავს.
მოჰკალ, რაც გულსა შუა გიყოფს! — მოჰკალ ზმანია!
შენ იყავ **შენად** და გაშალე ნება ძლიერი,
მაშინ მისწვდები შენს სურვილსა დღეს მიუწვდო-
მელს!!

ბერდო. მას რაღა ვუყო?

შური. ვის?

ბერდო. მეუღლეს!

შური. ერთს რამეს გეტყვი — —

თვალებში აცქერდება

ბავშვი ჰყოფილხარ!

აჯავრებს

„მას რაღა ვუყო“.

ვიღა დაეძებს სულ პაწაწას, ოდეს დიდს ჰპოვებს?
განა არსებობს რამ სხვა შენთვის, რაც შენა გზღუ-
დავს?

ტურთა ბატონის მოახლეა, შენის ბრძანებლის
და კვლავ მოახლედ უნდა დარჩეს — და რომელს
დარჩეს?!

რომელს! — სულ ახალს! უფრო ძლიერს — ბერდო
ზმანას!

გინდა, გაჰყიდი! გინდ აჩუქებ შენს ერთგულ მონას!
დაასჯევინებ თუნდ სიკვდილით, რადგან — — —
უყვარდი!!

ბერდო. ოხ, არა, არა! ნუ ვიქმნები ესდენ სასტიკი!

შური. მაშ აცქერინე, თუ შენ სხვა ქალს ვით შეეცდობი.
და თვით დაიციმს დანას გულში —

ბერდო. არა, არც ეგრე!

შური. ზიზღით და სიმკაცრით თვალებში ჩასცქერის; თავისკენ
აზიდავს, თითქოს ბრწყინებს გულში ასვამდეს.

შენ, ჩემო ძმაო, გულჩვილობას თუ არ დასტოვებ,
აქედან ფეხი არსად დასძრა და —

შკატრად

მონად დარჩი!

ბერდო. მაშ, აბა, რა ვქნა?

შური. იყავ მკაცრი! იყავ გულცივი!

თუ შეგაფერხებს, შენს თავსაც კი ნუ შეიბრალებ!
ეძიე შენთვის სასურველი წარბშეუხრელად!

ლოცვად სთქვი ხოლმე: „უნდა მსხვერპლად მეწი-
რებოდნენ!“

თუ ამას ასე არ მოიმოქმედ — აქ დარჩა მონად!

ბერდო. ჩუ! ვიღაც მოდის!

შური. ეს ხომ მისი მეუღლე არის! — —
ხელს არ შეგიშლით!

გვერდზე აიტუხება. დობეს გარკველ გამოჩნდება
ვნებო, უკან მოახლეები მოსდევენ. ზოგიერთს მათ-
განს ხელში სურს უჭირავს.

ქალები. შეკრან
ბაღში ვარდი იშლებოდა!
ვაჟსა გული ენთებოდა!
სიყვარულით ხელდებოდა!
ვაჟო, გმართებს სითამამე!
ის მოგელის დღე და ღამე!
შენია და შენად ღამე!

ვნებო. ქალებს.
მე აქ დავიციდი! თქვენ აავსეთ წყალზე სურები...
თქვენ კი მოკრიფეთ ყვავილები. ფერად-ფერადნი!
შემოდის ბადის კარებთან ჩერდება. ბერდოს აჩერ-
დება. ბერდოც შირდაშირ თვალებში უმზერს.
შენი პირობა?

ბერდო. სიხარულო!
ვნებო. თავს ვერ იმართლებ! — —
სჩანს, არა გსურდა! მე თვით მოველ, გისაყვედურო!
უახლოვდება. საუკედურით.
რად გამირბიხარ? ხომ განიშნე, მოგელი-მეთქი?!
იქ მსურდა მეთქვა — — არა, არა! სიტყვა ფუჭია!
იქ მსურდა შენ წინ გრძნობა ჩემი გარდამეშალნა — —
მე აღარ ძალმიძს, გესმის ბერდო — — მე აღარ ძალ-
მიძს,
დაგუბებული სიყვარული კვლავ გულში ვმალო!

ბერდო. ურუდ, იღუმაჯად.
იქ შეგვამჩნევდნენ... ჩემი ცოლი თვალყურს გვა-
დევნებს.
თითქოს მიგვიხვდა! — —

ვნებო. მე აკი გითხარ: ტურფა ნუ გყავს მოახლოედ — მეთქი!
თანდათან უახლოვდება და თანდათან ვნებოთ კატა-
ცუბული.
შენთან ვამყოფო? შენი გრძნობა გაუნაწილო?

მერე, მე რაღა? რაღას ვაქნევ მოსრესილ ყვავილ
ბარემ გამოტყდი, — პირში მითხარ: არ მიყვარხარ-თქო!

ხელს დაუჭერს და თვალებში ჩასტყერას

გულის რჩეულო! შენი ვნებო რად დაგავიწყდა?

ბერდო. ახ, ნეტამც მართლა, აგრე იყოს!

ვნებო. ნუ თუ ჰნატრულობ?

ბერდო. ჩემი ბატონი... შენ თვით იცი... შენი მეუღლე — — —

ვნებო. ის შინ არ იყო! სანადიროდ იყო წასული!

ჩვენ მარტო ორნი ვიქმნებოდით!

შური. თავისთვის.

მეც მაგრე ვუთხარ!

ბერდო, ვნებო და შური.

ბერდო. ახ! სადაც უნდა, სადაც უნდა არ იყოს იგი,
მე მაინც თან მსდევს, სვინდის მიმხელს —

შური. თავისთვის.

მოჰყვა ძველებურს!

ბერდო. შენი ბედია სულში მიზის. — — შევუბოჭივარ!

გაბრაზებული თავდაფიქვებით.

ნეტამც შემეძლოს მოვიშორო იგი თავიდან!

ნეტამც შემეძლოს სამუდამოდ განვთავისუფლდე!

რომ შენთან ერთად მარტო დავყო — ჩვენ ორნი
ვიყვნეთ — —
შენ ხომ ჩემი ხარ, მაგრამ არც ხარ! შენ მას ეკუ-
თვნი...

გძნობით აღსავსე.

შენ მხოლოდ ჩემთვის, მხოლოდ ჩემთვის იყავ ალ-
თქმული!

შური. რამეღვიც აქამდე გუფხეფდაკრეფილი ზვიადად დაჭეუ-
რებდა ორივეს.
დრო მიჰქრის და საქმე კი რჩება — — სთქვი, აღა-
სრულე!

ვნებო. ახ, ჩემო ბერდო! შენს ხმას ვისმენ გულის კანკალით!
თათქოს მისკენ სანამოკრებლად კადიდურება.
უნდა ასრულოდეს შენი ნატვრა... უნდა ასრულოდეს!
თავისკენ იზიდავს.

ყური დამიგდე, საყვარელო! მო, ჩემკენ მოდი!
შეორე მხრიდან შეუმჩნეველად, ოდნავ ბარბაცით შე-
მოდის ბედა და მათ უკან ჩეჩდება.
ჰხედავ ხეივანს? აგერ, იმ ხეს? იქ არის იგი!
მთელი დღე-ღამე დაუცხრომელს ღხინს ეძლეოდა.
დღეს დაქანცულსა ჩრდილს ქვეშ სძინავს... არავინ
იცავს...

იდუმალურის შიშით ანშინებს.

იქ ჰნახავ! წადი! — —

ბეღია. ბერდოს მხრებზე ხელს დაჭკრავს. ღანჯარაკში სიმთვრა-
ლე ეტეობა.

შორს ნუ წახვალ! მე თვითონ აქ ვარ!

ერთმანეთს შემკრთავნი უეუტეებენ.

სალამი ჩემი!

სიჩუმი.

რად შემკრთაღხართ? მეც ხომ თქვენთან ვარ!

იქმნებ გგონიათ, საუბარი თქვენი მესმოდა?

გარწმუნებთ, არა! მხოლოდ ბერდოს სტუმრად ვეწვიე!

ბერდო. ბატონო ჩემო!

ბეღია. დაგავიწყდა? მეგობარო-თქო!

ბერდო. დიღო ბატონო! თქვენი მოსვლა საამო არის!

ბედია. დიდად საამო! გეფიცებით, დიდათ საამო!
მე ასე ვფიქრობ!..
გულში რა გიძევს, ჩემმა მზემ, რომ არა ვიცი რა!
ცხოვრება ისე კარგია, რომ მუდამ დღე ვლხინობ!
მართალს არ ვამბობ?

ბერდო. სრულ სიმართლეს!

ბედია. შენგან ეგ მომწონს!

სწორე სთქვი, შენც ხომ ამ ცხოვრებით კმაყოფილი ხარ!?

ბერდო. დიახ, ბატონო

ბედია. ეგ სიმართლეს აღემატება!
თვალებში უმზეკს.

მხოლოდ ბოროტნი, გულმრუდენი მემღურებიან,
ვითომც მე ტანჯვა განმემზადოს! არა სცრუობენ?

ბერდო. გაფიქრებულად თავს იქნევს

ბედია. აი, ასეონი უმადურნი ცხოვრების შეილნი,
რომელთ მე მსვეც ცხოვრება და მევე წავართმევ,
აღიძვრებიან მწირის შურით ჩემს წინააღმდეგ
და მოკვლასაც კი მიპირობენ — ხომ მართალს ვამბობ!

ბერდო. დადხანს უხეჩხულ მდგომარეობაშია. შემდეგ გაიძვერულის
ღიმილით

ბედია. შენ ხარ თავადი! ძლიერს ბატონს რას დაგაკლებენ;
რას დამაკლებენ?

ატყეოდება. ჰსუკს, თათქოს გულში ჩახედოსო.

ერთს თავხედს ძალუძს სხვა და სხვა გვარ საშვალეებით
ჩემი დიდება, სიმდიდრე და ჩემი უფლება — —

მაგრამ ამაზე შემდეგ იყოს — — განა მთვრალი ვარ?!
გულმა აქეთკენ გამომწია! — ტურფა სადა გყავს?

ბერდო. ის შენს მეუღლეს ეახლა და ეხლა წყალზეა!

ბედია. მე... მინდა მასთან....

ვნებო. წინ წამოდგება

როგორ?? შენ მას...

ბედია. შენ აქ რა გინდა?

ვნებო. მოვსულვარ შენის საზიზღრობის დასანახავად!

ბედია. ჰო, როგორ არა, ჩემის... დიახ! მართალს არ ამბობს?
აი, როდენ დაცემული ვყოფილვარ თურმე...

ღვინის ბრალია! ერთგულობა მე შენი მჯერა!
შენ რომ გიყვარვარ, ამ ჩემს მონას — არა, მეგობარს —
ჰო, რას ვამბობდი?

მღერის

ისმინეთ ჩემი ეს ცხოვრება ცვალებადია!
ბევრიც ეცადო, ვერ დაიჭერ, რაც გაბადია!
იმხიარულე, გამოსცალე ღვინით ბადია! —
კარგად არ ვმღერებ? ჩინებულად — ძილი სჯობია!
იმ ჩრდილ ქვეშ მინდა დავიძინო! მომეც მარჯვენა!

სეფს ანთმეფს და თვალებში უმზეკს

რას მოიქმედებს ეს მარჯვენა — სხვამ რაღად იცის?!

იფინის

მხოლოდ გაფრთხილდი — — და გახსოვდეს: ბედის
მონა ხარ!

უცხად სეფს უმზეკს და მიდის. ბერდო თვაფს გაყოფებს.
გუფჩათხრობილი სდგას. ისმის ქაფების სიმღერა: „ბა-
დში ვარდი იშლებოდა.“

ვნებო. მძიმე ნაბიჯით უახლოვდება. დიდხანს უმზეკს, შემდეგ
სეფს უსჯერს.

შენი ნალველი ჩემს გულს სტანჯავს!

ბერდო. თავისთვის

„ბედის მონა ხარ!“

შური. თუ შეგაფერხებს, შენს თავსაც კი ნუ შეიბრალებ!
ლოცვა სთქვი ხოლმე: მსხვერპლად უნდა მეწირე-
ბოდნენ!

თუ ამას ასე არ მოიქმედ — აქ დარჩი მონად!

ბერდო. დატანჯულის ხმით

ახ, ვიცი, ვიცი! არა ერთხელ გამიგონია! —

ბოროტი არ მსურს! მომასვენეთ! — მან უკვე იცის!
თითქოს ჩემს გულში ჩამძვრალიყო, სვინდისს მიმ-
ხელდა!

შური. „ბედის მონა ხარ!“ მან ასე სთქვა!

ბერდო. ო, სულო ჩემო!

სასეს იფანავს

ო, გამეცალე! ნუ, ნუ მტანჯავ! სულოს ნუ მიხუთავ!

ვნებო. წელან ჩემს გულთან ახლოს იყავ, ვგრძნობდით ერ-
თმანეთს!

ბერდო. ეხლა კი ასე რად დამშორდი, ჩემო სიცოცხლე!
ო, სანატრელო! — — მომეც ხელი! ახ, აღმადგინე!
ვნებო ხელს გაუწვდის. შემოდის ტურფა და ჭიშკართან
გაჩერდება.

ვნებო. მზად ვარ, ძვირფასო!

ბერდო. შეება არის შენი ალერსი!

ახ, გამიღიმე! სიხარულის სხივი მომფინე!

შემეხე გრძნობით! დაიშაღე შენი თმა შავი!

ვნებო თმებს გადააფენს. ერთმანეთს ეამბორობიან. ტურ-
ფა შიხს აჩივებს და გულისკვლავად ურუდ ქვითინებს.

შური. ცივად.

ვნებო სხვისია! შენც ბატონის მონა ხარ მხოლოდ!!

ბერდო. არა! ჩემია! — — —

ვნებოს მსწრაფლ გაეცლება. ბარს წამოაფლებს ხელს.
ხმა უკანკალებს. სჩანს, შინაგან შიშს განიცდის. გახეყე-
ბული მიდის, საითაც ბედა: წავიდა
დაე აღსრულდეს! — — აღარ ძალმიძს — — შორს
ჩემგან შიში!

იმას იქ სძინავს! მოვსპობ — — მოვკლავ!

წინ აჩრდილი ზმანია ეღობება

ჩამომეცალე! — —

ჩამომეცალე! გესმის!? იქით! თორემ ბარს დაგკრავ!
ჩემს სულს სწყურია, ჩემს სულს უნდა — — — იქით!
შორს ჩემგან;

ტურფა. მოკრძალებით უახლოვდება ვნებოს, ქვითანით ფერხთა
წინ დაუცემა

ჩემო კეთილო მბრძანებელო! — — გემუდარები!

ვნებო. შიხს იბრუნებს მისი უუკადდება გარედ არის მიზერობილი

ტურფა. რად შემომეჭერ საკუთარსა სამფლობელოში?

და რად წამართვი ერთად-ერთი ჩემი ნუგეში?

ჩემი სიმდიდრე და სიცოცხლე მხოლოდ ის არის!
ნუ მეცილები — — დამიბრუნე, გემუდარები!!

ტირილით ეაღთას ეამბორობა.

ვნებო. ბედნიერების კარი მხოლოდ ეხლა მეღება!

ტურფა. ფეხი დამადგი და გამსრისე!

გარედ ისმის მომაკვდავის კვნესა.

ვნებო. ადგეგებული.

განვთავისუფლდი!

ო, სიხარულო! დღეის შემდეგ იგი ჩემია!

ტურფა. ზეწამოიჭრება, მის სასეზე რისხვას და თავგანწირვას აღ-
ბეჭდილი. ხელში ჰაწია დანა უჭირავს

არ გაგახარებ მრუშო, გულქვა ადამიანო!

შენ დაგავიწყდა ჩემი თავი — —

იმ დროს, როცა გულში დანა უნდა დააბრუნო, უცბად
შური ხელს სტაცებს, მოატრიალებს და თავის წინ გააკ-
თხობს. შემობრბის ბეჭდო. თან უკან იხედება. სასე შემ-
კრთალი და შეშინებული აქვს.

ბერდო. ის უკვე მოვკალ! — — ნამძინარევს ბარი დავარტყი!..

თავი შუაზე გავუჩხებ! წითელი სისხლი!

წითელი სისხლი შემომესხა სახეს და ხელებს!

ო, გადამბანეთ!

ტურფა. ერთ მოთქვამს.

ბერდო, ბერდო, ჩემო სიცოცხლევ!

რისთვის მოისპე მყურდობა, ან მე რად მომკალ?!

ბერდო. ეს ვინ დამტირის? ნუ მასმენტ, ნუ სამგლოვიაროს!

დღეს ბატონი ვარ! მბრძანებელი! დღეს მე მეკუთვნი!

ჩემზე უფროსი თქვენ აღარ გყავთ! მე ერთს მშორ-
ჩილობთ!

იმხიარულეთ და აღიდეთ ჩემი სახელი! — —

ვინ დამხარხარებს, ვინ დამცინის? — — სასტიკად
დავსჯი!

მთხრობელი გარედან იძახის

ხალობო, მიჩვენეთ სადა ვპოვო თქვენი ბატონი?

შემოდის

ბერდო. ვისაც დაეძებ, მის წინ სდგევხარ! მითხარ რა გინდა?

მთხრობელი მდაბლად თავგანს სცემს

დიდო-ბატონო! მფეე შენი სასტიკად ბრძანებს
შეჰყარო ჯარი და ორ ღღეში მის კართან გასჩნდე!

გისაყვედურებს, რომ ამდენ ხანს დაავიანე

და მიაყენე მით საქვეყნო საქმეს ზიანი,

რის გამოც იგი დიდად არის განრისხებული!

უკანასკნელად ამ ფირმანით გითვლის ბრძანებას,

არ გამოსცხადდე, — დაისჯები სასტიკ სიკვდილით!
ბერდო. დიდხანს გაშტერებული სდგას
მე მიბრძანებენ? ჩემზე მეტი კიდევ ვინ არის?
ვინ არის მეფე? მეფეც მე ვარ და მბრძანებელიც! —
რა არის მეფე?

მთხრობელი. თვითმპყრობელი ამა ქვეყნისა!

ბერდო. ეს მე ვარ! გესმის! — ის იყო და დღეს აღარ არის!

მთხრობელი. უკმაყოფილოდ.

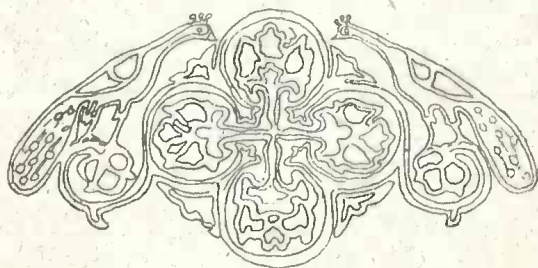
ბერდო. ბატონო ჩემო! თქვენს წინა სდგას მეფის ერთგული!
ბრძანების ქადაგდს არც კი დაჭხედავს. დაჭხევეს და
შირში აყრის.

წადი და ვილაც მეფე არის, ეს მოახსენე!

ვნებოსთან ერთად წასეფას ავირებს.

ტურფა. ფეხთქვეშ ჩაუფარდება.

ბერდო, რად მტოვებ! ჩემო ბერდო! ჩემო სიცოცხ-
ლევ!

მოქმედება მეოთხე.

ღარბაზი ბერდოზმანას სასახლეში.

სცენის უკანა ნაწილი რამდენიმე საფეხურით მაღალია. იქ თაღებ შორის სუფრაა გაშლილი. სცენაზე ბნელა. შემოდის შეშფოთებული თავადი ბერდო. მას მოსდევს ვნებო და შური.

შური. დიდო ბატონო!

ვნებო. საყვარელო ჩემო მეუღლე!

ბერდო. ჩემ წინ ვინ იდგა? — — ვილაც ყელში რკინის ხელს მიჭერს!

ანთეთ კრაქნი! აქ მოვიდნენ ჩემი მსახურნი!

ამ სიბნელეში ჩემი სული ძრწის შიშისაგან!

ჰაერს ძლივს ვსუნთქავ! რაო რა სთქვი? მოდის? ვინ მოდის?

ჩემ წინ საზარი სისხლიანი აჩრდილი სდგება!

ცეცხლის თვალებით გულს მიდაგავს — — წადით, გამშორდით!

არა, აქ დარჩით!

იმ სარკმლის გარედ — — ჰხედავ? ჰხედავ? — ვინ ხარ? რა გინდა?

სდუმს... ხმას არ იღებს... მემუქრება! — გაეც პასუხი!!

ანთეთ ყველგან მაშხლები და — — ნურსად ნუ წახვალ!

მსახურნი მაშხალებს ანთებენ

შური. დიდო ბატონო! შენს თავს სძლიე, ყველა გაჰქრება!

ბერდო. ვინ არის ჩემ წინ? ვინ საუბრობს? ო, შენ ხარ ჩემო?

ყური დაუგდე! ჩუ! ამ კარებს ვინ არაკუნებს? — —

არ გესმის? აგერ! ეს ის არის! ვინ სთქვა მოვაო?

უთხარ ჩემს მცველებს, გალავანთან ღამე ათიონ!

ღარბაზის კარებს გაუყარეთ ურდა მაგარი!

ყველამ იფხიზლოს! ყველამ! ყველამ — — ო, სულლო ჩემო!

ერთგულ ხელქვეითთ დამიძახე, ჩემთან მოვიდნენ!
გაშალონ სუფრა! იქეიფონ! იმხიარულონ!

ვნებო. სუფრა, ძვირფასო, ჯერედ არც კი ალაგებულა!
შემოდინ მსახურნი ქაღნი და ვაჟნი

ბერდო. შენ რას ამბობდი?

შური. ერთს ძველს ზღაპარს, დიდო ბატონო!
მაგრამ შეშფოთდი, გამოიჭერ ამ დარბაზისკენ!

ბერდო. ჰო, დაათავე! კარგი იყო! — — ის მომავონდა!
შეწუხებული

ჩვენ რომ მოვსწამლეთ და წამებით ჩვენ წინ კვდებოდა!
მაშინ მე მხოლოდ ვიცინოდი, ვსტკებოდი კიდეც!
მეხვეწებოდა: ბერდო, ნუ მკლავ! გაგშორდებიო!
შენ შეაპარე ტურფას შხამი! დღეს მე მამბრალე?

შური. დიდო ბატონო! თუ კი წარსულს გადაჰყე ფიქრით,
ხელიდან აწმყო და მყობადი გაგეპარება!

შენ უნდა მტკიცედ, შეურყევლად სულ წინ იარო
და რა ბრალი გაქვს, თუ გზად ვინმე გაისრისება?

ბერდო. შენ ეგ კარგად სთქვი!

შური. მოწოდება შენი სხვა არის!

აქ მყოფთა შორის ხარ რჩეული ადამიანი!
სხვა ყველა შენის მიზნისათვის დაბადებულა!

ბერდო. შენ ისე უნდა იმოქმედო, როგორც შეგფერის!
განა გაიგეს, რომ მე წედან შიშმა შემიპყრო?

მოსპე, დასაჯე, ვინც კი ჩასწვდა ჩემს საიდუმლოს!
შენი ბრძანება ასრულდება განთიადისას!

შური. სუფრას მოუსხდებან.

ან როდის იყო, ორგულისთვის მე გზა მიმეცეს?
და უმაღლ ბოლო არ მომეღოს? — ეს სხვა დროისთვის!
ამ ჟამად გვმართებს შევესვათ ღვინო, ვიმხიარულოთ!

სჯამენ

ბერდო. შენი ზღაპარი დაათავე! საამო იყო!

შური. დიახ, ბატონო! როგორც გითხარ, ის აგრე სცხოვრობს:
სახელ განთქმული ძლიერი და განგებიანი!

მისი ბრძანება ყველასათვის კანონი არის,
რამდენად გული მოწყალე და ლომობიერი აქვს,
იმდენად იგი ჭურჩისათვის სასტიკი არის!

მას ჰყავს მეუღლედ თვალწარმტაცი მშვენიერება!
კამკამა ნამი არ იქნება ისე სპეტაკი,
როგორც იმ ქალის გრძნობა არის, გრძნობა ნარნარი!
ზათხულის დილა არ იქნება ისე ნათელი,
როგორც იმ ქალის სახე არის, სახე მლიმარი!
ვინც მას იხილავს, უმალ იპყრობს ღრმა სიყვარული,
გულსა, გონებას წარიტაცებს, მოუსპობს შვებას
ისმის კარის რაკუნს, ბერდო შეკრთება.

ვნებო. მაგ ზღაპრის თხრობას რომ შესწყვეტდე, ჰკუას იზამდი!

შური. რად მემუქრება ქალბატონი?

ვნებო. მე ვიცი, რაც გსურს!

ბერდო. მომხიბლელია! კვლავ განაგრძე! — ის ყრმა ვინ არის?

შური. ის ყრმა, ბატონო — — —

ვნებო. მე გიკრძალავ!

ბერდოს.

სხვათრივ გაგართობ!

ყურს ნუ ათხოვებ — — აი, თუნდა შენთვის ვიცეკვებ!
ვნებო წამოდგება სტეკვად. ისმის უფრო ძლიერად
რაკუნს.

ბერდო. შეშვრთადი.

იქ ვილაც არის!

შური. ეს იმ ყრმისგან მოგზავნილია!

ბერდო. როგორ?? — რა უნდა?

შური. ვგონებ ბატონო, საკეთილოს ვერათერს გეტყვის!

მას მეფე ჰგზავნის!

ბერდო. მეფე? მეფე?

შემუსიკებს

შესწყვიტეთ ჟღერა!

წადით დარაჯებს დაუძახეთ... განა თუ სძინავთ?

შური. მათ ვერა ძალა, ბრძანებელო, ვერ შეაკავებს!

ბერდო ფარსა და ხმალს იღებს კედლიდან. კარედან კარებს შემთავტვრევს. რამდენიმე კარის მცველი მოსულთ შეებრძოლება, მაცრამ შურით და ისრებით განგმირუნსი უსულოდ დაეცემიან. ბერდო გაფითრებული სდგას. შემინებული ვნებო ბერდოს ეფარება.

სარდალი აი ეს არის, ჩვენს მეფეს რომ ურჩობას უწევს!

შებოჭეთ მაგრა!

ბერდო. შესდექ! ვით ჰბედავ!

სარდალი შეჰკარით ურჩი!

მან მეფის მონამ მეფეს უწყო მეტოქეობა!

მხედარნი

ჯარისკაცნი

{ შუბზე ააგეთ! არ დაინდოთ მეფის ორგული!

ბერდოს აქეთ იქიდან რკაღივით შემოერთყმან.

ხმები გარედან მეფე! მეფე!

შემოდის შეფე-ბედა. გვერდით ქაღი მზეონს მისდევს.

ბედია.

ჩამოეცალეთ! — — მე თვით მაგას გავასამართლებ!

მზეონას

აი, ლამაზო! მე ხომ გითხარ, უაგართობ-მეთქი!

ამას მე ეხლავ გალიაში ჩავამწყვდევინებ,

დიდი მხეცია, თუმც ჩვენსავით ორ ფეხზე დადის!

— აბა, თავადო! ხომ იცო, რომ დაპყრობილი ხარ-

გეგონა, რაკი საყმო ცრხით შემოიზღუდე

ძლევამოსილი შენი მეფე ვერ მოგნახავდა!?

მზეონა.

დიდო მეფეო! ჰხედავ, მაინც ამაყად გიმზერს!

ბედია.

მაგას ჯერ კიდევ თავი თვისი სიზმრად ჰგონია!

— რა პასუხს გამცემ?

სარდალი

რად უწევდი მეფეს ურჩობას?

ბედია.

სიტყვას ვინ მართმევს? ხმას ვინ იღებს, როს თვითონ

აქ ვარ?

— კარგად იცოდი, მეფე შენი მე ვიყავ ერთი!

ჩემს ხელში იყო შენი ბედი და უბედობა!

რად ამიმხედრდი? ჩემს ბრძანებას რად გადაუხველ?

ბერდო.

შენ არ ყოფილხარ ჩემი მეფე და არც იქნები!

ბედია.

მაშ ვისი გქონდა, მითხარ, შიში? — ის მე არ ვიყავ?

შენს სულს დახურულს და აღსავსეს ბოროტ ზრახვებით

ვინ, ვინ ამხელდა? — —

ბერდო.

ჩემი თავი! შენ კი ვინა ხარ?

რად შემომეჭერ ჩემს სჯუთარს სულის წიაღში!

მეფე ხარ? ვისი? ჩემს მეს იქით არაფერი მრწამს!

ჩემის თავისთვის მეფეც თვით ვარ და ბრძანებელიც!

ბედია.

ჩემნო სარდალნო და მსაჯულნო! გესმით რას ამბობს?

ყველანი შუბზე აეაგოთ! — დაისაჯოს! — შუბზე აეაგოთ!
ბედია. დახარეთ შუბნი! — თქვენ ეს უნდა გაასამართლოთ!
წადით და კარგად მოითქვით, აწონ დაწონეთ,
თუ რა სასჯელი მიუძღვით მას, მას მეფის მგმობელს!
მე აქ დაგიცდით! სასჯელი თუ მკაცრი არ იქმნა,
თვით თქვენ გაგზავნით ჩემს ჯალათთან!

უველანი შიში-შიშიმედ გადას მზეონას.

შენც მოისვენე! აი, ეს ქალი,

ვნებოზე უთითებს.

შენი მონა მოსამსახურე!

მზეონას ვნებო მუხლს უჭკის. შემდეგ ადგება და წინ
მიუძღვის. სიხუმეა. ბედია და ბერდო ერთმანეთს შეჭხედავენ.
ჩვენ ორნი დავრჩით!

ბერდო. მე ერთად ერთს ჩემს თავს ვგრძნობ მხოლოდ!

ბედია. ჩემს თავსაც მალე გაგგრძნობინებ!

ბერდო. თუ არ ვისურვე?

ბედია. სურვილს მე გაძლევ და შენს ყოფნას ბედი განაგებს!
ერთმანეთს თვალებში უეურებენ. შემდეგ ბერდო თანდა-
თან ეშვება, თითქოს ნებას სწყუდებო.

ბერდო. მიბრძანე, რა გსურს?

ბედია. არაფერი!

ბერდო. მე ეგ არა მაქვს:

ბედია. ეგ თვითონ შენ ხარ! — — რად გარდიქვც ვგრე
არარად?

განა ცხოვრების ამალღება მაგას გიქადდა?

რამდენი მონა დაგისჯია, განა თუ მოსთვლი?

რა უყავ შენი მგრძნობიერი სპეტაკი გული?

შენს ხელებს, შენს შუბლს სისხლის დალი რად ამჩ-
ნევია?

ბერდო. მე მკითხავ მაგას? — ნახე წიგნი ბედისწერისა!

ბედია. შენ ხომ შეგეძლო, რაც მოგეცა, კმაყოფილიყავ?

ბერდო. მაშინ სურვილი ძიებისა უნდა მოგესპო!

ბედია. მოგისპობ!

ბერდო. ვერა! ჩემი სული შეილს გარდაეცა!

ბედია. სულ ყველას მოვსპობ! შენც, შენს შეილსაც და
შენს მოღმასაც!

ბერდო. შენ თუ მეფე ხარ, გამგებელი—ვილასთვის იყოს?
შენ თუ არსებობ, —სჩანს, არსებობ ჩემის გული-
სთვის!

ბედია. შენ ჩემს გარეშე რაღა დარჩე?—არარაობა?!
უკმეხო, ძრწოდე! დაგავიწყდა, მსაჯულთ ხელში ხარ:
იქ, იმ ოთახში შენს ბედს სწყვეტენ—მხოლოდ მე
დალმოდს

ბერდო. გიხსნა და მათი განაჩენი მთლად გავაუქმო,
მეკამათები? მოწყალებას უნდა ითხოვდე!
შენ უფლება გაქვს! ტყვედ შემიპყარ შუალამისას!
მე შენ ურჩობა გაგიწიე ჩემს უნებურად,
განა არ ვიცი, არ ამცდება მწარე სასჯელი,
მაგრამ ვის ვსთხოვო?—

მონურის, გაიდგურული გრძობით ადგისილი.

გულკეთილო ადამიანო!

შენ დამამდაბლე მათს წინაშე, ვინც მე მსახურებს
ამაყი გული პატიებას მაშინ ვერ გთხოვდა,
ამპარტავენება ჩემს ბუნებას თან დაჰყოლია...

გემუდარები მუხლმოყრილი, სიკვდილს ნუ მიმცემ!
გემუდარები!

მუხლს მოუყრის. კალთას ეხვევა. სიჩუმე.

ბედია. შემინდვია დანაშაული!

ბერდო. რა კეთილი ხარ! მოვალედ მხდი სამარადისოდ!
გახარებულნი ბერდო მძიმე-მძიმედ სდგება; თითქოს მად-
ლობის ნიშნად მკერდში უნდა ჩაეხვიოსო, უცბად ხახვალს
იძრობს და კულში ჩასცემს. მეფე გულზე ხელს იტა-
ცებს, დაიკვნესებს, წახარბაცდება და კვდება. ბერდო ნა-
ხევრად შემკრთაფი და ნახევრად გახარებულნი დაჰყურებს.

შური. ან კი აქამდის რად აყოფნე? ხომ განიშნებდი?
აჰა, გვირგვინი! აჰა, სკიპტრა! აჰა, პორფირი!
დღეს შენ ხარ მეფე!

კიდეით იცინის.

ბერდო გვირგვინს იდგამს. სკიპტრას ხელთ იშვრობს და
პორფირს წამოისხამს. შური თავის შავს წამოსასხამს
მეფის გვამს აფარებს. შემოდინ მეფის მხედარნი და
მსაჯულნი. უკან მომხრები მოსდევენ.

პირველი მსაჯული. დიღო მეფეო! ვითათბირეთ, ავწონ-დავ-
წონეთ,

მაინც ყველანი ვერ შევთანხმდით! მე მათ ვუმტკიცებ:
მეფის ორგული, მეფის ურჩი ისრით დავხრიტოთ!

მეორე. არა! ხმლით უნდა მოეკვეთოს მას ურჩი თავი!

მესამე. ჩემის აზრით კი, რომ მოვაბათ ცხენის ძუაზე — —

მეოთხე. აწუგეტინებს.

ან ცეცხლში დავწვათ, ან საჯაროდ ხეზე დავკიდოთ —

ბერდო. ეგ არის თქვენი დიად სიბრძნის შემოქმედება?

რატომ ერთერთმა პატიება არ გამომთხოვა?

თქვენ მე მასწავლით სისასტიკეს, დე, აგრე იყოს!

ის ურჩი უკვე თვით დავსაჯე, მაგრამ თქვენც დავს-
ჯით! შკაცრად.

გაიტათ გვამი და საკირე აანთეთ თქვენთვის!

სუდაჩა გადაფარებული გვამი გააქვთ.

ეხლა ვილაა ჩემზე დიდი? — — —

ასმის ხაჩხაო.

რაო? რას ამბობ?

იქ ვინ ხარხარებს? ვინ დამცინის? შეიპყარ! მოჰკალ!

შემკრთალი შურს ხელს ჰკიდებს.

შური. ლოცვა სთქვი ხოლმე: მსხვერპლად უნდა მეწირე-
ბოდნენ!

აბა, ვის ძალუძს შენ დაგცინოს? შენა ბრძანებლობ...

შენ გმორჩილებენ დღეის შემდეგ დიდნი მთავარნი!

დღეს შენ რო იყავ, მისთანანი მსახურად გყვანან!

მზეონა. შემოდის შეშფოთებული და ბერდოსკენ გამოეშურება.

ჩემო მიჯნურო, იქ არ ძალმიძს! იქ სუნთქვა მიმძიმს!

ერთმანეთს აცქერდებიან. მზეონა შემკრთალი ოდნავ უკან

იხევის კვლავ ერთმანეთს უმზერენ. სიჩუმე.

სად არის მეფე?

ბერდო. მეფე შენი სდგას შენს წინაშე!

მზეონა შეშინებული კივილით გარბის. ბერდო და შური

ერთმანეთს ხელს გაუწვდიან, შემდეგ გადახევიან და

ხაჩხარებენ.

მოქმედება მეხუთე.

დაბაზაში მეფის სასახლეში.

ხანში შესული, ჭადრაკი შეერთული მეფე ბერლო სი-
სწრაფით გამოდის და კარებს მიაჯახუნებს, სახე დაქან-
ცული და გაფითრებული აქვს. აღეფეგება ეტეობა. კარის-
კაფის ტანისამოსში უკან შერი მოსდევს. გარედ ისმის
არეგ-დარეგით უკმაყოფილო ღანჯარაკი, რაღ თანდათან
ძლიერდება და შემდეგ თანდათან წუნარდება.

ბერლო. კარებს მიახლის.

დახურე კარი!.. მათს საჩივარს აღარ მოვისმენ!
რა უნდათ ჩემგან? რატომ თავს არ დამანებებენ?
ბრძანება გაეც: ვინც კი მიცდის, უკან დაბრუნდეს!
ის ერთს თხოულობს, ის მეორეს, სულ წინააღმდეგს!
კართ უხუცესი ებრძვის სარდალს, ჩემს წინ ამცირებს!
ხოლო სარდალი ღალატს სწამებს ჩემს კართ უხუცესს.
დაუხშე კარი!.. აღარც ერთი მოუშვა ჩემთან!

საგარდქელში ჩაეცემა.

შური.

ბერლო.

ახ, მეგობარო! მყუდროება ჩემს სულს სწყურია!
როგორ არ გესმის? მყუდროება, სულის სიმშვიდე!
დიდო მეფეო, მაშ რა ვუთხრა ტაძრის მშენებელთ?
წამოდგება, თითქოს რაღაცა აკონდება. შემდეგ მკაცრად.
უნდა თავები დაიხოცონ და რაც ვუბრძანე,
დაუყოვნებლივ შეასრულონ — — დაუყოვნებლივ!
უნდა აშენდეს იმ ადგილას დიდი ტაძარი — — —
უზარ-მაზარი, თვალუწვდენი — — რაო? რას ამბობ?
ეგ განზრახვა ხომ ხალხისთვის სასარგებლოა?
მაშ რაღა უნდათ? რად ღრტვინავენ? რისთვის ღე-
ლავენ?

შური.

ბერლო.

დიდო მეფეო! შიმშილია შენს ქვეყანაში,
ხალხს ჭირი ჰმუსრავს, ამ დროს ტაძარს აშენებინებ!
იმათს ხმას ასდევ? რის შიმშილი, რის გაჭირვება?
შენს თავს კედელში კალატოხებს დავატანინებ!

ჩემს წინააღმდეგ თითქოს განგებ ამხედრებულან!
ო, ღმერთო ჩემო! — არა, არა! უნდა აშენდეს!
მეფის დიდება ჩემს სულს აღარ აკმაყოფილებს!
რა ბედენაა, რომ დავიპყარ ურიცხვი ერი?
ეს ყველაფერი სიზმარივით წავა, გაჰქრება...
მსურს მომავალიც მეკუთვნოდეს! მსურს უკვდავება!
მოდემას არ უნდა დაავიწყდეს ჩემი სახელი! — —
ჩემი სახელი! — —

ეგ ტაძარია მომავალი ჩემი დიდება!
მაგას გრიგალი ვერ დაანგრევს, ვერც წვიმა წარეცხს...
შემდეგ ოდესაც იხილავენ — მომიგონებენ!..

**შური-
ბერდო.**

არა, მეფეო! სოფლად ყველა წამავალია!
მაშ რაღა არის უკვდავება? მე ღღეს ეგ მინდა!
წაიღე ჩემი სკიპტრა, ტახტი, ოქროს გვირგვინი —
ოღონდ კი მომეც უკვდავება! — — რაო? რად სდუმხარ?
არ შეგიძლიან? მომაკვდავი ჰყოფილხარ ჩემებრ?
წადი, გამშორდი! გამეცალე!.. ო, სულო, ჩემო!
ადეფეულები სავარძელში ჩაეცემა. მის წინ ჩნდება ზმან-
ნია. კადაწოფილი ბერდო დადხანს უმზესს.

**ზმანია.
ბერდო.**

სულში რად მიმზერ? ვინ ხარ? რა გსურს? — — —
რა საბრალო ვარ, ჩემი თავი ველარ მიცვნიან!
ან კი როდისმე მას იცნობდი, მას გზაარეულს?
რა ვიყავ? ვინ ვარ? რა ვიქნები? — მცირე რამ ნივთი
გარემოების სათამაშო — სხვა არაფერი!!

მწუხარედ.

დიდებულ ზრახვას დაუცხრომლად ვესწრაფებოდი,
დროთა ტალღაში მივსცურავდი ღელვილის სულით,
ესძლევედი ყოველგვარ დაბრკოლებას ჩემს ცხოვრებაში,
ბედკრულს მეგონა, მივახწევდი იმ სამფლობელოს,
სად ვიხილავდი ჩემ სურვილსა და გვირგვინებულს —
მაგრამ რა შემრჩა? — მოქანცული გული-გონება,
და მწუხარებით დაფლეთილი სულის ოცნება!

ზმანია.

შენ, მისცურავდი ბოროტების მღვრიე ტალღებში
და არ აქცევდი ყურადღებას ჩემს მოწოდებას!
გახსოვს, შენ მითხარ: აღარ დაგღვრი უმანკო სისხლსო,
მაგრამ არ შესდექ, მოგეწონა მონის მეუღლე.

მონა გაჰგზავნე და მტერს განგებ მოაკვლევინე
ცოლი წაართვი... რად ჰქენ! — — —

ბერდო. აწ დამდგომია ჟამი მხოლოდ სინანულისა!

ზმანია. ან ის არ გახსოვს — — —

ბერდო. გემუდარები ჩემს შავს წარსულს ნუ გამახსენებ — —

ზმანია. რა მოგაგონო, რომ სვინდისი არ აგიშფოთოს?

ბერდო. რა გინდა ჩემგან?

ზმანია. სისხლის დალი რად დამამჩნიე?

ბერდო. წამოიწვეს და უელში სწვდება.

ნუ მამხელ მეთქი! მეშინიან ჩემის თავისა!

ზმანია. მე შენგნით ისეც არარა ვარ, რაღას დამაკლებ!

ბერდო. ო, მომასვენე, მომასვენე, გემუდარები!

შეწუხებულში მკლავებში სახეს იმაღავს.

აწ გვიან არის, გვიან არის შენი მხილება!

თუ კიდევ შეველა შესაძლოა, გზა, გზა მიჩვენე!

მე, ბრძას, მეგონა, ყველაფერსა კარგს ვსჩადიოდი.

და ყველაფერი იმ დიდს მიზანს მახლოვებდა! —

მოიყვათ ჩემი მწიგნობარი, დააწერინეთ:

„ამაოება ამაოთა!“ — ო, სულო ჩემო!

ზმანია. უმანკოების ნეტარი დრო სულს კიდევ ახსოვს!

წმინდა მიზანი შეიპყრობდა მთელს ჩემს არსებას,

წამოვიდოდა ნელის რხევით, ტკბილის გალობით,

თმა გადაშლილი, ფეხშიშველი, სხივად ელვარე...
გვერდით მოსდევდნენ სხვა დობილნი ეთეროვანნი,

ისინიც იმ ერთს სინარნარით ხმას შეუწყობდნენ

და ასე გვერდით ამივლიდნენ, ყვავილს მესროდნენ!...
ვიდრე ზმანის ამ სიტყვებს დაათავებს, გამჩნდება ცი-

სია ისეთისავე სანახაობით, როგორც შირველ სურათში

ვიხილეთ.

ქალთა ხორო.

სოფელს ზე დავფრენთ,

ჩვენს თვისტომს ვალხენთ!

ვინც კი მოგვწვდება,

უკვდავი ხდება!

ქალი ცისია.

მარად მისია!

ბერლო. ადეღვებული წამოდგება: კამდენსამე ნაბიჯს გადასდგამს და შესდგება. დამწუხრებული ყურს უგდებს. ცალი ხელი გულში ჩაუბღუჯავს, ცაღს ხელსაც შუბლზე ისვამს. წაბარბაფდება.

მისი ხმა მესმის! ნაცნობი ხმა!—ჩემი წარსული! ჩემს მოგონებას ფრთა ესხმება და მკვდრეთით სდგება! ვინა სთქვა იგი მომხიბვლელი ზღაპარიო? ჩემი მიზანო... ჩემი ლტოლვა და მისწრაფება! დაქანცული გამაგრდება, თითქოს მთელის აჩსებით სადაც უნდა გადაფრინდესო, ჯაკრამ უმაღლე მისწევდება. ნუ თუ მე ძალა აღარ შემწევს კვლავ მას მივსდიო? შეწუხებული მუდარით. ჩემი გარდაქმნა ახალ-გაზრდად თუ ვისმე ძალოდს, მივცემ ჩემს სახელს, ჩემს სიმდიდრეს, სკიპტრას და გვირგვინს!

გულამომჯდარი, გამწარებული.

ო, დამიბრუნეთ სიჭაბუკე! ახალ-გაზრდობა!

შური.

გამიზნავის ხმით.

დიდო მეფეო! შენი ნატვრა ამოა არის!

ბერლო.

მისკენ წაიწევს.

გულ-ქვა ყარყუმო! ეხლა არის ნატვრა ამოა?

ეხლა დამჩხავი ყორანივით? წინად სად იყავ?

წინად ყოველგვარ განზრახვისთვის თუ მაქვებდდი, რად უნდა იყოს ჩემი ნატვრა ეხლა ამოა?

წყეულიმც იყავ ჩემის სულის უნდო ჯალათო!

მისი საამო ხმა მესმოდეს და მე კი ბედკრულს აღარ შემწევდეს, ფრთა ჩემს სურვილს გავაშლევინო?

რომელმა ძალამ ასე რივად დამაუძლოურა?

რომელმა ძალამ ჩამაგდო მე ამ წამებაში?

სად გაჰქრა ჩემი მზიანი ღღე, იმედით სავსე?

სად გაჰქრა ჩემი სიხალისე დაუდევარი?

სად გაჰქრა ჩემი ყმაწვილური აღფრთოვანება?—

განა მე ბედი ასეთს ტანჯვას განმიმზადებდა?

რად დავიბადე, რა მიზანი ჰქონდა ჩემს ყოფნას?

ის, რომ დასასრულს გზად შევეყოლი ამოაობას?

ო, დამიბრუნეთ, დამიბრუნეთ ჩემი წარსული!

ის ჩემი ყრმობა განიხილეთ, ყველაფერს დავთმობ —
საბრალო მონად, უკანასკნელ მონად დავრჩები!
გამწარებელი ქვითანების. შემოდის მხედარი. მღაბლად
საღამის აძღვეს.

მხედარი. დიღო მეფეო! კარზედ ერთი გლახა მოგვადგა.
მოითხოვს იგი შენსა ნახვას — ნება არ დავრთეთ —
გაძლიანდა, იარაღით გვესურდა გაგვეგდო,
მაგრამ დარაჯნი ისე რიგად მოაჯადოვა,
რომ თვით უბრალო სიტყვასაც კი ვერ უბედავენ.

ბერდო. ვინ არის? რა ჰსურს?

მხედარი. მოწყალება იუკადრისა!

გვითხრა: თქვენს მეფეს მოწყალებას მე თვით მივ-
ცემო! —

აგერ, თვით იგიც!

ბერდო. სად მინახავს? თითქოს მეცნობა!

ბეღია. შემოდის გლახის ტანისამოსში, მხარზე აბჯა ჰქვიდა,
შიგ წიგნი უძევს.
მშვიდობა მეფეს!

ბერდო. ვისგან?

ბეღია! ჩემგან!

ბერდო. შენგან? შენ ვინ ხარ?

ბეღია. თვალებში აცქერდება.

რა რიგ ტანჯულხარ სულ უმიზნოდ და უმიზეზოდ!
შენ ჰნატრულობდი მყუდროებას, სულის სიმშვიდეს...

ბერდო. მე ვნატრულობდი სიჭაბუკეს, ახალ-გაზრდობას!

ბეღია. ეგეც ვიცოდი — —

ბერდო. ვითომც დიდი რამე გცოდნია!!

ეგ ყველამ იცის, მაგრამ — — შენ სთქვი, რისთვის
მოსულხარ,

და გამეცალე —

ბეღია. რაც გწადიან, მე აგისრულებ!

ბერდო. აცქერდება.

შენ ამისრულებ!

ბეღია. რას მივიღებ სამაგიეროს?

ბერდო. თუ კი ესოდენ ძლიერი ხარ, ნატვრას ასრულებ,
შენთვის სხვა აბა საკვირველი რა უნდა იყოს? —

ბედია. ვინ მოგცა ნება, რომ შენს მეფეს მასხარად იგდებ?
სხვა ძალმიძს მხოლოდ ბედსა ვწიო! სთქვი, რას მივიღებ?

ბერდო. ჩემს სკიპტრას, გვირგვინს!

ბედია. ფასი არა აქვს, რადგან იგი შენ სხვას წაართვი!
ბერდო შეკრთება.

ეგ საჩუქარი შესვრილია უმანკო სისხლით.
ერთმანეთს აცქერდებთან.
სხვა რამე მითხარ!

ბერდო. სულ არ მომწონს შენი ხუმრობა!

ბედია. სხვას რას მივიღებ?

ბერდო. აცქერდება თითქოს არ უნდა უთხრას!
ჩემს სიმდიდრეს!

ბედია. შენი სიმდიდრე
ერთი სუდარა, ერთი კუბო და მიწა არის,
რაც სხვამ უნდა გაგიმზადოს.

ბერდო. ვინ მოთრეულხარ!

ბედია. ის, ვის წინაშეც დიდებული მეფე მათხოვრობს
და არ კი ძალუძს შესაფერი რამ ჯილდო მისცეს!
ვის რაში უნდა ეს გვირგვინი?

მოჭხსნის, ძიკს ახარცხებს და ამსხვრევეს
ჰხედავ, დაიმსხვრა!

ან შენი სკიპტრა

სკიპტრას ანთიქსს, დაჭკრავს დაბლა
ჰხედავ, იგი შუა გადატყდა!

ბერდო. გაიყვათ გარედ! გაათრიეთ!

ბედია. ტყუილად სჩქარობ!

რადგან აღმოჩნდი შენ იმდენად ღარიბ-ღატაკი,
არ შეგიძლიან ჩემი შრომა დააჯილდოვო,
მანც მოვიღებ მოწყალებას — —

ბერდო. დიდხანს უმზესს, სიხუმის შემდეგ აღტაცებით
ისევ ყრმად მაქცევ?

ბედია. იღუმალობით

განა არ იცი, დღეს ის უნდა მოვიდეს შენთან!

ბერდო. უნდა მოვიდეს?! ვინ? სახელი?

ბედია. იცნობ! არც იცნობ!

უნდა დაუხვდეს ზეიმი და სიხარულით!

აბა, მუსიკა და სიმღერა!.. მეფეს ჰსურს ლხინი!

ისმის მუსიკა. აიხსნება უკანა ფარდა და გამოჩნდება

მოცეკვავე ქალები და ვაჟნი. აჩის ლხინი და ზეიმი.

მე შინდა მივცე შენ სანატრელს თავდავიწყებას!

შხედავ სიცოცხლე შენს გარშემო რარიგად სჩქეფავს!

ბერდო. ვინ ხარ? — ზეიმი ვინ მოაწყო ჩემს სასახლეში!?

ბედია. ის ვარ, რაც არის, რაც იქნება, რაც უნდა იყოს!

ბერდო. ჩემი ოცნება მიმაცურებს ნეტარებისკენ!

აი, ცხოვრება რა ყოფილა!.. — — აქ დარჩი, ჩემთან!

ჩემს სასახლეში! კარისკაცად! ნულარ დამტოვებ! —

შენს ახლოს თითქოს იფურჩქნება ყრმობის ყვავილი!

რა კარგად ცეკვავს! — — რატომ უწინ ასე არ

ვგრძნობდი? —

გულიც ზეიმობს, მაგრამ ამდენ მშვენიერებაში — —

ბედია. უნდა მოვიდეს!

ბერდო. სიხარული —

ბედია. და მყუდროება!

ო, რომ იცოდეს, რა საამო სასახავია!

ბერდო. ნუ თუ ჩემს მიზანს, ჩემს მშვენიერს დღეს უნდა

შევხვდეს?

ბედია. მისი ალერსი კაცს აერთებს უკვდავებასთან!

ბერდო. მისი ალერსი მე გარდამქნის —

ბედია. სხვა ცხოვრებისთვის!

ბერდო. ჩქარა მოვიდეს!

ბედია. ახლოვდება!

ბერდო. გარედ დავუხვდეთ!

შური. დიღო მეფეო! უცნობ სტუმარს ნუ შემოაუშვებ!

ბედია. აგერ, ის უკვე შემოვიდა ვრცელს გალავანში!

ბერდო. ნუ თუ ის ასე ახლო არის? რაღად აყოვნებს!

ამ ჩვენს სიხარულს მხოლოდ ერთი ის და აკლია!

სიკვილოთან ცეკვა — «ბერლო ზმანია» მოქმედება V.

ბედია. გესმის შრიალი მისი კაბის? — —საცაა მოვა! — —
ერთი პირობა: ვინაობა არ გამოჰკითხო,
არცა იხილო მისი სახე ჩამობურული!

ბერდო. როგორ? ის სახეს არ მიჩვენებს? — მე ისეც ვიცი!
ვიცი რა რიგად ელიმება სულის მეგობარს!
ვიცი ყოველი მისი ზრახვა, იღუმალობა!

ბედია. გულის წარგტაცებს — სახელს ნუ ჰკითხავ!

ბერდო. ჩემი ცისია!

ბედია. უკვე მოვიდა!

უცბად იღება ღაბაზის დიდი კაცი. ცეკვით შემოდის გა-
რეგნობით მშვენიერი და თვალებითაა ქაღი. სახე ჩა-
მობურული ქაქს, ბერდო დიდხანს უყურებს. მისგან მო-
ხიბული რამდენიმე ნაბიჯს გადასდგამს და ისევ შეჩერ-
დება. ქაღი ცეკვავს. მისი ლეჩქისებური კაბა ბერდოს
ეჩვევა.

უცნობი ქალი ჩემთან იცეკვებ — ჩემი იქნები!

ბერდო. ბედნიერების კარი ნუთუ ახლა მეღება?
შესდექ ასულო!

უცნობი. ვმხიარულობ ჟამი ჩემია!

ბერდო. შენი ხმა რამდენს სიამესა ამიშლის გულში!

უცნობი. ახალ ცხოვრების დასაწყისი ჩემში მდინარებს

ბერდო. მე მწყურს ცხოვრება სულ ახალი! თან წარმიტაცე!
ბერდო ხელს სტაცებს და ცეკვით გაჭყუება.

ბედია. საშეუფო ტახტზე ადის და ჯდება. მოცეკვავეთ დიმილით
გადაჭყუურებს.

ბერდო. ქაღს შეაყენებს

აკრძალული მაქვს ვინაობა შენი გავიგო,
მაგრამ არ ძალმიძს მოთმინება! მითხარ სახელი!

უცნობი. არ შეიძლება!

ბერდო. შენი მშვენება დამანახვე, ლამაზო ქალო!

უცნობი. არ შეიძლება!

ბერდო. ერთხელ მომპყარ შენი თვალი, სახე მიჩვენე!

უცნობი. არ შეიძლება!

ბერდო. მე თვითონ შევძლებ!
ცაღის ხელით გუფში ჩააკრავს და ცაღის ხელით პირბა-
დეს ჩამოახვეს. მის წინ გამჩნდება სიკვდილი. ბერდო
შეპკრთაღი შეჭკიფლებს. უცბად ცეკვა ჩერდება და მუსი-
კა სამკლავიარს უკრავს, რომელსაც ცისიას შორეული
სიმღერა ერთვება

ბერდო. ვინ წარმოგვზავნა?

სიკვდილი. დედაშენმა!

ბერდო. ამიშვი ხელი!

არა, არ მინდა! ცხოვრებასთან ყოფნა მწყურიაან!..
ახ, ნუ მაშორებ! მომიწოდებს — ჩემი ცისია!..

1916 წ. 23 თებერვალი
ღამის 5 საათი.

შურას მძიებელნი.

* * *

მუდამ სევდიანს, მუდამ ნალელიანს
თვით კენესაშიაც მიცინის პირი;
ვის რა საქმე აქვს, მე უნდა ვზილო,
ჩემი ვაება და გასაჭირი!

მზის ცელქ სხივებშიც რომ ვთამაშობდე
იცი, ილიავ, რა მავალალებს?

რომ ველარ ვხედავ შენს ზვიად სახეს
და უფრო მეტად გონიერ თვალებს.

გონიერ თვალებს, შენ ქვეყნის ირგვლივ
ცეცხლის რგოლივით რო ატარებდი,
და შეუქმნიდი მედგარის ბრძოლით,
რასაც კი გულში გაიტარებდი...

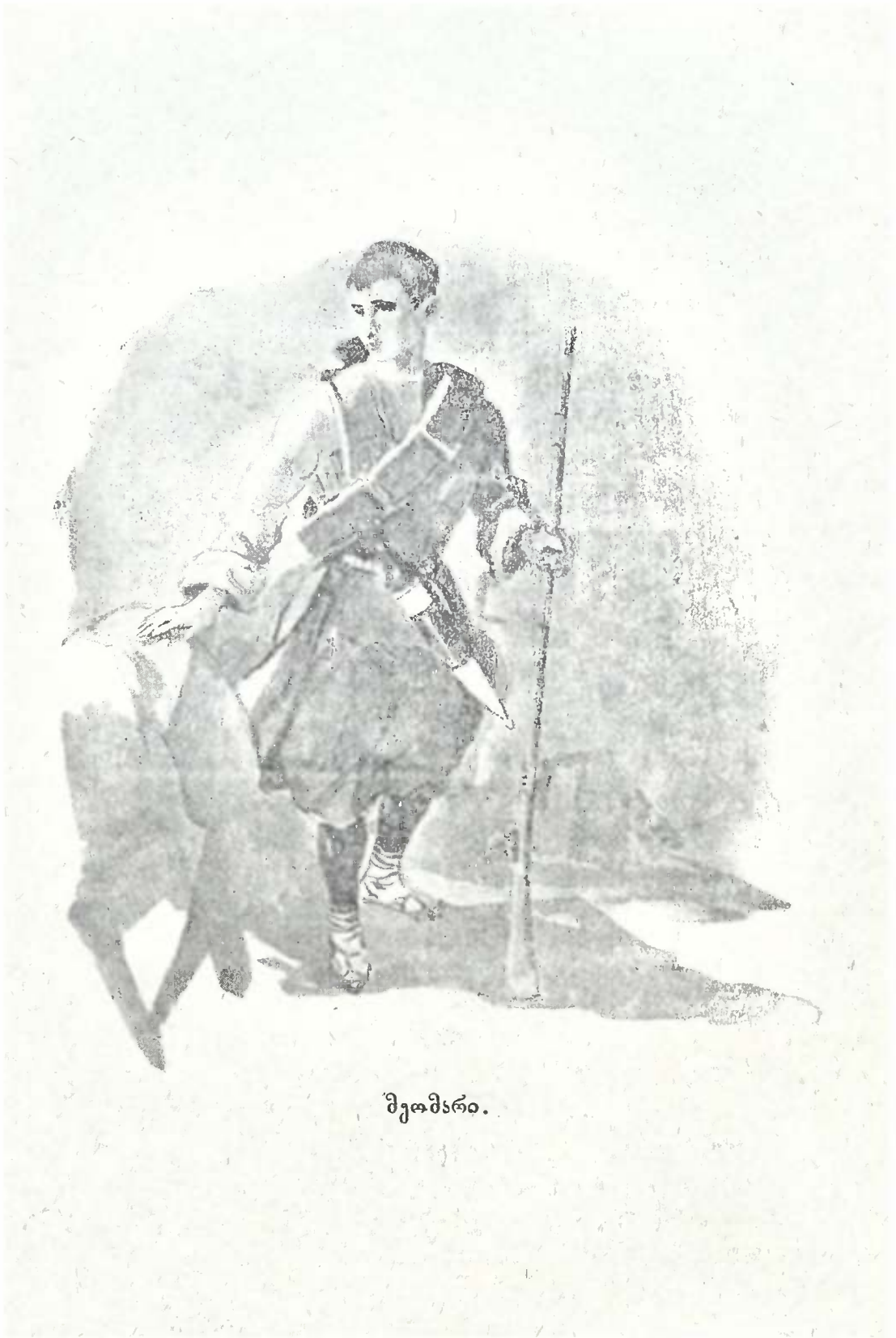
შენს ლხენას კაცი ვერ გაიგებდა,
ვერც მწვავე ტანჯვას მიგიხვდებოდა;

ქედ მოუხრელად გადაიტანდი,
თუ რამე გრძნობას ლახვრად ხვდებოდა.

გული ქარ-ცეცხლში გამოწრთობილი
ეგრე ადვილად არ გლოვდებოდა;
კარგად იცოდი, რომ რწმენის გულში
ქვეყნის სიკეთე იქსოვებოდა...

მუდამ სევდიანს მწარე ნალველი
სხვა ფიქრით ბევრჯელ დამიძლევია,
თითქოს ერთხანად გალალებულსა
ზღვის ტალღასავით უკუ მქცევია.

მაგრამ დასწყევლოს ღმერთმა ნალველი,
დაბრუნებულა ისევ მწვევია,
და როგორც შავი გიშერ-ნაწნავი
გულზე ნისლივით შემომხვევია.

მუკმანო.

ა მ ო ნ ა კ ვ ნ ე ს ი.

ნ. ბარათაშვილის ხსოვნას

მეც ვყოფილვარ მთა-წმინდაზე
სალამოს ჟამს, ბინდში,
და მინახავს შენი ლანდი
მარტო მოარული,
შენი ჩანგის მკვნესარ ხმაზე
მეც წავსულვარ ფიქრში
და ამშლია მძიმე დარდი,
დამლადრია გული.

მეც მინახავს, ვით აჩრდილი,
მოწყენილი არე,
თავს რომ ნისლი ეხვევოდა,
გლოვის ზეწრად შლილი,
ვერცხლის თმებად გადმოყრილი
დაჰყურებდა მთვარე,
ბუჩქიც კი არ ირხევოდა,
იდგა თავდახრილი.

და უგრძენია ობოლ სულსა
მარტოობა მწარე,
ფრთამალ „მერნით“ გაეფრენილვარ
საძიებლად „ბედის“,
მაგრამ სატრფოს შეჯახულსა,
ცრემლი რომ სდის ცხარე,
ვერ ვწდომივარ და სიმღერა
მითქვამს დაჭრილ გედის!

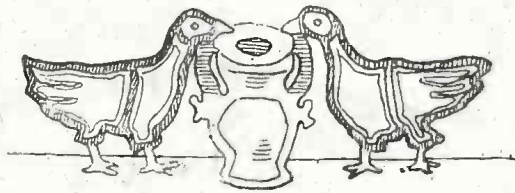
ვნახე ქალი.

1.

ვნახე ქალი, ვნებით მთვრალი გზა-გზა დაგოგავდა.
ტურფა, ლალი, ბროლ-ფიქალი, თვით ვენერას ჰგავდა.
ჰქონდა ხალი, ლურჯი თვალი სხვაგან უცეცავდა.
ვსთქვი: საწყალი' მომავალი ამან უნდა შექმნას,
ოჯახს ბურჯად ექმნას?!

2.

ვნახე ქალი, ფერმიმკრთალი, შრომის ოფლსა ღვრიდა.
მისი თვალი, გიშრის რკალი, ნაპერწკლებსა ჰყრიდა.
საქმით მთვრალი, დაუმცხრალი, მამულიშვილს ზრდიდა.
ვსთქვი: ჰა, ქალი! მომავალი ამან უნდა შექმნას,
ოჯახს ბურჯად ექმნას!!

ღამე ნატეხი.

უძილობისგან მოქანცული, სახე ტანჯული,
გარინდებული, ფერ წასული ვწანწალებ გარედ;
კენესის ნიავი და ამ კენესით შეწუხებული
გული ქვითინებს, ნიავევით ქვითინებს მწარედ.

ოჰ, ეს გლოვის ხმა, ეს ზარმცემი კაცთა სიჩუმე,
დამძიმებული, მოქუშული გულშავი სივრცე...
სადა ხარ, სადა, საქართველოს მზეო ჩახჩახავ,
სადა ხარ, სადა მეკარგება სულის სიმტკიცე...

მ ე რ ც ხ ლ ე ბ ი.

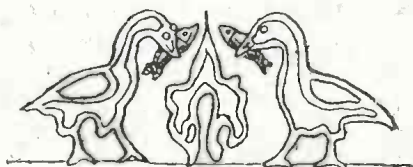
შორით მომესმა ჭიკჭიკი გუნდ-გუნდ მერცხლების სტვენისა,
დამიფერადეს ფიქრები, ხმა გამაგონეს ღხენისა!

სჩანს მალე გაზაფხულდება, მთები ასტეხენ ქუხილსა,
ამღერდებიან ღრუბლები, სიცოცხლე იწყებს დუღილსა,
ყვავილნიც აჰყვავდებიან, მზეც გაიშლება ცაზედა,
კლდეს მოეფლება არწივი, ირემი ავჯ მთაზედა,
ალულუნდება ქედანი, ია იფეთქებს ნამზედა,
დაჰყეფს, დაუსტვენს ბულბული ჭალებში მწუხრის ჟამზედა,
მეც მათი მოძმე მკობელი დავძახებ ციურ ხმაზედა!

მოდიან! მოისწრაფიან მერცხლები გაზაფხულისა!
წინ მივეგებოთ! მოდიან! ისმის ხმა ჟრიამულისა!

ღ ე ლ კ ა.

ზღვა ქანაობდა, თეთრი თოლია
ხან აჰყვებოდა, ხან ჩაჰყვებოდა;
ტალღა ქოჩორა, ტალღა ლივლივა
ხან ირხეოდა, ხანა სცხრებოდა.
ზღვა ღელდებოდა,
იფაფრებოდა,
ზვირთი სდგებოდა,
ზვირთი სქდებოდა,
და ჩემი ნავი,
ობლად მფრინავი,
კუნძულისაკენ ეშურებოდა.
ზღვა წყნარდებოდა. მზე ჩამავალი
სნეულ ნისლებში იკარგებოდა.
ვიღუპებოდი... ჩემი ძახილი
მხოლოდ თოლიას ეყურებოდა.

მუხა და ტირიფი.

გუძღვნა ვ. კ—ს ასულს.

გაზაფხული იყო, და სიხარული სუფევდა ქვეყანაზე!
დილის მზეს ვერცხლოვანი განთიადი ოქროთ მოევარა-
ყებინა და დედამიწაზე სამეჯლისო ზარი დაერეკა!!

მთა ყურთმაჯიან კაბაში მოკაზმულიყო, ტყე ნაირფერის
აბრეშუმით მორთულიყო და გულდია ველს მწვანე ხავერდით
მოექარგა თვისი მკერდი...

მთის ერთ კალთაზე ახალგაზდა ძლიერ მუხას ახლად აფე-
თქილი წვერ-ულვაში მზის სხივებით დაევარცხნა და თავზე
ზურმუხტი გადაეხნია.

თავმომწონეთ გადაჰყურებდა მუხა მშვენიერ წალკოტს.—
ერთის მხრით მხარ-ბეჭიან მთის სიმაღლე და ძლიერება იტა-
ცებდა მის გულის ყურს, მეორე მხრით კი-მობიბინე ველი,
რომელსაც გულმკერდზე სირმის მსგავსად გადაჰკროდა ვერ-
ცხლის ფერად მოვარვარე ტანცქვიტი მდინარე.

მუხის სურვილი იყო სიმაღლით მთისთვის გაესწრო, ხო-
ლო სიგანით ფართოდ გაშლილ ველს გასწვდენოდა. ახალგაზ-
და მუხის ეს სურვილი უანგარო იყო; მას არ უნდოდა ამით
მთა დაეჩაგრა, ან ველი დაეჩრდილა!—ჰაბუკური გული ერ-
ჩოდა მუხას და სრული ბედნიერება სწყუროდა.

—რა დიდია მაინცა და მაინც შენი სიმაღლე?— ეუბნე-
ბოდა მუხა მთას.—მე შენზე უფრო მაღლა ავალ!.. მე ცის
გუმბათს მივწვდები!.. ცის გუმბათზე ვარსკვლავებია! ვარსკვლავთ
შორის კი ჩემი სატრფო მეგულვება!.. იგი მე მომელის, ჩემი
სატრფო!! აი, ცოტა ხანიც და ნახავ, რა ბედნიერი ვიქნები!!
მაშ!!, რა არის მაინცა და მაინც შენი სიმაღლე!!“

ველს ეტყოდა;

- „ჯერ კიდე არ გამიშლია სრულად ხელები როცა გავ-
შლი, მაშინ მთელს ქვეყნიერებას მოვაქცევ ჩემის მძლავრის
ტოტების ფარგლებში!.. ზღვასაც კი დაეჩრდილავ!.. შენი გა-
შლილობა რა არის?..“

ახალგაზდა მუხას სწამდა, რასაც აპობდა. ტოტებს ჰშლი-
და, ტანს ივსებდა და სულ მალლა და მალლა მიექანებოდა!

გაზაფხული სიცოცხლის ცეცხლს აფრქვევდა მუხას და
მის ალაღებულ გულში ვნებას აღვივებდა!..

იქვე, მუხაზე ცოტა დაშორებით, მდინარისკენ, ობლად
იდგა ნაზი ტირიფი!.. გაზაფხულის პირზე მას თავისი ხშირი
თმა ათასად დაეწნა და თეთრ შერხეულ ტანზე გადაეყარა!..
მორცხვი იყო ტირიფი და თვის მშვენიერ სიშიშვლეს ჩამოშ-
ლილ თმის კულულებით იფარავდა... სახეც დამალული ჰქონ-
და. — მხოლოდ ფირუზისფერი თვალებს მოკრძალებით ახელდა
და უჩინრად გამოიყურებოდა უხვ წამწამთ შორის.

ტირიფს ესმოდა მუხის ფიქრები. გულის ფანცქალით უგ-
დებდა ყურს მძლავრი ლტოლვით ატანილს მეზობელს და გა-
მოუთქმელის დარდით ითუთქებოდა. იგი მთელის ტანით გადა-
ხრილიყო მუხისკენ და დანამული თვლები მიბნედიტ მალუ-
ლად მიეპყრო მისის ქალოვან ტანისა და ტოტებისათვის!

მუხას კი ვერ შეემჩნია ტირიფი!.. გულისთქმა ძალიან
შორს მიაფრენდა მუხას და ამიტომ ახლობელ არეზე მას ჯერ
თვალიც არ შეეჩერებინა!

— „ღმერთო ჩემო, რა ძლიერი და რა დამაზია იგი!..
ნეტავი, რატომ ეძებს ასე შორს ბედნიერებას?.. რატომ სულ
მიუწლომელ ცას შესცქერის და იმ დიდს მთას ეკიშპება?..
მისთვის, იქნება, ადვილიცაა ცამდის ასვლა და მთაზედაც გა-
მარჯვება, მაგრამ... —“ ფიქრობდა გულში ტირიფი. ხოლო
გულშიაც ვერ ბედავდა თავის იღუმალი ფიქრის გამოთქმას,
— მორცხვად დახრიდა თავს და მწარედ ამოიკვნესებდა!..

მაშინ წყლის ჩაქროლებით აფრენილი მდინარის სიო რგო-
ლად წამოფარფატდებოდა და ტირიფს ტანზე შემოექდებოდა!
ტირიფიც შებოქავდა სიოს, სიყვარულით მიიხუტებდა ღელვიო
გულზე და შემდეგ ხელებისა და თმის უცები გაშლიტ მუხის-

კენ გაათრენდა, რათა ჩუმი სალამი მაინც მიეძღვნა საყვარლისათვის.

სუსტი მოციქული ოდნავ შეარხევდა მუხის რომელიმე ტოტის ფოთოლს... მაგრამ ძალოვან ხის შორეულ ბედნიერებით გატაცებულს გულს ვერაფერს შეასმენდა

ტირიფი შეხედავდა და გული დაეწოდა. ცრემლის მარგალიტი თვალით მოსწყდებოდა მას და მდულარედ ჩაჰყვებოდა მოლივლივე ტანზე!

აღაგზნებდა, აღანთებდა იგი ცრემლი დახშულ სურვილებით მთიულვარე ტირიფს, მაგრამ მაინც გამოუხმობელა რჩებოდა მისი ობოლი სულის კვეთება!!

ვანთიადის სუნთქვას ღამის ბნელი განეფანტა, და ქვეყანას სინათლის სვეტი დასცემოდა. — დედამიწა ამდგარიყო ძილით და ლოცვის თქმად გამზადებულიყო.

გაისმოდა ნელი საგალობელი დიადის მსხიერპლის შეწირვის წინ! სურნელოვანი კომლი გართხულიყო ირგვლივ არეზე და ცად წარემართა ქვეყნის საგანთიადო ღალადისი!

წამის ოცნებას დაეთრო ახალგაზდა მუხა. სატრფო ვარსკვლავის შორით ჰვრეტიდა და ტრფიალით, ღონემიხდილი იგი ახლა შფოთსა და დულილს განიცდიდა. — სწუხდა: საყვარელი ვარსკვლავი კის წიაღში ღამობდა დამალვას და მთელის დლით მასთან გაყრას!

უძილობით მოქანცული მორცხვი ტირიფი კი მთელის ტანით კრთოდა, ცახცახებდა. იგი ცრემლით იყო დანამული!.. ტირიფი დღის მოახლოვებას შეეკრთო, რადგანაც სინათლე შის ცრემლს დაანახვებდა გარემოს და მით საიდუმლოს გაუმჟღავნებდა. აკანკალებულის ხელებით საჩქაროდ შეეგროვებინა მას თმის კულულები და ცრემლს იმშრალებდა თვალზე და ღაწუზე!.. მაგრამ დაკოდლის გულის იარით ჩუხჩუხით მოსდიოდა ცრემლი, და ტირიფს ვერ დაეშრო მისი ღვარი!..

მალე საკვირველებათა სკივრის კარი გადაიხსნა და იქიდან გადმოიშალა ათასის ფერით მოფენილი ბრწყინვალე კალთა ჯერ კიდევ პირუჩინარი მზისა.

მიწის მსხვერპლი შეიწირა ზეცამ, დაკმეულ გუნდრუკის

აღმამავალ კომლზე ცად წარგზავნილი ლოცვა ქვეყნისა შეუ-
ერთდა ზესკნელისას!

გათენდა.

პირველი სხივი მზის პირისა ციალით მოსწყდა ზეცას და
ნავარდით წამოვიდა დედამიწისკენ!

ალტაცებით შეეგება მას ქვეყანა.

ტირიფმა თვისი დანამული თვალები მიაპყრო მზის საუნ-
ჯეს.

სასწაულებრივი ძალით მიიზიდა ტირიფის თვალთა კრემ-
ლის მარგალიტმა ცად მოეღვარე სხივი მზისა და უმაღლესად
სინათლის გაკრთომისა ჩაიქარგ-ჩაიქსოვა იგი თავის სპეტაკ
ცვარში.

გაუბჰყვრიალდა თვალები ტირიფს. თითქო შუქურა ვარ-
სკვლავი მოსწყვეტოდეს ცის კამარას და ტირიფზე დასვენებუ-
ლიყოს, ისე გააშუქა არე გრძნობათა ფარულ დუღილში ნა-
ლესმა სხივფენილმა კრემლმა.

მთელმა მიდამომ ამას ყურადღება მიაქცია!.. შეამჩნიეს
მორცხვი ტირიფი.

მუხამ ტოტები შეარხია. ფოთლები გაკვირვებით შეაშრი-
ალა! — შორეული საბედო ვარსკვლავი მან ეხლა ასე ახლო
დაინახა, განცვიფრებით მიაპყრო მუხამ თვალები ტირიფს.

ტირიფს კი მეტის სიხარულით სულთქმა შეუჩერდა. ნე-
ტარების ბრწყინვალე შუქი მთელს ტანზე შემოეხვია და ბედ-
ნიერების ფრთიანი ალი სახეზე აუვარდა.

„ამდენს ხანს რად ვერ დაგინახე, ნაზო მეზობელო? საი-
დან ხარ ასე მშვენიერი? ჰკითხა ტირიფს მუხამ.

ტირიფმა მას პასუხი ვერ გასცა. მხოლოდ შეჰხედა ერთი
და წამსვე თვალები ძირს დახარა! ის ძლივს იდგა თავის ადგილ-
ზე. მაგრამ განთიადმა შეამჩნია ტირიფის გასაჭირი და თავისი
ნიავე გამოუგზავნა მისახმარებლათ... ნიავემა კი წამოუქროლა
მორცხვს მცენარეს, მოსტაცა გულის ცეცხლის სითბო და მუ-
ხას შეაფრქვია!!

— „ვფიცავ, შენისთანა ოცნებაშიაც ვერ წარმომიდგენია!
შენ სრული სახე ხარ ჩემი ძიებისა!.. შენის ხილვით ამიერი-
დან ბედნიერი ვარ! . გამაგონე შენი ხმა, რომ უფრო ვიქნე
ბედნიერი! — ამბობდა აგზნებული მუხა. ხოლო ტირიფს მაინც

ვერ ამოელო ხმა, რადგანაც დიდი იყო მისი ბედნიერება და სიტყვის უნარი დაჰხშოდა.

მუხა კი შფოთავდა ნიადაგს აზანზარებდა და ტოტების ხეთქებით ჰაერს ქარად აბორიავებდა!!.

...დიდის დიდებით ამოსული ოქრო-ფრთოვან რაშზე შემჯდარი მზე უხვად განაბნევდა მაცხოველებელ სხივებს დედამიწაზე!.. ედემის მსგავსი მწვანობი სიცოცხლის სიხარულს მისცემოდა, და ამ სიხარულს დღეს ობოლი ტირიფიც ინაწილებდა!!

მუხა მთელის თავის ძაღლონით ილტვოდა ტირიფისკენ. ტირიფი კი ქალწულებრივი გულისძგერით მოელოდა მუხას, მაგრამ შეყვარებულების განმყოფი მანძილი მაინც არ ილეოდა.

ვნებათაღელვით გულაფორიაქებული მუხა ხელებს ფართოდ ჰშლიდა, განმყოფს სივრცეს ეომებოდა და დაუშრეტელად ეალერსებოდა სატრფო ტირიფს

როცა ქარი დაჰბერავდა, ტირიფის გულს იმედი ფრთას გაჰკრავდა, იმიტომ რომ ტანი მას კომლის რტოსავით ნაზი ჰქონდა, და ჰაერის სუსტი გაქროლებაც კი საკმარისი იყო მუხისკენ გადაეხარა: ამიტომ ტირიფს უყვარდა ქარი. მის მფრინავ ტალღებზე დააწყობდა იგი თავის თმის კულულებს და საყვარლისკენ წაატანდა ყელზე შემოსაწდობად!.. მაგრამ მიზანს მაინც ვერ ახწევდა ტირიფი — თმაც და ხელებიც მას ჰაერში გაშვებული ურჩებოდა! ეს გარემოება გულს სწვავდა ტირიფს! მით უმეტესად სწვავდა გულს ეს ტირიფს, რომ მუხა არ ინძრეოდა მისკენ, და ერთხელაც არ მომხდარა, რომ იგი ტირიფის მიერ გაწვდენილს ხელებს თავის მძლავრი ტოტებით მოჰგებებოდეს!

თვით მუხაც კი გრძნობდა ამას და სჯავრობდა თავისთავზე, რომ იგი ბუნების მიერ ასე მოუხეშავი და ტანმოუქნელი იყო გაჩენილი! სამაგიეროდ მუხა ცეცხლებ მწველს სიტყვებს ეუბნებოდა ტირიფს და აიძულებდა: მალე მოვალო! ამისთვის იგი ხარბად სწოვდა დედამიწის ნიადაგს, ღრმად უშვებდა ფესვებს, იგძელებდა ტოტებს, იმაღლებდა ტანს!

„--აი, მალე!.. მალე დადგება სანეტარო წამი ჩვენი შეყრისა, საწადელო ჩემო! ეუბნებოდა იგი ტირიფს!

ტირიფსაც სწამდა მუხის სიტყვები და ჩემდი დღითი დღე ეხდებოდა ძალოვან სატრფოს შემყურეს!

ღრო კი თავის კვალობაზე ბრუნავდა.

კეკლუცი მოკლე-კაბიანი ქალწული გაზაფხული, რა გაივსებოდა და დაასაკდებოდა, გათხოვდებოდა. იგი მალე დაჰკარგავდა ქალწულობის იერს და გრძელს კაბას ჩაიცვამდა. ახლა იგი გაზაფხული არ იყო, არამედ ტანგასრულებული დედა-ქალი — ზაფხული, რომელსაც გულის პირი გადახსნილი ჰქონდა და რძით სავსე ძუძუს უხვად სთავაზებდა თავის შვილებს...

მალე ნელის ნაბიჯით, უჩინარის მოახლოვებით წამოვბარებოდა ზაფხულს დაღეულობისა და მოღლილობის სახიერება — შემოდგომა და გულის გამწყალებელის სისინით გაძარცავდა მის შნოთ აღვისილს დიდებულს ტანს!..

გაეცლებოდნენ შვენებანი ზაფხულს და სიბერის ნაოჭები დაუღარავდა სახეს.

მაშინ კი ზამთარიც აღმოიჭრებოდა ჟამის უჩინარის კიდის კარით! ფართოდ გაჰშლიდა იგი თავის ზეწარს, გადაათარებდა ღონემიხდილს მოხუცს და მკერდზე მიიხუტებდა.

განსასვენებელისა და სასწაულებრ აღმადორძინებელის ძილის ტახტზე დაესვენებოდა ბუნება!

მუხისა და ტირიფის ურთ-ერთი სიყვარულის ცეცხლი არა ქრებოდა. როგორც თვითონ სიცოცხლის შეუშენობი ძალა, იგი ყოველს გაზაფხულზე გაგანია ალის მსგავსად ავარდებოდა და მზესავით ძალთ-მომნიჭებელი შეყვარებულთ სასიცოცხლო სისხლს უღუღებდა.

მუხა ახლობელის ბედნიერებისა და შვეების ლექსებს თხზავდა. ტირიფი კი თვისი სულის ქნარის სიმებს შეუწყობდა ჯადო გრძნობათა გამომთქმელს, და ქვეყნად გაისმოდა დიადი ჰიმნი სიყვარულისა!..

„შენ არ იცი, რა მშვენიერი ხარ! — ამბობდა მუხა.

შენ არ იცი, რა მშვენიერი ხარ, მახლობელო ჩემო!! მე კი ღვსებით ვსჭვრეტ შენს სილამაზეს, შენს მშვენიერებას! შენი თვალების ეშხი უფრო მათრობს, ვინემ მადლით ცვარად ნთხეული ლაყვარდი ცისა, და ოცნება ჩემი უფრო შენის ნარნარობის წყალობით დაჰქრის ცის წიაღში, ვინემ ვარსკვლავის ციალისა, რომელიც თვალის მომჭრელია!

„შენი სუნთქვა უფრო მათრობს ვინემ თითონ მზე, რომელიც სითბოს წყაროა. შენი სინაზე უფრო იმორჩილებს ჩემს უდრეკ ძალასა და ნებას, ვინემ დიადობა მთისა. რომელიც მხრებით ზეცას მიბჯენია!.. და შენი ფშვენა უფრო ძლიერად აქანებს ჩემს ტოტებს, ვინემ ტეხილობა და გიჟური ქროლა აღმოსავლეთის ქარისა!

„შენი თვალების ხედვის ერთი ისარი უფრო მნატებს მეცხოვრების შნოსა და ღონეს, ვინემ მზის ყველა სხივები დილიდან სალამოდის ჩემზე გადმომდინარე! და შენ მიერ მოძღვნილი სალამი კი ჩემთვის უფრო მეტი წყალობაა, ვინემ მთელის ქვეყნის თაყვანისა და პატივის ცემა!

„შენი ერთი სიტყვა ჩემს ყურს უფრო მოქარგულად ჩაესმის, ვინემ ცისა და ქვეყნის ყველა ლექსები, რაც ითქვა და კვლავად ითქმება!

მე კი შენ საკუთარ თავს მირჩვენობარ! — ნელის წაჩურჩულებით, თმის გაშლითა და წამქამთა შერხევით ეტყოდა მუხას ტირიფი. — მე კი შენ საკუთარ თავს მირჩვენობარ!!

„შენი თმა ცაო დაშვებულ შუქთა კონაა!.. მთვარის შუქთა კონა, რომლის თვითიული ღერიდან იმდენი ნეტარება გამოდინდება, რომ ქვეყანა მცირეა მის დასატევად!

„შენი წამწამი კი დაჩრდილავს ღამის ფრთასაც, რომელიც დღის დაჩრდილავია!

„შენთან ახლოს ყოფნა უფრო დიდი ბედნიერება იქნება, ვინემ შემოქმედის გვერდით ჯდომა, და შენი მოხვევნა უფრო მწვავე, ვინემ სიცოცხლის წყურვილი! შენი კოცნა კი თვით შვება იქნება, რომელზედაც მხოლოდ ოცნებობს ქვეყნიერება!

— მე ეს არ ვიცი!.. მე არაფერი ვიცი!.. მე მხოლოდ შენს მოსვლას ვუცდი!.. შენ ძლიერი ხარ და მოხვალ!

— „მე მოვალ შენთან, საყვარელო ჩემო, და ჩვენ ვიქორწინებთ!.. ჩვენ ვიქორწინებთ და ჩვენს ქორწინებას თვითონ ღმერთი დაესწრება!..

„ქორწილს გავმართავთ! ზეცა მაყრად დაგვესწრება!.. და ჩვენს ქორწილზე ყველა წყალი ღვინოდ იქცევა! სადღეგრძელოს იტყვის მთა და მთელი ქვეყანა კი „მრავალ-ჟამიერს“!

— ვიშ ბედნიერებავ!

— „ჩვენი ქორწინება შემოქმედების დასრულება იქნება!..

მიხწეული იქნება მიზანი, განსრულებული იქნება ქვეყანა! ძალოვნობა და სილამაზე, სიმაგრე და სინაზე შეითხზ-შეზავდება ჩვენის დაქორწინებით და მოსცემენ ჯერ კიდე მიუხწეველს გვირგვინს სრულყოფილობისას!

„დიახ, მე მოვალ შენთან, სასურველო ჩემო, მახლობლო ჩემო, და ჩემის მოსვლის დღე იქნება უფრო დიადი, ვინემ იყო ქვეყნის გაჩენის პირველი დღე!

„მე მოვალ შენთან და იგი მოსვლა იქნება გამეფება ულამო დღისა და განსუფევება უსიკვდილო ცხოვრებისა

„მე მოვალ შენთან, და კოცნა ჩვენი პირველი აღდგომა იქნება წარსულ საუკუნეთა და სწრაფი, ერთდროული მოვლინება მომავალთა და გაერთიანება მათი!

„მე მოვალ შენთან!!

— შენ მოხვალ ჩემთან!.. შენ მოხვალ ჩემთან, რადგანაჯნაც შენ ძლიერი ხარ, შენ ძლიერი ხარ და მეც მწამს შენი სიტყვები!!.

ტირიფს ეგონა, რომ დამტყვევებული სიტყვები დედა-მიწის გულს სწყდებოდა და მუხის პირით აღმოდიოდა, ეჩვენებოდა, რომ მთის ზრახვაც იყო ჩაქსოვილი ამ სიტყვებში და მდელოს იღუმალი ფიქრიცა, ზღვის ნააზრევიც და მდინარის დაუსრულებელი ნატვრაც! — ქვეყანა ტირიფთან ერთად ხარობდა, მუხის სიტყვების გაგონებას, რადგანაც ქვეყანას სწყუროდა ბედნიერება!

და რამდენად მეტის სიცხადითა და ძალით გამოსთქვამდა მუხა თავის სულის ვნებას იმდენად მქმნელი იყო სიტყვა მისი და ნება მისი შემძლებელი!

მუხისა და ტირიფის ნდომა ოწინარისებრ ამოსდებოდა პირველდებულს წესს ქვეყნისას და დამხობას უპირებდა მას...

ოცნების საზღვარს გასცილდა მუხა. იმედების ხანა გადალახა მან და ამბოხების ფრთა-ფათარი მედგრად გაშალა. — ტალღებად გადაეცნენ შორს და ახლო ჯანყის მწველი ალები!..

ახლა კი ზენამ სახე შეკუმშა... მზის ფასკუნჯს ისარი სტყორცნა და სისხლით შეღება იგი... წყვდიადის კედლები მიეკრა ცას და შავად დაიხურა იგი!

ერთს კიდევ გრგვინვამ საშინლად გაირახრახა. ბანი მისცა მას საზარის აღმოდახილით ცის ოთხთავე კუთხემ, და შეინ-

ძრა ზესკნელის სვეტი. გაგველეშაპებულმა სამყარომ ბასრი კბილი გამოაჩინა. დაიკლაკნა იგი, - მიწას კუდი გაჰკრა. შუა გადატყდა ზესკნელის ბიჯგი და ყოველივე აირია. სვეტზე მიბმულმა წყვდიადის ქარმა თავი აიშვა და გიჟურის აღტყინებით დაიზუზუნა ძლიერ-ფრთიანმა... შეზანზარდა ღედამიწის ნიადაგიც! —

უძრავი მთა შექანდა. მდინარე კალაპოტიდგან ამოვარდა... ველი დაიხა.

მუხა თითქო ჰაერში აფრინდა. ტირიფი კი კომლივით გაერთხა ღედამიწაზე. შიშით მას სული გაენაბა.

— აჰ, აღსრულდა, სატრფოვ! დადგა წამი ჩვენის ქორწინებისა!.. მოვდივარ! — ქარის ზუზუნს აყოლებდა ხმას მუხა. — ეს დღე უფრო დიადი იქნება; ვინემ იყო გაჩენის პირველი დღე!

ზეცის გუმბათი გაიპო: ცეცხლი მოსწყდა ცას. წამით განათდა ქვეყნის წყვდიადი, — ეს ცეცხლის ბორზალი დაეცა მიწას... და კვლავ დაბნელდა! ბნელს წინ უსწრობდა სიკვდილის მიერ მოქნეულ ცელის აჩრდილი და მომაკვდავის უკანასკნელი აღმოკვნესა...

თითქო წყვდიადიც შეაკრთო ამ აღმოკვნესამ, ყოველივე მიყუჩდა.

წვიმის ღვარი გადმოსკდა მაღლით. წარღვნის წყალი დადინდა ქვეყნად. — თითქო ვილაცას ამით საშინელის დანაშაულობის კვალის წაშლა სწადდა...

მეორე დღე მზიანი გათენდა.

გონება დაკარგულმა ტირიფმა პირისახეზე ჩამოშვებული სველი თმის ნაწნავები მხრებზე გადიგდო. — თვალები გაინთავისუფლა.

გაკვირვებული იყო ტირიფი, რომ მოლოდინი არ გაუმართლდა და სატრფო კიდე არ მოსულიყო. იქით მიაპყრო თვალები, სადაც მუხა ეგულებოდა. — მუხა თავის ადგილზე აღარ იდგა. ორის გრძნობით გაიმსქვალა ტირიფი — შიშით და სიხარულით! თითქო სიხარული სქარბობდა.

მიმოიხედა.

მისგან სულ ახლო, თითქმის მის ძირში, ეგდო მუხის
შერუჯული ტოტი...

„— მოსულა?! —“ გაუბედავად გაიფიქრა ტირიფმა და
მთელის ტანით საყვარლის ტოტს დაეკონა. მთრთოლვარე
ტუჩით სწვდა მას!

მაგრამ მისდა უნებურად გულის ცემა უცებ შეუჩერდა:—
ცივი აღმოჩნდა სატრფოს ნაშთი.

ქკუა დაბნეულმა ტირიფმა თვალები სწრაფად მაღლა ას-
წია. ნახა, რომ მზე ძველებურის კისკისით აფრქვევდა სხივებს!..
მაღალი მთა მორჩილის სახით თავის ადგილზე იდგა... მდინა-
რეც ისევ მიაქროლებდა ძირს ცელქს ტალღებს და საამოდ
რაკრაკებდა... ველის მდებლო მხიარულად გამართულიყო და
თვის ნაზს ხავერდს იმშრალებდა...

თითქო არაფერი მომხდარიყოს!! თითქო არაფერი გამო-
ცვლილიყოს!!

შიშმა შეიპყრო ტირიფი... თავზარდამცემი მარტოობა
იგრძნო.

„— სად არის?“ — წაიჩურჩულა და კვლავ ძვირფას ტოტს
დაეკონა! კვლავ უსიცოცხლო და ცივი იყო იგი!!

ახლა კი აგრძნო ტირიფის გულმა მთელი საშინელება.
თავი მაღლა აღარ ასწია. როგორც იყო ტანწახრილი ისე
უძრავი და გაშეშებული დარჩა.

მთელი მისი არსება უკანასკნელ კითხვას გამოსახავდა:—
„სად არის?“ — იგივე კითხვა დაჰკვდომოდა უსიცოცხლო ტუჩ-
ზე...

1913 წ. ოქტომბერი.

ქ. ვენევა.

ლ ვ ი რ ლ ვ ა.

ესკაზი.

(ძღვნათ იაკ. ნიკოლაძეს)

1.

... მთვარის სერენადებით გაბრუნებულს არე-მარეს მათ-რობელა სიზმრებისთვის მიეცა თავი. ვარსკლავები წყნარად დასთინათინებდნენ მსოფლიოს გულს. სულნი დაჰქროდნენ. ღამის სვავილნი გაშლილიყვნენ და სურნელის ფრქვევით უხ-მოდ ცელქობდნენ, ჩურჩულობდნენ.

ქვეყანას ეძინა!.. ზმანების ყურთუკზე ისვენებდა.

— სსსსს!.. სსსსსს!.. სსსსსსს!..

დაისისინა საიდგანლაც ცელქმა ნიჟმა, გიჟმაეურად შეინავარდა და ღამის მყუდროების სიმი შეაკრთო. მთიდან დაქანებული გამმა ფერდობთა კლავიშებით გამოგოგმანდა, კორდიდან კორდს მისწვდა, ღელედან ველზე გაიცქრიალა და ნელ-ნელ ბუჩქნარის ქალწულ ფოთოლთა თრთოლვაში ჩაკვდა. კვლავ ღრმა, გამოურკვეველმა დუმილმა მოიცვა არე-მარე. სივრცე მიყუჩდა, გაინაბა. მთვარემ შესწყვიტა სერენადა. ვარსკლავთა ხომლზე საღმრთო სიზმრების ფერიებმა ოქროს თითისტარი დააბზრიალეს და მთვლიმარე იდუმალების თრთოლვით ამოახვიეს მთელი ბუნების სული და გული.

სიზმარი სიზმარს გადაეხვია. რულმა შეიპყრო თვით სიმღერა შუალამისა.

მთვარის ლივლივა ტალღებზე გოლიათა მთის გრეხილი ჰაეროვან ვეშაპსავით გამოსცურდა. ბჭყვრიალა ზურგი აღმასით მორთულ უნაგირით მოეკაზმნა. მის კალთებზე ამაყი ქოჩოჩა ფიქვნი დარაჯად დამდგარიყვნენ, ფერმკრთალ წყვლია-

დის რუხი მანდილი მოესხათ და ასე მუნჯად, ოდნავი თვლემით მისჩერებოდნენ აღმოსავლეთს, საიდანაც დედოფალთა დედოფალი ცის ასული უნდა მობრძანებულიყო.

მშვენება თვითვე ჰნეტარებდა მშვენების სუნთქვით, თვით ნარნარება ირწვოდა ზმანების აკვნით.

მაგრამ ეს იყო წუთით. ფოთოლთა ქსელში გაბმულმა ნიავმა მალე თვალთმაქცურად დააღწია ტყვეობას თავი. ხითხითით ხელიდან გამოუსახლტა და კისკისა აცქვეტილი ფრთებით გაბრუებულ ქვეყანას შიგ გაღვლილს გულში ეძგერა.

აკკორდი ათრთოლდა. რიჟრაჟმა წამოიწია.

ცრიაგა ლაჟვარდზე ნოქტიურნის სიმღერა შესწყდა. მთვარე გაფითრდა. ვარსკვლავთა კრებული მიიმალა. მფრინავნი სულნი აიზიდნენ ლაჟვარდ უბში. ვეშაპა გრეხილს წარეშალა სასიზმრო სახე. მწვერვალთა რელიეფები ვერცხლის გვირგვინად მოიკვეთა. შორს ცის იერზე გამოურკვეველ შუქის ჩაღრმა დაიწყო თრთოლვა. არე-მარესაც გაღვიძა, ბინდბუნდიანი სამოსელი ჩამოიშორა და საამურ ჟრუანტელ დავლილმა საღმრთო ღიმილით შიშველი სხეული დაიბანა ციურ ცვარ-ნამით.

ცა გაიცრია. ლილა კაბა მთლად შეენაცრა.

მკრთოლვარე კაბადონს მოსწყდა ნისლი. კულულ-კულულად წამოსული თეთრი არწივის თოვლიან ფრთებით მოჰყვა დინჯ სრბოლას. ნიავსაც ეს უნდოდა. სულელა კისკისით დაქურაგებდა და ლიტინით არავის უსვენებდა. ბევრი მოიმდურა. ბევრნი საყვედურით აუბურტყუნდნენ, რად არ გვეშვებო, მაგრამ გამოფხიზლებისთანვე კალთაში იგორებდნენ და ნაზი ხვევნით ალერსის წვიმას აჟუჟუნებდნენ ხუჭუჭათმებზე:

— აჰ, რა კარგი ხარ, რა კარგი, შე გიჟმაჟო, ცელქო, კუდრაჭავ!...

თანაც ჰკოცნიდნენ, სულის უბეში ჩაიძვრენდნენ, ალერსით ჰკლავდნენ.

ზურმუხტის ველზე თეთრ თოვლად მოპენტილი ყვავილები კისკისსა და ერთმანეთის ალერსში იყვნენ, დასცინოდნენ ზოგიერთ დაიას, ვისაც ზარმაცად თავი ჩაექინდრა და ზმანების ჯადოსნობიდან ჯერ კიდევ ვერ განთავისუფლებულიყო. ერთმანეთს ხელს ჰკრავდნენ, ფოთლებს ისე საყვარლად ათრ-

მწვერავნი — ნახტი ვლ. ს. ერისთავისა.

თოლებდნენ, თითქოს ახლად დაფრენილი მერცხლები სიხარულით ფრთებს ავარჯიშებენ ბუდის წვერზეო.

ამასობაში გაისმა შორეული მუსიკა. ყველამ ყური სცქვიტა, გაინაბა. ტოროლასაც აღარ დაუყოვნებია. დაიფხრიალა, გიჟმაყურად ფრთა-ფრთას შემოჰკრა და ვერცხლის ზართა წკრილით ისარივით გააპო სივრცე. აგერ, ისწრაფვის, ცის გუმბათში ჰსურს ლოცვად მდგარ ღმერთებს თავის ვერცხლის ხმაც შეუერთოს. აგერ, საცაა შეაღებს ლურჯ კამარის სამრეკლოს კარებს, მაგრამ... უცნაურად გამოტყორცნილი ოქროს ისარი დაასწრებს და გულს უგმირავს მის სავედრებელს.

საღმრთო ექსტაზი აქ დამთავრდა: შესწყდა აკკორდი...

პირი იბრუნა მიწის ელჩმა, ცელქმა ჟღმურტულამ. გულ გახეთქილი ძირს დაეშვა, მაგრამ ადლითაც არ დაჰშორებია ცას, რომ სისხლის წვეთი დაეცა თავზე. იგი აიგზნო. გადირობდა. თვითველ ფრთის დაქნევაზე ვარდისფერმა ტალებმა იწყეს სრბოლა და აჰა, მთელი მსოფლიო მთლად წაჰლეკა აღ მოდებულ ლალის ზვირთებით.

სიცოცხლემ იფეთქა. სიცოცხლემ სიცოცხლე მოითხოვა.

თითქოს ამ წუთს ელოდნენო, იამ ლურჯი კაბა აიხასხასა, ყაყაჩომ შარი-შურით წითელი ქვედატანი გაიკვალთა, მთვრალ ხაშხაშს კოცნით ჩააბეირდა, შროშანს ჰალილა გადაეხვია და სიხარულით აცრემლებულ ვარდის კოკრებს ანიშნა:

— აგერ, ის მოდის!

მართლაც, გრეხილის თავზე საკვირელებათა ცნაურებამ იჩინა თავი: ასი კელეპტარი, ათასი ჩირაღდანი, ათი ათასი მაშხალა ამოენტო და ალაამპრდა მწვერვალებიდან. გრეხილი კოცონად იქცა. აგერ, ცეცხლის ბორბალმა რამდენჯერმე გადიტრიალა, ცის დედოფალი ამოსცურდა ტატნობიდან. შიშველი ლალად კისკისებდა. ოქროს შვილდი მხარზე გადგედო. ათას ცეცხლის ისართა ტაღლა მოჰღელავდა ვარღათ ფურჩენილ მის ღიმილიდან. იგი ჰხარობდა, ჰნეტარებდა, რომ მარჯვე შვილდოსნობით ცა დაჰკოდა და მისივე გრძნეულებით ღვთაების ცეცხლად იგზნებოდა მთელი მსოფლიო.

სხვის მომხიბველი თვისმა ჯადომ თვითვე მოჰხიბლა,

მთვრალულ კისკისით მოისურვა ცეკვა თამაში, შიშველი ხელი გააწოდა ოქრომკედლიან მარმაშის სამოსელისკენ, მაგრამ ვერც კი შეჰნიშნა, რომ მის ნაცვლად ცეცხლის პერანგს წაავლო ხელი, სხვათა დამწველი თვითვე ალში გამოეხვია და მსოფლიო კოცონში კოცონად აღგზნებული ზეღვთაებრივ სანახაობად აიზიდა ცათა ცის გულში.

ოქროს წვიმა ლალად აჟუჟუნდა. სიგიჟე იქცა აღტაცების ზეღვთაებრად.

II.

ღვთაებრივი დილა მხოლოდ ღვირღვას ვერ აფხიზლებდა. აგერ მაისა ქალწული კისკისით რამდენჯერმე წაადგა თავზე, ჰაეროვანი ხელით გამოეხუმრა, ბალახთა ზურმუხტოვანი სურით მუჭა-მუჭა ცვარ-ნამი შეასხა, პირისახე აუაღმასა, ლალითა და იაგუნდით მოჰქარგა ფაფარსავით მოყრილი და ერთმანეთში გადაჯალჯული მისი შავი ჯაგარა წვერ-ულვაში, მაგრამ მაინც არა იქნა-რა, ღვირღვა ხვრინავდა, ღვირღვა თითქოს საუკუნეთა ძილს მისცემოდა.

იგი სულ სხვა რამის ფიქრებში იყო. სიზმარშიც კი დანადირობდა. რკინის შავ გულ-მკერდზე სქელი ბალანი აქა იქ შესცვენოდი, გაზაფხულს ადგილ-ადგილ ახალი აელაღანებინა. საომრად მოკუმშული ხელები გრძელი ფრჩხილებით მოჰბასვროდა, როგორც ფეხის ფრჩხალები. ტანის კანი ზამთრის ქერქს იცვლიდა, სახე მოჰკუპროდა, მეტად წითური, მოჰარბებული სისხლიანი მსუქანი ლოყები მოსჰარხლებოდა. ხშირად ხრიალებდა, თითქოს აღრჩობენო სუნთქვა ეკვროდა. როდის, როდის დასძლევდა ყანყრატში მორჭობილ ქონს და აჩქარებულის სუნთქვით, ლოყების ბერვით იბრუნებდა დაკარგულს უნერგიას.

ამასობაში მზე იწევდა. მისი ცეცხლის ეტლი თვითეულ თვლის გადატრიალებაზე მგზნებარე ბურთებს ისვროდა, ზვირთებად ჰშლიდა. სანახაობას ფრინველთა და მწერთა შეერთებული ორკესტრი ეგებებოდა. ფუტკრები ღვთაებრივ და უხმო საამური ზუზუნით ახმატკბილებდნენ, ბულბულნი ციურ სევდის ხმებს აკვნესებდნენ გულის ძაფებზე, მერცხლები ჭიკჭიკით, კოდალა და გუგული შეწყობილ ტაქტით, ჭრიჭინები

ქიანურის ახმაურებით საგანთიადო მისტერიებს სძღვნიდნენ
სალამსა.

— უჰუ... ღრრ... ჰა-ა-ა... უჰუ... უჰუ... ღრრრ...
ნწყ... ჰა-ა ა!..

როდის როდის — გაისმა ღვირღვის ხმა, როდესაც ნიავმა
წამოუქრ — ლა და აბურძგნულ გრუზა ქოჩორში ნარეკალის
ღერი აძგირა.

— უჰუ... ღრრ... ნწყ... ჰა-ა ა!..

ნერწყვების ყლაპვით ოდნავ წამოსჭექა მოგუდული თვა-
ლები, თავქვეშიდან მოდუნებული ხელები გამოიღო და ცისკენ
მიშტერებულ სახეზე ჩამოისვა მაჯლაჯუნად მოწოლილ სისხ-
ლის უკუსაქცევად. მოშვებული კუნთები შეუთამაშდა, აუბურ-
ცდა. ფართოდ გაშლილ ნესტოებით ხარბად შეისუნთქა დი-
ლის ჰაერი და ისევ ღრმა ძილის ტალღებს მიჰყვა, ხვრინვა
განაგრძო.

მზეს ეს ეწყინა. წარბშეკრულმა მკვეთრი ისრები დაუში-
ნა, შეუწყვეტელი ძგერებით ბოლოს წამწამებს ქვეშ შეუცუ-
რა და გუგათა დამძიმებული ორი სარქველი მარჯვედ მოჰგ-
ლიჯა, აიტაცა ახლა კი თვალები სჭყიტა ღვირღვამ და ზმო-

რებით წამოიწია. გაბრუებულმა მოგუდული თვალები მიდამოს მიმოავლო. ვერაფერს მიხვდა. ყოველისფერი ნისლში გამოხვეულად მოეჩვენა. უგემურად მკლავები მოიმტვრია, ხელახლად გააზმორა, დაამთქნარა. გვერდით რომ დაიხედა, ნანადირევის გამოხრილი ძვლები შეჰქნიშნა. ნერწყვი მოადგა ტუჩებზე, კაწკაწით კბილი გააკრაჭუნა. უზომო შიმშილი იგრძნო. ძვალს ხელი დასტაცა, ღრღნა, ღრღნა, მაგრამ რო ვერას გახდა, უგემურად გადააგდო, ზანტად წამოდგა, გაიხედგამოიხედა. დაბლობზე ჩაქუხი შეჰქნიშნა, მისკენ სირბილით გაემართა, წამოიჩოქა, დასწვდა პირით და ხარბად დაიწყოცივი წყლის ხერება.

ღვირღვას საამურმა ჟრუანტელმა დაურბინა, როდესაც აღქაფებულმა ზვირთებმა უხილავ ფერიის ფიალით რამდენჯერმე ცივი წყალი შეასხა სახეზე. ღვირღვამ გადინარხარა. შემდეგ გაყუჩდა, გაინაბა. ზვირთთა ცელქობას ნება დართო. რამდენჯერმე თვითონვე ჩააყურყუმელავა თავი, ამოიღებდა, გადინარხარებდა და ისევ ჩააყურყუმელავებდა. სულ დაავიწყდა შიმშილი, როგორც ავადმყოფ ბავშს ნატკენი ადგილი ტიკინის ხელში ჩაგდების დროს. ჰხარობდა, რომ ჩაქუხი მასთან ცელქობდა. თვითელს ჩაყურყუმელავებაზე თვალები დაჭყეტილი ჰქონდა, იამებდა, რომ კლდოვან ხავსიან წვეტებს ფირუზის ფერად ჰხედავდა. საგანთა ასეთი თვალთმაქცური ფერისცვალეობა ბავშასავით ახალისებდა. რამდენჯერმე ხელიც ჩასტაკა, თითქოს რალაცის დაჭერა ჰსურდა. ერთხნად თავმა დასძლია, თითქმის წელამდე ჩაყირავდა, მაგრამ ფეხის ცერი ორთაყვირასავით მოიმარჯვა, კლდის წვერს მოეჭიდა და მარჯვედ ამოსცურდა.

მოქნილი სხეულის ასეთმა სიმარჯვემ თვითვე აღტაცებაში მოიყვანა ღვირღვა. რამდენჯერმე ისეთი ხმით გადინარხარა, რომ ტყეში მისი გამოძახილით ფრინველთა გუნდი შეაფრთხო. წამოდგა. ნიავმა დაჰბერა. გააჟრუოლა, მაგრამ ესეც სიამის ძიგძიგი და ნეტარების თრთოლვა იყო. აი, შანთს შანთზე გადაევლო, ჩაქუხს რამდენჯერმე გადაახტ-გადმოახტა და ველზე ხარხარით გათამაშება მოისურვა, რომ უზარმაზარი საყურა გველი შეჰქნიშნა შანთის თავზე. ბაყაყი დაეჭირა. ღვირღვას დანახვაზე თვალები ცეცხლად აენტო და ერთგვარი ჰიპნოზის

მოსახდენად შიგ თვალეში დაუწყო მკვეთრი ისრების დაკვე-
სება. ესეც შეჩერდა, თითქმის გაშტერდა, თითქოს ზომა და-
უწყო, მაგრამ უეცრივ გიჟსავით გადინახარხარა და ნახტომით
კამარა გადაავლო. გველმა მსხვერპლს თავი არ ანება, ისევ
იბრუნა სოროსკენ პირი, მაგრამ თავი ძლივს ჩაჰყო, რომ
ღვირღვა დასწვდა, კუდში წაავლო ხელი და ვიდრე მეტოქე
მრასწრებდა მოკლავს და ისრის ძგერებას, კლდის წვერზე თა-
ვი შეუჩიჩქვა, ყელზე მოიგდო და მის საცოდავ გრეხვაზე მოჰ-
ყვა ხტუნვასა და ხარხარსა.

როდესაც ველზე გამოიჭრა, ღვირღვა ელდა ნაკრავსავით
გაქვავდა. ანაკვერჩხლებული თვალეში ტყეს მიაშტერა. რალაც
შორეულ კისკისს მოჰკრა ყური. სმენად გარდიქცა. რამდენ-
ჯერმე ნაცრებსავით გაათრთოლა. მომუწულს ტუჩებზე ლურჯ-
მა ფერმა დაუწყო ელვა. ვნება უფეთქდა. თვალეში ცეცხლით
დაუწითლდა. გამოთაყვანებულის მზერით ვერც კი შეჰნიშნა
გველი რიგორ ჩამოუგორდა. უხარმაზარი სხეული მუშტისა-
ვით მოეწურა, თითქო დნობა დაუწყო. მაგრამ ხმა იგი რომ
აღარ განმეორდა, სწრაფად აღიმართა, წელში გასწორდა, მთე-
ლი გულით ამოისუნთქა, თვალი მოავლო არე-მარეს და კვლავ
ხელი დასტაცა ჯერ კიდევ წამებით ხლაკნია გველს და ისე-
თის სიამაყით გამოსწია, თითქოს ბუნების მეფე ყოფილიყოს,
მთელ დედამიწის დამპყრობელი.

III.

ჰორიზონტიდან მზემ ნელ-ნელ დაიწყო ჩამოწევა. ღვირღ-
ვა მიჰქროდა. სად? არც თვითონ იცოდა. ალღოს მისდევდა.
ნაპრალიდან ნაპრალზე ხტოდა, ნაკადულს, ჩაქუხს ზედ თავზე
ეგლებოდა, ხან ტყეში შეიჭრებოდა, ხან ბუჩქნარს მიეცემო-
და, რომ საშინელი ტანის ქავილი მოეკლა, ძეძვნარს. იჩიე-
და, შიგ ძვრებოდა, ასკილის ტოტებს ეხახუნებოდა, რა არის
ზამთრის ბალანი გავიყრევიო.

რამდენჯერმე ჩიტის ბუდეს წააწყდა. ყოველგან კვერც-
ხები ამოსკამა. ერთგან ლოფლოფი სრულიად ახალ გამო-
ჩეკილი ბარტყები ერთი ყბის მოსმით გადაჰყლაპა. კალიებს
დაუწყო დევნა. შემდეგ ნეკერის წვერი წამტვრია, გემრიე-
ლად ჩაახრამუნა. არც თუ ლოკოკინა დაუწუნებია. სარდაფია-

ნად პირში იღებდა და წერაქვა კბილებით ხელად ჰფქვავდა, უმაღლესად ჰყვარებდა. ბოლოს ბალახით შეიმწარა პირი და მდელოზე გაიკუნტრუშა. ღვირღვა ჰხარობდა. ზედიზედ ყირა-ყირა გადავიდა, წამოწვა, რგორვა, რალაცას შეჭხითხითა, ბოლოს ისევ წამოხტა და თითქმის უმიზნოდ გაეწვა ფერდობისკენ, აქედან ისევ იბრუნა პირი და შანთებზე მოჰყვა ხტუნაობას.

ის იყო ისევ მოტრიალებას აპირებდა, რომ უეცრივ შესდგა. სუნთქვა შეიკრა, გაინაბა, შემდეგ ისკუპა, უშველებელ ნაპრალს კამარა გადაავლო, ამოეფარა შანთს და მქირდავის თვალით უცნაურს წერტილს შეჰყურებდა.

ციცაბზე ორი თვის ნუკრი გამოსულიყო. განთიადის მშვენიერებას ჰიპნოზით შეეპყრო, გამოექანდაკებინა. ამომავალ მზეს გრძნეული ალით თვალეზი ასციკრებოდა და ისე განაბულიყო, თითქოს საღმრთო ღუმელში გართული დილის ფსალმუნს ფიქრთა ენით უგალობს ცნაურებათა მცხადებელსაო.

მის გვერდით ორიოდ ადლის დაშორებით დედა მშველი არხენად წამოწოლილიყო კრელ ქათიბით, შვილის მზერით სტკებოდა, ჰნეტარებდა, რომ ორი თვისა უკვე მოსჩიტა, ასწავლა ყოველი გზა გაფრთხილებისა. ნაზად იცოხნებოდა და ოდნავაც ვერ შეუნიშნია თუ ღვირღვა როგორ გველსავით მოსრილებდა სალი კლდის პირზე, ან რა საფრთხეს განუშინებდა იგი მის ნორჩს, ჯერ ცხოვრებით დაუმტკბარს ჩვილსა.

აი, ღვირღვას ოციოდე ნაბიჯილა დარჩა ნუკრამდე მისასვლელად. აქ შესდგა წამით, მკვეთრი თვალეზი არ მოუშორებია, შანთის წვერს ისე ჩააკვდა, თითქოს შიგ ჩადნობა ჰსურსო. წამიც და მალე ათიოდე ნაბიჯით მიუახლოვდა. ნუკრი ისევ უძრავად იდგა, მთელი ბუნების მშვენიერებას იმოსავდა, რომ მით მოეხიბლა და თავი შეებრალეზინა უწვევ სტუმრისთვის, ვინც კი ვერაგულად მიეპარებოდა და მოსიხარ ხელს წაატანებდა მოსაკვლელად.

ღრიღვამ იდროვა, მომენტი შერჩეულად სცნო. დიდის სიფრთხილით კლდის ნაკვეთს დასტაცა ხელი, შემდეგ უკან გამოაპარა, ნელ-ნელ მოჰზიდა, შვილდ-ისარივით მოიკაკვა

მარჯვენა ხელი და ელვის სისწრაფით სტუორცნა შუბლი ცოცხალს ქანდაკსა. ნუკრმა დაბლავლება ვერც კი მოასწრო, შუბლ-გახსნილი ბზრიალ-ტრიალით მოსწყდა ციცაბს და ნაპ-რალისკენ გადაეშვა.

ხა-ხა ხა-ხა! ხა-ხა-ხა-ხა!

გაისმა ველური ჩარხარი ღვირღვასი. მოკუმშული სხეუ-ლი ვეფხსავით გაყშალა, მოქნილი წელი ელვის სისწრაფით ასტუორცნა და უშველებელი ნახტომით თვითონაც გაჰყვა მსხვერპლს უკანა. დამფრთხალი დედა-შველი ზარდაცემული შეიქრა ტყეში. ღვირღვა კი ნუკრს ეძგერა, პირდაპირ: ყელ-ში სწვდა, შემდეგ იზურგა, მალლობზე ამოარბენინა, ბასრი ფრჩხილებით გამოშვიგნა და პირველად გულ-ღვიძლს დაა-ფრინდა.

ღვირღვა უსაზღვრო ბედნიერებას განიცდიდა, როდესაც ჯერ კიდევ მთრთოლოვარე გულს დაუწყო ოდნავ შედედებულ ნელ-თბილი სისხლის გამოწუწუნას. ღვიძლმა და თირკლემებმა წითლად მოუგუნგლეს თავ-პირი. ერთხანად მსხვერპლის გამო-შვიგნულ გვამში თავი შეჰყო და ლოკვა დაუწყო ჩაქცეულს სისხლს. ეს იყო მისი მათრობელა ნექტარი, ამითი იკლავდა წყურვილის ჟინს.

როცა ჭამით იჯერა გული, ღვირღვა იქვე მდებლობზე გა-გორდა და დაფლეთილ ღეშის გვერდით მოჰყვა მოუსვენარს ბორგვა-წყვეტებას. უნდოდა ცისთვის მივშტერებინა თვალე-ბი, მაგრამ ვერ შესძლო, სისხლი მოაწვა, მოეგუდა. ეს მაინც და მაინც არ იყო ის, რაც მის ბუნების მოთხოვნილებას შე-ადგენდა, რაც აწუხებდა. დატენალი ძარღვები ასკდებოდა, სისხლის შადრევანი პირდაპირ საქოჩრეში სცემდა, სუნთქვა მძიმე ქშინვით გარდაექცა, ყოველ მხრივ ეტყობოდა, რომ ზღვა ენერგია დაცლას თხოულობდა, ვიდრე ასე მოშვებით უმიზნო გორაობას.

— ბლდრრრ... ფუ... უჰუ...

ბლღვინვით ჩაახველა ღვირღვამ, ტუჩები გაილოკა, გა-გორდ-გამოგორდა და მძიმედ მოჰხუტა თვალეები, მაგრამ ძილი მაინც არ მიეკარა. დამძიმებული ორი სარქველი დაჭიმულ ძარღვებს მიეფისა...

IV.

ბუნების ორკესტრმა ტემპს მოუკლო. ცეკვა-ყიჟინი ნელ-დებოდა. ღვირღვას ბორგვას ერთგვარი დისონანსი შეჰქონდა. ღვთაებრივს აკკორდში, მაგრამ ეს მას ისევე არ ესმოდა, როგორც გახურებულს შანთებზე გაზოდირს ყვითელ მუცელაჯოჯოს, რომელსაც ბუნების მშვენიერებათა შორის მახინჯი ზურგი მზის სხივებისთვის მიეშვირნა და აწითლებული თვალების ლულვით თუ ენის ქასქასით ითბობდა შეყინულს ზურგს.

უეცრივ ღვირღვა წამოიწია. ეს მეორე თუ მესამე ხელი იყო მისი ასეთი უცნაური შეჩერება და ყურების დალურსვა. განსხვავება ის იყო, რომ ეხლა წამოწევისთანავე ტყისკენ იბრუნა პირი და ფართოდ გაშლილი ნესტოებით ყნოსვა დაიწყო. მკერდი აუტოკდა. გულმა მდგრად დაუწყო ცემა. კუნთები წამოასქდა. ძარღვები დაეჭიმა. ქშინვას მოუმატა. სხეული მოექნა. რალაცა ნახტომისთვის განემზადა. ფრჩხილების ლესვა დაიწყო. ყველაფრიდან სჩანდა, რომ ვილასთანაც შესატაკებლად ემზადებოდა.

მართლაც, არ გასულა ორიოდ წუთი, რომ ტყიდან გაისმა შორეული კისკისის ბუნდოვანი ხმა. ღვირღვა ქვად იქცა. ინერციით მხოლოდ სხეული წამოეწია, ფეხები კი ფოლადის სოლსავით დააჭედა ერთს ადგილზე. კისკისი კო თანდათან ახლოვდებოდა. წუთიც და მოწყვეტილ ჯეირანსავით ტყიდან გამოიჭრა სილია-ღვირღვამ თავი ველარ შეიკავა. ერთი ისკუბა, კარგა მანძილი სირბილათ გაჰქროლა, მაგრამ ისევ შეჩერდა და ცქერად გარდაიქცა. სილიამ ვერ შეჰნიშნა იგი. თავისთვის კისკისს განაგრძობდა. მალი-მალ უკან მიხედებაზე ადვილად შეატყობდით, ვილაცას ემალებოდა. ხან ერთს ბუჩქს მოეფარებოდა, ხან მეორეს, ხან კიდევ ტყეში შეიჭრებოდა, ისევ გამოვარდებოდა და ისე დაჰქროლავდა, რომ შიშველ ფეხს ოდნავაც არ აკარებდა ზურმუხტოვან ველის ქათიბსა.

ბუნების გულზე მოწყვეტილი სილია ის უმანკო არსება იყო რომელსაც ლედვის ფოთლის მნიშვნელობა არც კი უწყობდა ქალობრივ მორცხვობის დასაფარავად. ველური გიშერა თმა კოჭებამდის ჩამოსწეწვოდა. სირბილის დროს ხოხობსავით.

ხან ერთს ბუჩქში ებმეოდა, ხან მეორეში. კეთილშობილური სავსე ფერდები, სწორე ნეკნებით, დაუმახინჯებელი წიბოებით, დასრულებული გულ-მკერდით და მარწყვად მომწიფებული ლოყებით იგი სრულს ჰარმონიას იმოსავდა. სულით ჯანსალი ლალსა და მჩქეფრ სიცოცხლეს მოითხოვდა. მიტომატ მისი კისკისი იყო ასე საამური, ვნების ამშლელი, გრძნეულებათა წამომშლელი, დამტყვევებელი.

გაქვავებული ღვირღვა ტუჩების კვნეტით თვალს არ აშორებდა ტყის ქალწულს და თანაც უცხო მეტოქის გამოჩენას მოელოდა. აღლომ არ უღალატა. სილიას საამურ კისკისს მოჰყვა გაშმაგებული ლაწა-ლუწი. ის-ის იყო სილიამ ტყისკენ იბრუნა პირი, რომ უზარმაზარი მხეცი გამოიჭრა, ღვირღვაზე ცოტა უმცროსი, მაგრამ მით მაინც მისი ტყუპი ძმა ბუქო. ქაქანზე ეტყობოდა რომ მოღლილიყო. მიუხედავად ამისა მან მალე შოახერხა გზის გადაღობვა. აი, კიდევ დასწვდა, საცაა დაჰბლუჯავს რკინის თათებში. მაგრამ ღვირღვამ კამარა გადაავლო. თითქოს ამ წუთს მოელოდაო, საშინელი კივილით გაქანდა და უცხოდ მოსულს შეუტია ცოფ-ჰორეულმა. მაგრამ ბუქოც მარჯვედ დაჰხვდა. სილიას დევნა იქით გადასდო და უწვევ სტუმრის გასამასპინძლებლად ქარიშხლის ფრთებით გამოფრინდა. გაჩაღდა ბრძოლა. როგორც ორი გამალებული სტიქია, ისე ეკვეთნენ ერთმანეთსა. ხვალი ხვადს დააფრინდა. მიწა ასთხარეს. თვით მწვანეზეც კი მძვინვარებით მტვერად ავარდა.

დიდხანს იბრძოდნენ გაშმაგებით. ხან ერთი ამოიდებდა ქვეშ, ხან მეორე. კვნესა-ბლუილით თუ ყრუ ღრიალით ერთმანეთს ჰკბენდნენ, სახეს უკაწრავდნენ, ყბებსა და ფერდებს უღეწავდნენ მუჯღუგუნებით. თანაც ფრჩხალებით სცდილობდნენ თვალეზ ამოეთხარათ ერთმანეთისთვის.

ორ ხვადის ბრძოლით მხოლოდ სილია იჯერებდა სიცილით გულსა. სრულიადაც აღარ უფიქრნია გაქცევაზე. ცნობის მოყვარეობის მოსაკვლელად იქვე გორაობით შეჰყურებდა და ხითხითებდა და ხითხითებდა. ხან წამოხტებოდა, ხან დაჯდებოდა, ხან მხარ-თედოზე წამოწვებოდა და ისე უსეირებდა, ხან კიდევ მარჯვე ქამანდის დანახვაზე გაღიხარხარებდა, გა-

დაგორდ-გადმოგორდებოდა, წამოხტებოდა, გაიქცევ-გამოიქცე-
ოდა და ხითხითებდა და ხითხითებდა.

სილიას სიცილი სიშმაგეს უკორიანტელოებდა ისედაც გა-
ხელებულს ხვადებს. ბრძოლამ დაჰქანცა, მაგრამ დანებებამდის
ადრე იყო. აი, კოტრიალსა, ბლაძუნ-კბენა-ლრიანცალში ვერც
კი შეჰნიშნეს თუ როგორ მივიდნენ იმ საბედისწერო ციცაბ-
თან, საიდანაც წელან ღვირღვამ ცქრიალა ნუკრი გადმოაგო-
რა. წუთიც და ორთავე თავ-პირის მტვრევით გადიხებოდნენ
შავს ნაპრალში მაგრამ ღვირღვას აქ აღლო დაეხმარა. ფეხი
მოიმარჯვა და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ხელი ჰკრა ბუ-
ქოს, ციცაბზე მიაწყვიტა, ცოტაც და ჩაპლუპავდა კიდევ.
მაგრამ სასაწარკვეთილების განწირულებით ბუქომ კბილით
უტაცა მკლავის კუნთზე, დაკოდილ მხეცსავით დაიბლავლა და
ცოფ-მოარეულმა ამოგლეჯილი ხორცი თან გადიტანა. შიგ
უფსკრულში

გამარჯვებულ ღვირღვას საშინელი ოფლი მოჰხეთქოდა.
ველური თვალების ბრიალით სტოკავდა, გული საგულეს აღარ
ჰქონდა. რამდენჯერმე გადაიხედა ნაპრალისკენ და მხოლოდ
მაშინ, როდესაც დარწმუნდა ტვინ დანთხეული მეტოქე უძრა-
ვად ეგდო, დასცხრა, იქვე ჩამოჯდა და მკვლავზე გადმონადენ
სისხლს დაუწყო ლოკვა. მაგრამ ამ დროს კისკისი შეესმა
გათრთოლა. მოიხედა. ყოველისფერა გაახსენდა. ტკივილი

დაავიწყდა. სახეზე ნეტა-ების ქარმა დაჰბერა. თვალები ვნებით აუნაპერწყლდა. წამოხტა. ტურფა ჯეირანს გამოუდვა.

V

სილია ხვალთა უკანასკნელ ბრძოლის დროს წამომჯდარიყო და გატაცებით შეჰყურებდა ფალავანთა სიშმაგეს. იგრძნო თუ არა ბრძოლა დასრულებულიაო, რალაც ბედნიერების ჟრუანტელმა დაურბინა, მთვრალურ სიგიჟით შეჰკისკისა და ფრთა ცქვეტით წამოხტა ზეზე. საკმარისი იყო ღვირღვას მისკენ გამობრუნება, რომ ახლა მას გაეთამაშა, ველური ხითხითით ბუჩქებში გაძვრა-გამოძვრა და ტყისაკენ იბრუნა პირი.

ღვირღვას ბევრი დევნა არ დასჭირებია. ვით არწივმა გნოლს, ისე გამოუტყროლა. სილიამ გაიკისკისა. მარჯვე მოტრიალებით აიცილინა მისი თათები, მოედო ბუჩქებს და ახლა ველზე გამოიჭრა. იამა მდევრის დამარცხება. აღტაცებით უმატა ხიხითს. ღვირღვა კი ცოფმა ვადარია რამდენიმე ნახტომით თავზე დაეცა და დაჰბლუჯა რკინის მკლავებში. სილიამ კოპები შეიკრა. კისკისი ეხლა შურის საძიებელ წივილკივილად შეეცვალა. ბრჩხალებით სახე დააგაზა ძუ ვეფხსავით დაუწყო კბენა. მაგრამ ღვირღვა ოდნავაც ანგარიშს არ უწევდა მის ბრძოლა-გაშმაგებას. პირიქით, იამებოდა კიდევ. ყოველი მისი ფრჩხალის მოხვედრა ერთგვარ ლიტინად ეჩვ ნებოდა. ვნებით ანთებული ჰხარობდა, რომ კაკაბი ხელთ ივლო, ეხლა ველარსად ვერ წაუფილოდა.

აი, ღვირღვამ დასცა სილია. მაგრამ სილია გადაუტრიალდა და რამდენჯერმე გადააგორ-ვადმოაგორა შმაგი სატირი. ახლა კი გაანჩხლდა ღვირღვა, ვნების ტალღათა ტოკვას ველარ უძლებდა. საშინლად დაიბლავლა რკინის მკლავები მოჰსალტა. სილია გაიწურა. მოდუნდა... უკანასკნელი მისი კივილი ნიაგმა მოიტაცა.

ცხრა თვალა მზე აეკრა ზენიტს. ჰორიზონტი ბულის აღმურმა დაჰფარა. ბუნების ორკესტრი მთლად მინელდა. სუნთქვა გაჭირდა. ყვავილები, მიდამო თუ შრიალა ტყე ქანცმოწყვეტილი მოჰყვა თვლემას. ღვირღვა რალაც ჩეროში მიედო და ყრუ ხვრინვა ამოუშვა. შუაგულ ტყეში კი სილია მირბოდა და ტყის დედოფალსავით ხიხინებდა და ხითხითებდა...

დ ა რ ო .

(მოთხრობა)

თბილისის ერთ მივარდნილ ქუჩაში არის ერთი ძველი შენობა, ძველებურის ვიწრო, გაქონილ ქალაქად გადაკრულის ფანჯრებით და ნახევრად ჩამონგრეული კედლებით. როგორც ეტყობა მის პატრონებს დიდი ხანია რაც ამ შენობისთვის ქვა მიუგდიათ და წვიმას ჩამოურეცხავს როდესაც ყვითლად შეღებილი კედლები, რომელიც ეხლა გაჭუჭყიანებულია და რაღაცა უცნაური დალაქიანებული ფერი დასდებია.

ეს სახლები ეჭირათ ლარებს უპატრონო, ხალხს, რომელიც დღიური ლუკმის შოვნით და თხოვნით ირჩენდნენ თავს.

აქ თქვენ იპოვიდით მოქარგე დედაკაცსა, დასაკერავების მკერავს, ლეჩაქების მბასრავს და სხვა იმგვარი ხელობის ხალხს, რომელიც თანდათან იკარგება ჩვენს ხალხში, და რომელიც მესაქმურობაც დღითი დღე ფასსა ჰკარგავს.

განესხვავებოდა მხოლოდ ერთი ნდგმური, რომლის ოთახსაც ფანჯრები მთელი და გასუფთავებული ჰქონდა. შუშებს იქიდგან მოჩანდა თეთრი გასპეტაკებული კისეის ფარდები.

ეს გახლდათ მკერვალი დაროს სადგური, რომელიც სრულს ობლად დარჩენილიყო და დღიურის შრომით სცხოვრობდა და ბევრჯერ კუჭსაც რიგზედ ვერ იძლებდა, მაგრამ ოთახი კი კობტა პატარძალსავით მოეწყო. წმინდა ფარდები, ლოგინზედ თეთრი ზეწრები და სახურები, პატარა სუფრა გადაფარებული სტოლი და კამოდი უცხოად აშვენებდნენ მოღრუბლულსავით სევდიანს კედლებს. ჩალის ორიოდვე სკამი და

ხალიჩა, გადაფარებული პატარა ტახტი დაასრულებდენ ოთახის მორთულობას.

დარო იყო ყმაწვილი თექვსმეტ-შვიდმეტი წლის ქალი და თუმცა არ შეიძლებოდა კაცს მშვენიერი დაერქვა, მაგრამ მისი მოხდენილი და მარილიანი სახე, რომელზედაც კარგა მყოფობის და სიყმაწვილის ელფერი დასთამაშებდა, ყველათვალში სასიამოვნოდ რჩებოდა. წყნარს, მშვიდს და გულსკეთილს ბავშს, მასთან უპატრონოსაც ბევრი ფათერაკი სდევდა, რადგანაც შინიღგან საკერავს ისე ვერ გაიტანდა, რომ სხვა და სხვა გვარს მოარშიყეთ არ შეხვედროდა, რომელნიც მოსვენებას არ აძლევდენ და თავს აძულებდენ, მაგრამ დაროს კარგად ახსოვდა სულთ მობძაფი დედის უკანასკნელი სიტყვები, რომელშიაც მწუხარებით სავსე გაფთხილება გამოითქმოდა და ამისთვის ყმაწვილს ქალს ყველასგან შორს ეჭირა თავი და ყველას სიფთხილით ექცეოდა.

მხოლოდ ერთი კაცი იყო, რომელიც დაროს ყოველ შეხვედრაზედ გულს როგორღაც აუფანცქალებდა ხოლმე და ძალზედ მოასურვებდა მასთან აღერსიანად ყოფნას, მაგრამ რაკი დედის სიტყვებს კაცების დაუნდობლობაზედ მოიგონებდა, მაშინვე თავს შეიმაგრებდა და ყელში მომდგარს სიტყვებს უკანვე გულში ჩაიბრუნებდა რომ იქ მაგრად დაემარხა.

ეს ყმაწვილი კაცი იყო ლამაზი, ნაზი შავის ხუჭუქის თმებით და შავისვე მბრწყინავის თვალებით. მარჯანსავით წითელი პატარა ტუჩები, ახლად აკოკრებული შავივე ულვაშები უცხოდ უშვენებდენ ბროლსავით თეთრს პირისახეს, რომელსაც ჯერ ცხოვრების დაღი არ დასმოდა და გრძობით სავსე სიცოცხლის სურვილი ზედ დასთამაშებდა. ყოველთვის წმინდად და ფაქიზად ჩაცმული, თითები ბექდებით გატენილი ჰქონდა და მძიმე ოქროს ძეწკვი ორკეცად უშვენებდენ ჟილეტკას. ფურაჟკაზედ მიკრული კოკარდა კი ამტკიცებდა, რომ ის რომელიმე სამსახურში უნდა ყოფილიყო.

ამ ყმაწვილს თბილისში ყველანი ვანოთ იცნობდენ და ბულვარზედ ჩქარ-ჩქარად ყოველ ხარისხის ხალხთან მოლაპარაკესა ხელავდენ, მაშასადამე კარგი დამოკიდებულებაც უნდა ჰქონოდა.

სხვათა შორის აი, ამისთანა მოარშიყეცა ჰყვანდა დაროს, მაგრამ იმას ჯერ კიდევ ვერ დაეძლია ყმაწვილი ქალის გული და ეს კი ვანოს აჯავრებდა, მეტად ასურვებდა დაროსთან დაახლოვებას.

იმას ვერ წარმოედგინა ისეთი ქალი, რომელიც მას დიდხანს გასძლიანებოდა, რადგანაც ზოგიერთ „ბარიშნებთან“ ნაცნობი, ის პირველსვე შეხვედრაზედ მათგან ოხვრის და გმინვის მოსმენას იყო შეჩვეული.

ერთს დღეს, იქნებოდა საათის თერთმეტი, როდესაც ვანო სწორედ იმ ქუჩაზედ, სადაც დარო იდგა, დასეირნობდა და მოუთმენლად მოელოდა იმის ნახვას.

ქალი უეჭველად უნდა გამოსულიყო, რადგანაც ამ დროს ამას ხელ-საქმე მაღაზიაში მიჰქონდა ხოლმე, მაგრამ თითქოს განგებ დარო არსადა სჩანდა. გაიარა საათმა ორმა ან მოლოდინში და ვანო მოთმინებას ჰკარგავდა, როდესაც ერთბაშად გაეღო დაროს სადგურის კარი და კარებში გამოჩნდა მისი ნაზი და სიკეცლუციით სავსე სახე.

ვანო სიხარულით კიდევ კი შეხტა და პირისახე ღიმილმა მოუცვა, მაგრამ მოაგონდა, რომ იმის მდგომარეობაში მყოფს მოარშიყეს პირისახე სრულიადაც არ უნდა უცინოდეს და ამისთვის დაროსკენ გაბრუნების უმაღლ იმან შეიქმუნა წარბები, დაღონდა და დაფიქრებულმა გასწია ქალისკენ.

დარომ კი რა წამს თვალი შეჰკრა, გული აუტოკდა და თითქოს მის გასაჩერებლად მარჯვენა ხელი იკერდს გაივლო.

ვანო მიუახლოვდა, წყნარად და ზრდილობიანად თავი დაუკრა და დარომაც თავის დაკვრითვე მისცა პასუხი.

— ნება მიბოძეთ მე წამოვიღოთ. მიუბრუნდა ვანო და უჩვენა ბოხჩაზედ, რომელიც ქალს ხელში ეჭირა.

— არა, გმადლობთ!.. მე თითონ წამოვიღებ — უპასუხა ქალმა და გაწითლდა.

— რა გენაღვლებათ მე წამოვიღო?

— არაფერი მაგრამ... აღარ გაათავა დარომ.

— მაგრამ რა?.. რატომ აღარ გაათავეთ?

— ისე რომ ხვალაც მომინდება თქვენისთანა მოსამსახურე და აღარ მეყოლება — გულწრფელად წამოიძახა ქალმა.

— ხვალაც, ზეგაც, ყოველთვის — მიაშურა ვანომ პასუხით — გესმისთ ყოველთვის თუ კი მოისურვებთ.

ვანომ ქალის სიტყვები ეწმაკობად ჩასთვალა: იმას ეგონა, რომ დარო სამუდამო შეერთებაზედ ელაპარაკება და როგორც „ჯენტლმენმა“, ვანომ საჭიროდ დაინახა ეპასუხა, რომ ოღონდაც ქალს მოეწადნა და ის დაროს სამუდამო მოსამსახურე შეიქნებოდა. მით უფრო არ გაუჭირდა ვანოს ეს პასუხი, ეს ხომ მარტო უბრალო სიტყვები იყო და არა ნატორიუსისგან დამტკიცებული პირობა. მაშ რა უშლიდა იმათ.

წარმოთქმას? — არაფერი და აკი იმისთვისაც წარმოსთქვა ასე ადვილად.

ვანოს ეს პასუხი ჩვეულებრივად მიაჩნდა და დარო კი გააკვირვეს იმათ. ამისთვისაც შეხედა ქალმა ისე გაოცებით, რომელიც ყმაწვილმა კაცმა გამოცდათ ჩასვა ვალა და ამისთვის დაუმატა:

— არა გჯერათ?.. გარწმუნებთ, გეფიცებით... ო-ო! ოღონდაც სცადეთ, სცადეთ, ერთხელ და ნახავთ, რომ თქვენი ყურ-მოჭრილი ყმა შევიქნები!

დაროს არ ესმოდა რა უნდა ეცადა და ამისთვის როგორც ამგვარს არ შეიყობას გამოუცდელმა ჰკითხა.

— რა უნდა ეცადო?

ვინომ ისევ იუიქრა, რომ ქალი ეშმაკობდა და თითონაც გაფთხილდა.

— ნება მიბოძეთ ხანდისხან თქვენთან ვიარო ხოლმე.

— რათა? შეეშინდა ქალს, რომელმაც კარგად იცოდა მეზობლებს რა მცირედი მიზეზი უნდოდათ რომ საჭიროდ გაეხდათ და სხვა გვარს დროს გატარებას მოკლებულებს მეზობელი ზორტსავით გადმოებრუნებინათ.

— იმისთვის რომ გაგიცნოთ, გაიგოთ რა რიგად, რა ძრიელად მიყვარხართ! ერთბაშად და გატაცებით მიაშურა ყმაწვილმა.

დარო ამ სიტყვებმა კიდევ ააღელვა და კიდევ გაახარა, მაგრამ თავი ისევ ჩქარა შეიკავა, რადგანაც გაიფიქრა, რომ ეს სიტყვები ვანოს ჩვეულებამ წარმოათქმევინა. იმის აზრით ეხლა დაროს მაგივრად სხვა ქალი რომ მდგარიყო ვანოს „ზრდილობა“ მაინც იმ სიტყვებს ათქმევინებდა, რომელსაც მკერვალს ეუბნებოდა.

მაგრამ გასაკვირვალად ეს იყო, რომ თუმცა ყმაწვილი კაცის ლაპარაკს სიტყვით არავითარს მნიშვნელობას არ აძლევდა ქალი, მაგრამ გულს კი რალაცა უცნაურის სიტყვობებით უაღერსებდა და აწადინებდა კიდევ და კიდევ გაეგონა ამგვარი ლაპარაკი. ამითი მტკიცდებოდა, რომ ჯერეთ გაურყვნელი ყმაწვილი გული თავის დანიშნულებას ხარკს აძლევდა და მიიბრძოდა იმ გრძობისკენ, რომელიც ბუნებას იმის ხნის და სქესისას დანიშნულებად გაეჩინა.

ისინი მიდიოდნენ სისწვრივ და ვანო განუწყვეტლივ ჩას-
ჩურჩულებდა სააღერსო სიტყვებს, რომელიც თანდათან თავს
ავიწყებდა ქალს, უღვიძებდა რაღაცა უცნობის ცხოვრების
შეტყობას, თანდათან გონება სუსტდებოდა და იმის ადგილს
გრძნობა იჭერდა, რომელსაც დარო ველარ მალავდა და ვანო
კი სიამოვნებით ამჩნევდა იმ დროს მოახლოვებას, როდესაც
მის სადგურში ფეხის შედგმა ეღირსებოდა.

ფეხის შედგმა ეღირსებოდა მეთქი... მერე? მერე რა...
მოვიდოდა, რომ ეს ვანოსთვის საბედნიერო შემთხვევა ჩქა-
რაც აღსრულებულიყო?.. ო-ო, ოღონდაც ერთი ფეხი შეედ
გა და მერე თითონ იცოდა.

იმათ მიაღწიეს მალაზიამდის, სადაც დარო მიდიოდა და
ვანო უნდა გამოსთხოვებოდა, რადგანაც იქ ქალს დიდხანს
დარჩენა მოუნდებოდა.

— მაშ, რას იტყვით დარო, ნებას მომცემთ ხანდისხან
თქვენთან ვიარო?

— რას იტყვიან მეზობლები?

— ხალხი ბოროტია, ბოროტს კი მარტო სიბოროტე
შეუძლიან ილაპარაკოს!.. თქვენ რა გენაღვლებათ, რაც უნ-
და თქვან?

— მართალია, მაგრამ...

— თუ ხალხიხ ლაპარაკს მივყევით ეგრე ხომ ყოველ
ბედნიერებაზედ უარის თქმა მოგვინდება?.. არა, დარო, ხალ-
ხას მიზეზით ნება არა გვაქვს ჩვენს თავს უარი უთხრად იმ
ბედნიერებაში, რომელიც კაცს სიცოცხლეში ერთხელ ეძ-
ლევა...

— მე...

— თქვენ რაც უნდა სთქვათ, გააწყვეტინა ვანომ, რო-
გორც უნდა დამტუქსოთ, მე მაინც მოვალ, დღესვე მოვალ!..
გამომადგეთ თუ გული მაგისთანა სასტიკი გადახდენების ნე-
ბას მოგცემთ!

— არა, არა, ნუ მოხვალთ!—საჩქაროდ და შეშინე-
ბით უპასუხა დარომ და თავის დაკვრით საჩქაროდ მალაზიაში
შებრუნდა.

ლევანმა კი სიამოვნებით წარმოსთქვა: „საქმე გაიჩაღნა“ და წყნარად გამობრუნდა, შტვენით და წკეპლის ქნევით გაემართა ბულვარისკენ, სადაც სხვა და სხვა გვარად მორთულს ქალებს მომხიბლავის ღიმილით ყურება დაუწყო.

II

მზე კარგა ჩასულიყო და თავის ადგილზე მთვარის სხივებისთვის დაეთმო და რადგანაც ჩინებული საღამო იყო, დაროს თავის ფანჯარა გაეღო, მომჯდარიყო იმასთან და დღიური შრომის შემდეგ განსვენებას ეძლეოდა.

ამობენ შრომით მოქანცულს გრძნობა ოცნებობისთვის ჩლუნგდებოდა, მაგრამ დაროზედ ეს სიტყვები არა მართლდებოდა, რადგანაც იმის პატარა გული ძალზედ მოძრაობდა და გონებაში კი ერთი სურათი მეორეთა შეეცვლებოდა, ერთი ფიქრი მეორეს მოსდევდა.

ის თუმცა ცდილობდა ვანოს სახე თავიდგან მოეშორებინა, მაგრამ რა წამს ოდნავ დაფიქრდებოდა მაშინვე თვალწინ წარმოუდგებოდა მოლიმარის და მომხიბლავის ღიმილით.

დაროს წელან ეშინოდს ვანოს მოსვლისა, ეშინოდს ეხლაც, მაგრამ კი გული წყნარად და ჩუმად გაიძახოდა: „ნეტა მოვიდეს, ნეტა ჩქარა მოვიდეს“.

დაროს მეზობელი დედაკაცებიც გალავნის კართან გამოფენილიყვნენ და მთვარის შუქზედ თავიანთ გულის დარდებს ოხვრით ერთმანეთს შესჩიოდნენ.

ერთი იმათგანი, რომელიც საერთო ლაპარაკში არ ერეოდა და განზედ გასულიყო და თითქოს ვიღაცას მოეღისო გზას გასცქეროდა.

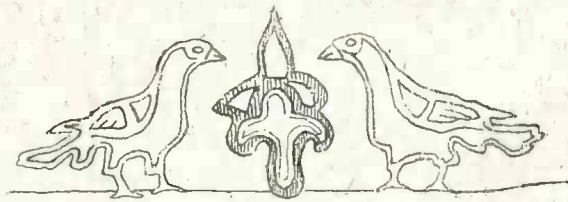
ამ დედაკაცის ტანთ საცმელი ბევრიც არ განესხვავებოდა სხვებისას, რადგანაც იმასაც ძველი, რამდენიმე ადგილს დაკრებული კაბა ეცვა და გახუნებული თავშალი ეხურა.

მოხუცებულს პირისახე... როგორღაც უცნაურად დაჭედილებოდა და გძელი გამხდარი ცხვირი უფრო მომეტებულად აუშნოებდა. თვალებს თუმცა სიცოცხლე დაჰკარგოდათ, მაგ-

რამ წყნარად მიხრა-მოხრა და გამოცდილებით ცქერა, თითქოს ყველასა სინჯამსო, ყველას გაგება სურსო, კაცზედ უსიამოვნო მოქმედება ჰქონდა.

ცოტა ხანს შემდეგ გარეთ მყოფი დედაკაცები გამოემშვიდობენ ერთმანეთს, მთქნარებით და ხლახვნით გასწიეს თავთავიანთ ქოხებში. თავის ალაგზევე დარჩა მარტო ის მოხუცი, რომელიც გაცალკევებით იჯდა. ის ისევ გაჰყურებდა გზას გზას, თითქოს...*)

*) აქ სწყდება ალ. ყაზბეგის დაუთავებელი მოთხრობა. ეს ხელთნაწერი და ერთი კიდევ ამაზე მოზრდილი, რომელიც მეორე კრებულში დაისტამბება X-ის ხელთნაწერში, ს. სტეფანწმინდაში აღმოუჩენია ჩვენს მგოსანს ი. გრიშაშვილს.

ტრ. რამიშვილი.

Настоящая пьеса „Батракъ“ соч. Трифона
Рамишвили, разрѣшена Намѣстникомъ ЕГО
ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кав-
казѣ для представленія на сценахъ края.

Отзывъ канцелярїи за № 30372—915.

28-го ноября 1915 года, г. Тифлисъ.

Предсѣдатель Комитета В. Колобовъ.

Секретарь Гусевъ.

ქკუა მხიარული.

სოფლის სურათი ერთ მოქმედებაში.

მოკმედიანი პირნი:

- 1) ბასილა — 52 წლისა.
- 2) თეკლე ცოლი მისი 50 წლ.
- 3) ნუცა ქალი — 16 წლ.
- 4) ბათლომე ბოლაკიძე შორეული მოყვარე — 48 წლ.
- ბ) ივანე მოჯამაგირე — 51 წლ.
- 6) დარიკო და სხვა ქალები ნუცას ცოლ-ამხანაგნი.
- 7) ბაბაღე მაჭანკალი — 45 წლ.
- 8) თებრონე ქვრივი — 30 წლ.

პირველი მოქმედება.

სცენა წარმოადგენს ეზოს. მოჩანს აივანი სახლით და ალაყაფის კარებით აივნის შორე-ახლო ორი—სამი ხის სკამია. შებინდებაა, ბადრი მთვარე ამოსულა და უხვად გაუჩირაღდნებია არე-მარე. ფარდის ახლისას ბასილა და ბათლომე დგანან ერთ ხესთან. ბათლომე ბასილას რაღაცაში გაცხარებით არწმუნებს. ბასილას ცოტათი მოუთმენლობა ემჩნევა, მაგრამ თავს მაინც ჯიქნევს თანხმობის ნიშნად და რაღაც ნაძალადევით უღიმის...

ბათლომე. უთუოდ მოდით ბასილა, უთუოდ. კაი საქმეა და არ მინდა აგაცდინოთ.

ბასილა. როგორ არა, უთუოდ, უთუოდ თავის დროზე ყოველივე მოეწყობა. მართლა ვინ იცის როგორ გშია, მე კი ყურებსაც არ ვიპანტურებ.

ბათლომე. არა მეტი ადამიანო, რამდენჯერ უნდა გითხრა. (კიდევ მუნჯურად ჯაშაჯაობენ)

დარიკო. (გამოდის სსჩქაროდ სსხლიდან აივანზე, ჩამოდის კიბეზე თუ აკა) ვუი მართლა! (შივა კარებთან) ნუცა, ნუცა!

ბასილა. ნუცა, ნუცა! დარიკო გეძახის; (ბათლომეს) ჰო და ასე.

ბათლომე. კაცო რა ყველაფერში ეჩრები. დარიკო, რო ნუცას ეძახდეს შენ რა?

ნუცა. (მოადგება კარებს, დარიკო სსჩქაროდ რადაცას ჩსჩურჩულებს და გაშორდებიან ერთმანეთს)

ბასილას. (მომავალ დარიკოს) დარიკო, დარიკო! რამე უნდა გითხრა (შივა და ერთი წამით შეჩქვრებს და რადაცას ჩუმად გტუვის)

დარიკო. კარგი ძია, კარგი. (მიდის)

ბასილა. ნუ დამზარდები შენ გაზდას.

დარიკო. კარგი, კარგი.

ბასილა. (ბათლომესკენ მიდის, ისევ დარიკოსკენ მიმბრუნებს)

შაკს) მერე მე ვიცი და ჩემმა კაცობამ (მათლომეს) ჰო და ასე.

ბათლომე. კაცო, რა ბუზანკალი შეგიძვრა რო არ ვიცი! — ეს მესამეჯერ მაწყვეტინებ. მე საქმეზე გელაპარაკები, შენ კი სხვაგან გიჭირავს გულის ყური. ბასილა! იქნება გიშლი, ნუ მოგერიდება ცოლ-შვილს გაფიცებ, გულ-ახდილად მითხარი ყველაფერი...

ბასილა. (მოჭკიდებს მკლავში ხელს და წინ წამოიწევენ) იცი ჩემო ბათლომე, დიდი მადლობელი ვარ, რომ ჩემთვის ასე ზრუნავ, მაგრამ სიმართლე გითხრა. ისეა საქმე, რომ ეხლა მაგისათვის მართლაც არა მცალიან.

ბათლომე. ჰო და გიშველა ღმერთმა! თუ კი აგრე იყო ადრევე შეტყობდი, დალოცვილო. მთელი საათი მაყბედა და ეხლა მეუბნება არ მცალიანო. მშვიდობით! (ხელს გაუწოდებს)

ბასილა. გეწყინა? წინედ არ იყავი ბუტია...

ბათლომე. ახირებულია, თუ კი შენ ჩემთან სამასლაათოდ არ გცალიან ვანა უმჯობესი არაა გზას გაუდგე?

ბასილა. კარგია ერთი მამა გიცხონდა! ხომ არ გაგიყლი, რა დროს წასვლაა, ძლივს ჩაგიგდე ხელში.

ბათლომე. არა ბასილა, გამიშვი შეხი ჭირიმე!

ბასილა. ბათლომე! ეს ღამე, რომ ჩემსას არ გაათიო, იცოდე არც შენი მოყვრობა მინდა და არც ის შენი გარბებული საქმე. თეკლე, თეკლე!

თეკლე. (გამოდას სხვადასი აიყინი) რა გინდა?

ბასილა. მოდი, მიშველე, ბათლომე გამიფხუკიანდა და წასვლას ეპირება.

თეკლე. ვუი გეთაყვანე, რა დროს წასვლაა! ინდაური დამიკლავს და ჩამისაცივებია.

ბასილა. იცი ჩემო ბათლომე, ისეთი ღვინო დაგაღვეინო, ისეთი, ისეთი რომა უუი (გააყრუოდებს)

ბათლომე. რა გაეწყობა, რაკი დიასახლისმაც აგრე ისურვა, დავრჩები.

თეკლე. სხვა არა იყოს რა დღეს ნიშნობაცა გვაქვს.

ბათლომე. რა, ნიშნობაო?

- ბასილა.** დიად ნიშნობა და აი სწორედ ეს მიშლის ხელს ყურადღებით მოგისმინო.
- ბათლომე.** დიდება შენდა ღმერთო! (ბასილას გაოცებათ თავს უქნევს) ადამიანო! რა მოხდა, რა ყოფა გაქვს, რას ფაცი-ფუცობ.
- ბასილა.** დამაცა ეხლავე. (თეკლეს) ხომ დაიჭირე საქმის თადარიგი, ხომ ყველაფერი ისეა, როგორც მე გამოვზომე?
- თეკლე.** თავის დროზე ყველაფერი იქნება.
- ბასილა.** მაჰანკალი ბაბაღე ხომ დაარიგე?
- თეკლე.** დავარიგე მაშ?
- ბასილა.** ნეფე?
- თეკლე.** ყანიდან უკვე დაბრუნდა და ეხლა მე და ნუცა საქორწილოთ ვრთავთ.
- ბათლომე.** კაცო, არ იტყვიოთ რა ამბავია?
- ბასილა.** შენ, რომ ასეთი ძვირი სანახავი არ იყო, უჩემოდაც მიხვდებოდი. ეს გრძელი ამბავია, მაგრამ მოკლეთ მაინც გაგაცნობ საქმის ვითარებას. ყური დამიგდე: იქნება გავენოს, რომ მე მყავს ერთი ჭკუამხიარული მოჯამაგირე ივანე ორთავაძე ხანდანან ისეთ მსუქან მწყურებს ააფრენს, რომ შენი მოწონებული. ჩემი ხნის კაცია, მთელი თავისი სიცოცხლე მოჯამაგირობაში გაუტარებია და ისიც მუქთად: დიდხანს არავისთან არ დგებოდა. ქალების ეშხითაა გადარეული და ვინც შეჰპირდებოდა დაცოლ-შვილებას, იმას ემსახურებოდა, მაგრამ რაკი დაატყობდა ტყუილს, სწვაგან გარბოდა. ყველგან, რომ მოათავა, ეს ოთხი წელია ჩემთან გაიჩინა ბინა. თუ არა მე, ამ ხნის განმავლობაში მაგისი ერთადგილაზე გაჩერება ძე-ხორციელს არ შეეძლო. ხან რით ვამშვიდებდი, ხან რით, რომ უფრო მომეშინაურებინა, ამ ბოლო დროს თითქოს ვიშვილე და ქონებაც შუაზე გაუყავი მაგას და ჩემ ნამდვილ მემკვიდრეს. უნდა ნახო როგორ შეიფერა, მამას მეძახის და ვგონებ დარწმუნებულიცაა, რომ მართლაც ჩემი შვილია.

ბათლომე. აი ბედნიერი კაცი!

ბასილა. მაგანაც რო არ გასჭრა! ამ დღეებში გადაჭრით გამომიცხადა, რომ თუ ცოლს შემრთავ, ჰო რა კარგი, თუ არა და მივდივარო.

ბათლომე. საწყალი! ვინ იცის როგორ სწყურიან ბედნიერება

ბასილა. აი ამოაგდოს ღმერთმა ქალის სახსენებელი. ეს სხივები, ჩემი მოსისხლე მტრის ია შატაკიძის წყალობაა. იმას ჩემი ყველაფერი შურს, შეუჩნდა და ერთ ვინმეზე ამილიტინა. უნდა თავისკენ გადაიპიროს, რომ მერე ჭეშაობით ტყავი გააძროს. ჩემსას კი, ცოლის გარდა, არა აკლია რა. ამასაც ავუსრულებდი, მე და ჩემმა ღმერთმა, ძალზე დურაქი რომ არ იყოს. ჰხედავ საიდან მომიარა? სხვაფრივ, რომ ვერა დამაკლო რა, ეხლა ამით უნდა ჯავრი ამოიყაროს, მაგრამ ვერ მივართვი.

ბათლომე. მერე, მერე?

ბასილა. მერე ისა, რომ რაკი ილაჯი გამიწყვიტა, მინდა ისეთი ოინი უყო, რომ არც გამექცეს და ცოლის შერთვის ჟინიც გადაუყარო გულიდან.

ბათლომე. გაიქცეს-რა, ოთხი წელი, ხომ გემსახურა, დალოცვილო.

ბასილა. აი ჭკუის კოლოფი. კაცო, გიჟი ვარ ასეთი მუქთი ყმა ხელიდან გაუშო მადანია, მადანი მართალია ბევრსა სჭამს, მაგრამ საქმესაც ხუთი კაცისას აკეთებს. ეს არის ჩემი ცხენი, ჩემი ვირი, ჩემი ხარკამეჩი კაი მოყვარე ხარ, მაგრამ რო მითხრა დამითმეო, უარს გეტყვი, შენს მზესა ვფიცავ.

ბათლომე. დიდ გაჭირვებაში ყოფილხარ და მე კი არ ვიცი.

ბასილა. შენ ხუმრობ და ივანე, რომ მტერმა წამართვას, დარდი გამიტანს ვიცი.

ბათლომე. როგორ გინდა საქმე მოაგვარო?

ბასილა. ამასაც გაგიმტლავნებ, ამ ორი თვის წინად, ამ ჩემს მეზობელს პეტრია აბუხვერიძეს (მიუთათებს დობის გადაღმა) ეს ჭუმრა ერთი ცუკრუმელა ქვრივი ცო-

ლის და. ისეთი ეშხიანია ის წყეული, რომ, ლამის მეც გული ამიჯრუვდეს ჩემ თეკლზე. იმის მოსვლის შემდეგ მთელი სოფლის ყმაწვილ-კაცობა ყალყზე დადგა და არ იციან ვინ როგორ მოაწონოს თავი. იმ წყეული შატკიძის ჩაგონებით ამ ჩემ ივანესაც შეჰყვარებია და ეხლა ამტეხია გინდა თუ არა შემართო. ქსელი ოსტატურადაა გაბმული, მაგრამ მე ყველაფერი ისე მოვაწყე, რომ იქნება მომხედოს ღმერთმა და შიგ არ გავება. ამ შეთქმულობაში ჩემის თხოვნით ის ქვრივიც იღებს მონაწილეობას. ძალზე კუდრაჭაა ის არ გასაშვები. ცოტა ხნის შემდეგ მაქანკალი ბაბაღე ქალს აქ შემოიყვანს. ჩვენ რა თქმა უნდა ყველანი მივეგებებით. იცი რა ჩემო ბათლომე—რაკი ღმერთმა, ამაღამ შენც ჩვენთან მოგიყვანა, ბარემ ვისარგებლებ შენი თილისმით. აბ საცაა ჩემი თეკლე და ნუცა გამოიყვანენ სანეფოს, მე შენ მეჯვარედ გაგაცნობ, თითქოს საკუთრად ამისთვის დაგიბარე. საუბარში შენც შეგვაწიე ორიოდე სიტყვა. ქალთან შეხვედრისას, როცა განიშნო, აი, ეს ბეჭდები (ამოიღებს ახალწის ჯიბიდან და გადასცემს) წამოაცვი ორივეს ხელზე.

ბათლომე. მერე რაღა მოხდება?

ბასილა. იმას მაშინ ნახავ. ყველაფერი, რომ ეხლა გითხრა, ვაი თუ ვაწყინოს. (მივა აივანთან) შეილო ძვანე! მორჩი ბარემ, ნულარ აყოვნებ.

ნუცა. (კარებში) ეხლავე მამა, ეხლავე. (შაგნით გასძახებს) ჩქარაო ქა! ხომ მზადა ხარ და რაღას აყოვნებ. (ჩამოდგება და გზას მისცემს ივანეს) აი ჩვენი ნეფე-ბატონი. (გამოდის ჩიხაში გამწყობი ი ივანე და ძირს ჩამოდის თავ-მომწყონედ)

ბასილა. გამოეწყე ჩემო ბიჭიკო?

ივანე. ისეთი მამა, ისეთი რომა...

ბასილა. აი შეილო, შენი მეჯვარე, შენი გამაპატიოსნებელი ბათლომე ბოლოკიძე. შენთვის დავიბარე და ხომ ჰხედავ არ დაგვზარდა.

ივანე. (თავს უკრავს) დიდი მადლობელი ვარ შენი ჭირიმე, თუ ვიცოცხლე მე ვიცი როგორც გადავიხდით.

ბათლომე. (ხელს აკრავს) არაფერია ყმაწვილო, არაფერია. ღმერთო ჩემო ამას რას ვხედავ! ზედ გამოჭრილი ბასილაა. ვინ იფიქრებდა თუ შვილი მამას ასე ძლიერ ეგვანებოდა.

ბასილა. ჰო, მაგის შესახებ ჩემ თეკლეს კაცი ვერას შესწამებს. ყველაფერი დღესათვის ნათელია.

ბათლომე. (ბასილას) მართლაც, რომ კაი ბიჭი გყოლია ბასილა. მეუბნებოდნენ და რაღაც არა მჯეროდა.

ბასილა. რას ამბობ ბათლომე ეს, რომ არ მყავდეს ოჯახი დამეკეტევოდა. თუ ამ არე-მარეში მაგისთანა თავმოძვონე ბიჭი სხვადასხვა ნახო რაც გინდა ის მიყავი. ეს, რომ ცხენზე შეჯდება და აზნაურებს ჯირითობაში შეეჯიბრება იტყვი: ღმერთო ერთი კიდევ მანახე და მერე თუნდ მომკალიო (ივანეს ხმა მადლა). ისეთები ვუთხრა, რომ შენი ქება მთელ ქვეყანას მოჰფინოს.

ივანე. (ხუმად) შეუკეთე მამავ, შენებურად შეუკეთე! (სიცილს ძლივს იმაგრებს)

ბასილა. (ბათლომეს) ღვინის სმასშია ცოტა ჭირვეული და არ ვიცი როგორ გადავაჩვიო. დაგიღვეს და არ გამოსცლი, ვაი შენ გოგრას. როცა ჩვენმა ბიჭ-ბუჭებმა სოფლად ახალი აზრები შემოიტანეს, ყველაზე უკეთ ამან შეითვისა და იმ დღიდან მოკიდებულ სულ ეს უდგას ამ საქმეს სათავეში.

ბათლომე. კარგია ნუ გადამრიე კაცი.

ბასილა. ბათლომე ბოლოკიდევ! მე რომ ამაზე ბოლომდე მოგიყვე შეიძლება მართლაც გადაიჩიო.

ბათლომე. რაინდი ყოფილა, ნამდვილი რაინდი.

ბასილა. აი მეც მანდა ვარ სწორედ. (ივანეს ხმა მადლა) ისეთი სიციხე მივეცი, რომ მალე ბოღვასაც დაიწყებს.

ბათლომე. კაცო, რა დროს ამისი ცოლია, ჯერ ხომ სულ ბავშვია?!

ბასილა. რა მექნა, ადრე მომწიფდა, ენაცვალოს მამა. სახლში ვერ გავაჩერე. დაერია ამ ქალებს და ისე გაუ-

სო, რომ ლამის გადასჭამონ ერთმანეთი. ამაზე სოფელი აყაყანდა და მეც მეტი რა ჯანი მქონდა უნდა როგორმე დამება ჩემი მოუსვენარი კვიცი.

ივანე. (ბრაყულად სა ხათქბს) ისეთი ვარ ისეთი რომა... —

ბათლომე. არშიყი რომაა, ეს მეც გავიგე.

ბასილა. (იფანქს) ხომ ჰხედავ შე სააგელო, შენი ცუდლუტობ-ს ამბავი რა შორს გასულა.

ბათლომე. არაფერია, აი რაკი დავაქორწინებთ, იმედია ქარიშხალი ჩადგება.

ივანე. (ბათლომეს) თქვენი თქმისა არ იყოს, ჩემთვის ცოლის შერთვა მართლაც, რომ ნაადრევია ჯერ-ჯერობით, მაგრამ იმ წყეულმა ქვრივმა რა არ მოგვისვენა! დღე ერთი იყო და მოციქული ათასი.

ბათლომე. შეხე, როგორ მოგიხიბლავთ.

ივანე. გაგიჟდა, სულ კისერზე მეპროწიალებს - ვიწვი და ბარემ დროზე მაზიარეო“. განა აქედან შორსაა, აი იმ ორლობის გადაღმა რა სახლია, სწორედ იქაა.

ბათლომე. კეთილი, კეთილი.

ივანე. ამ საქმეს რა მოვათავებ, უმცროსი ძმა დათა უნდა დავაქორწილო და ნუცაც გავათხოვო. ძმა კიცი გამეყოფა და მეც, რომ უცოლოდ დავჩე მოხუც მშობლებს ვინდა მოუვლის?

ბასილა. (ბათლომეს ასიშქბს, ხომ ხედავ რა ბეჭიაო)

ბათლომე. მართალი ბრძანებაა. როგორც მითხრეს, თქვენი საბედო ძალიან ლამაზი ყოფილა.

ივანე. (აღუკეუბულა) კიტრია, ბატონო, ნამდვილი კიტრი: გააგორე და გამოაგორე.

ბასილა. (დაცქერდეს)

ივანე. რას მიყურებ მამა?

ბასილა. დაიცა შვილო, დაიცა. რაღაც ვერ ხარ ყაიდაში. აბა გაიარ-გამოიარე

ივანე. (გაიფლ-გამოიფლას)

ბასილა. ტანისამოსი კარგა გადგრა. ხმალი-ხანჯალიც რომ ყოფილიყო მაშინ სულ სხვა იქნებოდა. იცი შვილო, თუ შენი ნებაც იქნება, ამ თმასა და წვერს ცოტა

თი შევალამაზებ.

ივანე. ბატონი ხარ, ბატონი.

ბასილა. ნუცა, ა ნუცა!

ნუცა. (კარებიდან) რა გინდა მამა?

ბასილა. გამოიტა მაკრატელი.

ნუცა. ეხლავ მამა, ეხლავ. (გამოიტანს საჩქაროდ და გაბრუნდება)

ბასილა. (შეკრეჭ-შემოკრეჭს, თანაც ნაწევეტ-ნაწევეტად წამოისვრის) ეს ასე, ესეც ასე. შეხე ეს მასაფხალლი აი აქ როგორ გამობურთულა. აჰა სულ მოვრჩი. ეხლა კი ნამდვილი ფრანკული ხარ.

ნუცა. მამა! დალაქიანთ კაცი გამოუგზავნიათ.

ბასილა. რაო მერე?

ნუცა. კვირამდე ერთი ტიკი ღვინო გვასესხეთო.

ბასილა. მე რას მეკითხები. აი უფროსი ძმა, თუ ნებას მოგცემს მიეცი.

ივანე. გული კი გააწყალეს და... ასე ჰგონიათ ჩემი მარანი დაუშრეტელი ზღვა იყოს. რა გაეწყობა, მიეცი!

ნუცა. (კადის სამზარეულოსაკენ სახლის გვერდით)

ივანე. რო არ ამლაშებდეს ისე... კარგი მეზობელია.

ბათლომე. (ბასილას) დავიჯერო, შენ აღარ ერევი ოჯახურ საქმეში?

ბასილა. მე როგორც დრო მოჭმული კაცი, გადამაყენა და ყველაფერს თითონ უძღვება.

ბათლომე. მოპილოცნია ძმაო, შენი ნატვრაც ხომ ეგ იყო.

ბასილა. ვმადლობ უფალს, ჯერ-ჯერობით კარგათ მიდის ჩემი საქმე. (ივანეს) სხვა შვილო, როგორ გუნებაზე ხარ ა! ვინ იცის როგორ გიფანტქალებს გული.

ივანე. უხ, მამა თუ რამ იქნება ბარემ დროზე, თორემ დავდნი კაცი.

ბასილა. ჰაი გიდი სიჭაბუკევი! ერთ დროს მეც შენ დღეში ვიყავი.

ივანე. იცი, დღეს დილას, რომ ბახჩაში მივდიოდი, ორლობეს მოსდგომოდა და აქეთკენ იცქირებოდა. გაუსწორდი თუ არა ერთი ისეთი შემომანათა, რომ სისხლი მაქარივით ამიხუხუხდა. ჩაგვეგრიხე მაგ გულ-

მკერდში მეთქი მივაძახე. ესა ვსთქვი თუ არა, ერთი ალ ქაჯივით გადიკისკისა და შევარდა სახლში.
ბასილა. მართლა? (ბათლომეს) ა! ი თუმანი მიჯდება ეს ქორწინება.

ბათლომე. მართლა?

ივანე. დიახ, დიახ! მაჭანკალი რაა, ისიც კი ათ თუმანსა თხოლობს.

ბასილა. ოცდა ათი თუმანი ღვდელს, ოცი თუმანი წყვილი ბეჭედი, დანარჩენი სხვა და სხვა წვრილმანი ხარჯები აბა ეხლა კი დროა საქმეს ცეცხლი შეუკეთოთ. თეკლე, ნუცა!

თეკლე და ნუცა. რა ამბავია, რა ამბავია!

ბასილა. დედა-კაცო, რა კრიჭა შეგიკრავს? ილონე რამე, ლამის შემოგვათენდეს და მაჭანკალი კი არსადა სჩანს.

თეკლე. (ნუცას) მართლა შეილო, გადაირბინე ბაბალესთან, გაიგე რაო აგვიანებს.

ბასილა. აბა მარდათ, დატრიალდი შენებურად, იცოდეთ შენცა და დათამაც, რომ ვიდრე უფროს ძმას არ დააბინავებთ, თქვენ არ გელირსებათ რა.

ნუცა. ვცდილობთ მამა რაც გაეწყობა. ვენაცვალე ძამია ივანეს, უმალ მიწა გამისკდეს და თან ჩამიტანოს, სანამ მაგის ორგულობას გულში გავივლებდე, განა ბრმა ვარ არ ვაფასებდე.

ბასილა. გასწი ჩქარა ნუ გაგიგრძელებია ეს ენა.

ნუცა მივდივარ, მივდივარ. (შიდის და შეეფარება)

თეკლე. წავალ საქმეს მივხედავ, როცა ბაბალე მოვიდეს, მე შემატყობინე. (შიდის)

ივანე. დედა, დედა! აი მაჭანკალი.

თეკლე. (ბრუნდება)

ბასილა. ძლივს, დახე ეს რჯულ-ძალდი როგორ აჭიანურებს საქმეს? ბაბალე დედა-შვილობას ჩქარა გაპოიარე, დაგვეცინი თუ რა არის.

ბაბალე. მოვდივარ, მოვდივარ. იქონიეთ ცოტა ოდენი მოთმინება. ჰოი, მე, რომ ამ საცოლო ბიჭების ამბავი ვიცი... ვინ იცის როგორ მიკუთხებს გუნებაში.

ივანე. რა ვქნათ დედოჯან კაცნი ვართ, ჩვენც სისხლი გვი-
დულს ძარღვებში თუ არა!

ბასილა. აბა მოჰყე, იძლევიან ქალს თუ არა.

ბაბალე. ვუი ქა! რა დროს ეგაა ქალი მომირთავს და მომი-
კაზმავს.

ბასილა. მზითვისა რა გაიგე, გააჩნია რამე თუ არა?

ბაბალე. ყველაფერი რაც მაშინ გითხარით.

ბასილა. თუ რამე დაჰკლებია, იცოდე ქალს უკანვე დაგიბ-
რუნებთ.

ივანე. (ბასილას ხმა დახვას) მამა! ნუ იცი ხოლმე ეს ახირება,
ოღონდ ქალი ჩავიგდოთ ხელში და მზითევს ჯანი
გავარდნია. განა ცოტა მაოხრია. საკუთარი დოვ-
ლათი?

ბასილა. დამაცა შეილო, მზითევზე ზრუნვა მშობლების საქ-
მეა.

ბაბალე. შე უსამართლიო, ისე მზეთ უნახავს რა მზითები მო-
ეთხოვება.

თეკლე. მაგას რად ამბობ ბაბალე, ჩემი შეილი ვისზე რა ნაკ-
ლებია, რომ უმზვითო ქალი შეირთოს და ისიც
ნაქერივალი.

ივანე. (შეწუხებული აქეთ-იქით თვალებს ატყვებს) რა ვქნა! ნე-
ტავი ჩვენებს დღეს რა ემართებათ? (თეკლეს) არა
უშავს-რა დედა, არა უშავს, მაგითი ქალს წუნი არ
დაედება.

ბასილა. (ივანეს) მოიცა ნუ გვიშლი. (ბაბალეს) ისე როგორაა
საქმე? წელან სოფელში რაღაცა საეჭვო ხმებს მოვ-
კარი ყური.

თეკლე ივანე და ბაბალე. რა ხმებს?

ბასილა. ია შატაკიძე ამბობდა თურმე, რომ „თუ ის მუნია-
ნი იმას შეირთავს, ეს უღვაშები მომპარსეთო“.

ბაბალე. ჭორია, არ დაიჯეროთ.

ბასილა. ჭორი რათ იქნება, როცა იმასაც ჰქონია გუნებაში
იმ ქვრივის შერთვა.

ივანე. მართლა მამა?

ბასილა. შენს მზესა ვფიცავ.

ივანე. მოდი ეხლა და ენდე ადამიანს.

ბასილა. ბაბაღე მეთქი, ვინმემ, რომ ეს ბედნიერი დღე ჩამაშხამოს იცოდე სისხლი დაიღვრება.

თეკლე. ნეტა რას შემოგვიჩნდა ის წყეული შატაკიძე.

ბასილა. (იფანეს) ესეც შენი ია, მაგრამ გულს ნუ გაიტეხს. სანამ მამაშენი ცოცხალია, მტერი ვერას დაგაკლებს.

ბაბაღე. ჯვარს ამაღამ დაიწერთ თუ ხვალ?

ბასილა. მაგაზე კი უკაცრავად. ჯერ ასე იქნებიან და თუ საჩვენოთ ვიცნობთ, თავის დროზე ჯვარსაც დაწერთ და სათლობასაც ზედ მივაყოლებთ. ნეტამეც მასე მექნა. მომდგომია ეს ჩემი კნენა და რაკი ჯვარ-დაწერილები ფართ, გინდა თუ არა შემაბერდიო. მაშინ კბ. ვგიჟდებოდით ერთმანეთისათვის. მე სულელს მეგონა სულ ასე იქნებოდა. აი დასწყევლოს ღმერთმა ადამიანის ჯიში.

ბათლომე. რას იზამ, ნათქვამია: „ერთის გადარევამ ყველა უნდა გადარიოსო“.

თეკლე. (ბასილას) ეხლა ამბობ მაგას, როცა სიცოცხლე გამომწოვე? არა შენი ზარი უკვე დაირეკა. უფალს ევედრე ისევ მე გყვანდე ცოცხალი, თორემ სხვაზედაც არ შეგხედავს.

ბასილა. შენ აგრე გგონია? ხა-ხა-ხა! ბაბაღე ჩემო! აი ამ საქმეს რომ მოვათავებ კობტა გოდორაძის ცოლთან უნდა გამიწყო საქმე. (ბათლომეს) მინდა ერთ ჩემ მეზობელს გაუცვალო ასიოდე თუმნის წამატებით.

ივანე. მამა! რამდენჯერ მითქვამს, რომ ამის ნებას არ მოგცემ მეთქი. თუ ეს მართლაც ჩაგიდენია, იცოდე გაგეყრები და დედასაც თან წავიყვან.

თეკლე. ვენაცვალე ბიჭუნიას!

ბათლომე. იკი ბასილა, დაგვიანებულია. ეხლა მართლაც არ ღირს მაგაზე ფიქრი. ამ შეილები მანას, არ შეჭფერის ასეთი უკადრისი საქციელი.

ბაბაღე. ბასილა, უფვირგვინოთ ქვრივი, არ გაგყვებათ.

ბასილა. კარგია ჰო, გეხუმრები, გეხუმრები.

ივანე. გეხუმრა, გეხუმრა.

ბასილა. (თეკლეს) რას მეუბნებოდლი წელან, ღვდელმა რაო?

თეკლე. მცირე წლოვანს ჯვარს ვერ დავწერავო.

ივანე. შეხე ერთი იმ წვერ-ცანცარას!..

ბასილა. ირაზმებიან, მაგრამ არაფერია. მე ვიცი, რა მუცლის გვრემაცა ჰკლავს იმას. ორ ასიანს რომ ვასუნებინებ, პირობას გაძლევ დილამდე სულ ბუქნა ვათამაშო. აბა ბაბაღე ნულარ ვაგვიანებთ, შეუღდექი საქმეს.

ბაბაღე. ჯერ ჩამიჩხრიაღე სამაქანკლო.

ბასილა. ჰო მართლა სულ არ დამავიწყდა. (ამოიღებს ქისას და აძლევს ვითომ ქაღალდის ფულებს) გამომართვი ათი თუმანია— შეგიძლიან მენდო.

ბაბაღე. (ჩამოართმევს საჩქაროდ) გენდობი ჩემო ბასილა, გენდობი. მივდივარ ხალხნო. (მიდის)

ბასილა. აბა, აბა, (თავისიანებს) ეხლა კი დატრიალდით ყველანი, ბათლომე, თეკლე, ნუცა, გახსოვდეთ თავთავიანთი მოვალეობა. შვილო ნუცა, რა უყავ ვარდ-ყვავილები, ან სად არიან შენი ტოლ ამხანაგები? ასე უნდა მეზობლის პატივის-ცემითქო? უცოლო ბიჭები არ გააქაქანოთ ჩემს მიდამოზე. (ივანეს ხმა დახვდა) ასე ემჯობინება შვილო, ვინ იცის რა მოხდება. კაცის გული ხარბიაო ნათქვამია. ერთიც ვნახოთ ვინმე ოხერმა სხვანაირად ჩაუკრას თვალი, მაშინ...

ივანე. (თავს უქნევს თანხმობის ნიშნად შემოდინ კიშკრიდან ნუცას ტოლ-ამხანაგები ვარდ-ყვავილებით)

ბასილა. თქვენი ჭირიმე ქალიშვილებო თქვენი, ვინძლო მასახელოთ დღეს. (ივანეს) აბა შვილო, შაირები.

ივანე. ბაღში ქალი შესულიყო, დაეკრიფა ქლიავიო, გულთან უბე შეხეოდა, შედიოდა ნიაფიო.

ქალები. (მხიარულად ჩაიკისკისებენ)

ივანე. იკაკანეთ ვარიებო, იკაკანეთ! (ქალების კისკისს თითონაც აჭეკება და ქათამიფით კაკანებს)

ივანე. ტყეში შევალ შეგცილდები, გამოვიტან ფუტუროსა, გოგო შენთვის დედაშენი დღე და ღამე პუტუნობსა. (ქალების კისკისი და ივანეს კაკანი)

ივანე. გალმა ბატები გავდევნე, გამოლმა დავიარები, გოგოვ, რათ არ გებრალები, უცოლოდ დავიარები

ბათლომე. ბასილა! პატარძალი მოჰყავთ..

ბასილა. მოჰყავთ? ღმერთო იფარავდე ჩემს ოჯახს! აბა ნეფევ, და შენც მეჯვარევ! წავიდეთ. თეკლე, შენ აქ შუაში დადექი, თქვენ კი კუდრაქებო, აი აქ ჩამწკრივდით. (შიდიან სამნივე და შეკვებების ადრეფის კარებთან)

ბათლომე. ბასილა! მოჰკიდე ქალს ხელი. (ივანეს) შენ კი აქედან მოუდექი. (შიდიან წინ)

თეკლე. (ივან სტენიდან დაუფავებთ) მოდი მომიახლოვდი, შენ შემოგვევლოს ჩემი თავი. (გადაჰკოცნის)

ბასილა. კეთილი იყოს შეილო, შენი ჩემს ოჯახში შემოსვლა. (გადაჰკოცნის)

თეკლე. (მუჟღუგუნს წაჰკრავს) დახე როგორ გადაირია ეს მსუნაგი!

ნუცა. ღმერთო ამას რას მოვესწარი! (გადაჰკოცნის)

თეკლე. (თებრანეს) შენი მულია, გენაცვალე.

ივანე. (ზნებთ) შენი ჰირიმე, შენი. ისე შეგინახო, როგორც მაწონი. (უნდა აკოცოს)

ბასილა^მ. (შეჩერებს და სმა დაბლა) დინჯათ შეილო, ცუცუ-რაკი. ყოფილაო იფიქრებს.

ივანე. (ნაწეენი) იჰ, იფიქრებს კი არა გადაიფიქრებს.

ქალები. მოგვილოცნია ნეფე-დედოფალო, მოგვილოცნია. (ნეფე-დედოფალს თავს უკრავს უკუღას)

ივანე. გაიხარეთ ქალებო, გაიხარეთ!

ბასილა. (შიიუვანს და სკამზე დასვაშს ორივეს) აბა მეჯვარევ!

ბათლომე. ღმერთმა მამაზეციერმა გაკურთხოთ და მზე და თვარესავით შეგაბეროთ ორივე ცოლ-ქმარი. (ბეჭდებს წამოცემებს ორივეს)

ივანე. ჰო, შევაბერდებით, უთუოდ შევაბერდებით. (თებრანეს ენის მოქცევით) გე-ნა-ჩა-ლევე!—(უნდა აკოცოს)

ბასილა. (შეჩერებს) დინჯათ შეილო!

ივანე. (წეენი) იჰ! დინჯათ კი არა. ის არ განდა...

თეკლე. (ნეფე-დედოფალს) ქალაშია ქორის ბუდე, კატკატს გული დასწყვეტია, ვინც რომა თქვენი ძრახი თქვას,

თავზე მენი დასტეხრა.

ბასილა. ჩიტი ღობეზე შემოჯდა, ბიბილო ჩაუშავდაო, ვინც რომა თქვენი ძრახი სთქვას გვირგვინი გაუშავდაო. (თებრონეს) აი ეს არის ჩემო ლამაზო. შენი ახალი ოჯახი, შეგვითვისე და ჩვენც შეგითვისებთ. ამ ჩემ სიყრმის. შეილს შენ გაბარებ ჩემო თებრონე (ვითომ გულ აჩუქებუდი) სათუთათ მყავს გაზრდილი და ვინც-ლო არ დამიჩაგრო.

ივანე. (ისიც გულ აჩუქებუდი ცრემლებს იწმენდს)

თებრონე. (წამოდგება) ბატონებო! რითაც კი შემეძლება ვეცდები ვიყო ღირსეული რძალი, ღირსეული ოჯახისა.

ბასილა. ვენაცვალე, რა სიტყვა პასუხია და... შენი ჭირიმე შენი (უნდა აკოცოს)

თეკლე. (სტაცებს უკანდინ ხელს ჩოხის კალთაზე და დააქანებს) დინჯათ! ცუცურაკი ყოფილაო იფიქრებს. (სიცილს ძლივს იმაგრებს)

ბასილა. (თეკლეს) იფიქრებს კი არა... აბა ქალებო! დასცხეთ დაირა ბუზიკა და გაამხიარულეთ ოჯახი ჩემი. (გაჩადება ლეკური. უწინ ბასილა და თეკლე იტყვიან, პერე ნეფე-დედოფალი)

ბასილა. (უეცრივ) სუს! მოიცათ, გეთაყვა, მოიცათ.

ყველანი. (შედეგებან და ყურებს ატყვეტენ) რა ამბავია, რა ამბავია!

ბასილა. დავიჯერო, თქვენ ვერავინ შენიშნეთ?

თეკლე. რა იყო შე ფეოიანო, რა მოგელანდა?

ბასილა. ფეთიანიცა ხარ და არც არა იცი რა. ეზოში ვილაც საეჭვო კაცები ჩამოხტენ.

ბათლომე. ვინ უნდა იყვნენ?

ბასილა. ვინ იქნება თუ არ ის ჩემი დამტყვევი ია შატაკიძე და მისი დამქაშები: ანტონა ბაბუწვერა, ჯანალა თავბერა, ჩაფიანთ-სვიმონა, ბრუტიანი ალექსა და დომელიანთ მიხა. მე ჯანი გამვარდნია, ოლონდ (იფანგზე) ევ ბალლი არ შემეშინონ. (ასმას ერთის წამით ვრუ ხმაურობა სცენის კარეზე)

ყველანი. ეჰე, ეჰე, ეჰე!

ბასილა. არც ეხლა გჯერათ? (წინ გაიწეოს). წინ მოდიან; რკალივით გარს გვერტყმიან.

ივანე. ვაიმე, ვაიმე!

ბასილა. ეი, თქვენ რომელი ხართ მანდა! ია შატაკიძე, ნუ იმალები ბუჩქებში, კი გიცანი, კი გიცანი. (შაეფარება)

ივანე. (თებრონეს) შენი ბავი უნდა წამართვან, გენაჩაღევე!

ქალები. უი ქა! საწყალი ნეფე, საწყალი ნეფე!

ივანე. ხალხნო და ჯამაათნო, მიშველეთ თქვენი კენესა მე. (თებრონეს) გე-ნა-ჩა-ღევე!

ბასილა. (უკან იხეკს) ვიღუპებით.

ყველანი. რა ამბავია, რა ამბავია?

ბასილა. ის ამბავია, რომ ქალი უნდა წაგვართვან და შვილიც გამიუკაცურონ.

ყველანი. როგორ, რათა, რისთვის?

თეკლე. კაცო, გონს მოდი რას მიედ-მოედები, იქნებ სმენამ გიმტყუნა.

ბასილა. დედა-კაცო! დაიჯერე, რომ ერთი იმათგანი მომიახლოვდა და გადაჭრით გამომიცხადა: ქალი ჩავვაბარეთ ჩქარა, თორემ გადაგწვავთო.

თებრონე. (ბახაღეს) მაჰანკალო! ეს იყო ჩემი ბედნიერება? (ფითომ სტირბის)

ივანე. გე-ნა-ჩა-ღევე!

თეკლე. შვილს რაღას ერჩიან ქა!

ბასილა. იმას ერჩიან, რომ „საცა გინდა ყველგან“ ეს გვეცილებო. აქაური ქალების სინსილა როგააწყალა, ეხლა სტუმრებსაც მიჰყო ხელიო. ან დაგვიდოს საუუკუნო პირობა, რომ ცოლის შერთვაზე ხელს იღებს, თუ არა და გავაუკაცურობთო.

თეკლე. (შოთქმით) ვაი შენ დედას შვილოოო!

ბასილა. ვაი მამაშენს, შენს შემყურეს შვილოო!

ივანე. (ცახცახებს) ვაიმე! ვაიმე. (ხმაურობა): პირობა, პირობა!

ბასილა. ეჰე, პირობაო. მიეცი შვილო პირობა, თორემ ცუდა და წავა საქმე. სულ ერთია, ჩვენ ხომ ჩვენსას მაინც არ დავიშლით.

ყველანი. (თებრონეს კარდა) მიეცი პირობა, მიეცი.

ივანე. კარგი მიმიცია პირობა.

ბასილა. აი გაძღვეთ პირობას, არც ეხლა, მოისვენებთ თქვე
ოჯახ-ქორებო? (ერუ ხმაურება)

ბაბალე. (შიაპარება)

ბასილა. ბაბალე საით მიიპარები?

თეკლე. რაღაც ამბავია, რაღაც ამბავია!

ბათლომე. რაკი ისინი აღარ ხუმრობენ, ეხლა ჩვენც უნდა
გამოვიღოთ ხელი. ქალებო! თქვენ პატარძალს უყა-
რაულეთ, ჩვენ სამნი კი გავალთ და შევებრძოლე-
ბით.

თებრონე. (ივანეს) იბრძოლე და მე შენი ვიქნები.

ივანე. გე-ნა-ჩა-ლევე!

ბასილა. (ივანეს) გამაგრდი, რა ღმერთი გიწყრება, არ გნა-
ხოს ქალმა დაბუნათ.

ბათლომე. (ივანეს) გამოდი! ქალი მამაკაცს ყველაფერს აპა-
ტიებს, სილაჩრეს კი არა.

თებრონე. იბრძოლე და მე შენი ვიქნები.

ივანე. დალოცვილო თუ მომკლავენ, ჩემი როგორ იქნები?

ქალები. იბრძოლე, იბრძოლე!

ბასილა. გესმის, „იბრძოლეო“... გამო ჩქარა, მტერი იერი-
შით მოდის.

ივანე. გამოვალ მაშ... (შიდის თანაც ეშინიან, თანაც იქაჩება)
ისეთი ვარ, ისეთი რომა უპ, დედასა-ყორნისასა!
(წამით ერუ ხმაურება, უკან დაიხევის და ისევ გასწორ-
დება) ისეთი ვარ, ისეთი უპ, დედასა-ყორნისასა.
(ფეთიანივით აქეთ-იქით აწუდება და თვალების ბრიალით
იგერებს) ამ! ამ! ამ! ამ!

ბასილა. შეუტეე შეილო ჰო! მასე ჩემო ვაჟ-კაცო ჰო! (ერუ
ხმაურება)

ივანე. (შესტება) ვაი!

თებრონე. ვაი შენ და შავი ჭირი.

ყველანი. ახ!

ივანე. (გაოცებული გაშუშდება ერთ ხესთან).

ბასილა. ვინ იყო? ეს რა გაიგონა ჩემმა ყურებმა? ვინ იყო
მეთქი გეკითხებით?

თეკლე. ეშმაკი და ქაჯი, სხვა ვინ იქნებოდა.

თებრონე. შე ვიყავი—გასკდით გულზე, მე ვიყავი.

თეკლე. ვუი დამიდგეს თვალები! როგორ იფხაჰნება ჩემი ცუ-
ცუნია. (ულოცავს) იაო თიაო უშველე დედა-ღვთი-
საო, იაო თიაო უშველე დედა-ღვთისაო!

თებრონე. გამიშვით მივდივარ.

ყველანი. როგორ თუ მიდიხარ?

თებრონე. ჩემი საქმრო ვაჟ-კაცი უნდა ყოფილიყო და არა
ასეთი ლაჩარი, ასეთი ქალა-ჩუნა ვინმე.

ყველანი. (უკმაყოფილოდ ჩიჩქალობიან)

თეკლე. მაშ-აგრე? (ქიქლას აჟრის) ვუი, მეხი კი დაგაყარე,
შე უტიფარო შენა.

ბასილა. მამა გიცხონდა, სახლშიც ბევრი გეყოლება ამი-
სთანა.

თებრონე. ჩუმაღ თქვე მატრაბაზებო!

თეკლე. შენ ეი, ძალდანაც ნუ გამეთხლიშები თორემ მევიცხ
შენი.

თებრონე. ხმა ჩიკმინდეთ თორემ თუ გავბრაზდი, ნაცარ-ტუ-
ტას აგადენთ ყველას. (საკრთო უკმაყოფილებას)

თეკლე. (ხელებს გასსავსაფებს) თქვენი ქირიმეთ ხალხნო, რა
აფყია-აშარი ყოფილა ეს მიწა-გასახეთქი ესა.

ბასილა. ერთი უყურეთ რეებსა ჰბედაჴს ეს აჯილდა ესა.

თეკლე. მიმიშვით ერთი მაგას ჩიქილაში ვტაცო ხელი და

სხვა არა მინდა-რა.

თებრონე. (აზაჴად) გზა!

ყველანი. (შეკრთებიან და ჩამოეცლებიან)

თებრონე. (წინ გაიწევეს და კულისებისაკერ) მე შენი ვარ შატა-
კიძე; ვენაცვალე იასა. ბიჭიც ის არის და ქუდიც
იმას ჰხურავს. (იფანეს) შენ კი არა გგავს ოჩო-პეტ-
რე (გააფაგრებს) გე-ნა-ჩა-ლექე! (ბეჭედსაც ესვრის. ერთს
გადიკისკისებს და გაიქცევა. აქ ატუდება ჩიჩქალოი, ნუ-
ცა და სხვა ქალები გაედევნებიან ხრიალით და წუთში
ყველანი მიეფარებიან)

ივანე. (იმათი წასვლისას თავ-პირში მუშტს აჩტეჴს)

თეკლე. ვუი დამიდგეს თვალები, ნუ შფოთავ გენაცვალოს
დედა, ნუ შფოთავ. მე თუ მკითხავ პირ-იქით სიხა-

რული გვმართებს, რომ ისეთი ჯი სული ოჯახში არ შემოგვეპარა. სულ სხვა მეგონა, მაგრამ ახლოს რო ვნახე კინალამ ელდა მეცა. ელამი იყო, კბილებიც რაღაც ოღრო-ჩოღრო და მასთან ძალზე ჭორფლიანი. (ბასილას) ნეტაი შენ მაინც არ მისი-ებდე ვუღსა, რა ვქნაა! რამ გამოაშტერა?... გეთაყ-ვა ბათლომე ერთი შეანჯღრიე, იქნება გონს მოვი-დეს.

ბასილა. თავი დამანებე თორემ ისე შეგანჯღრევ რომ... ღმერთო ჩემო! რა სირცხვილი ვქამე დღეს, რა სირცხვილი. სადღა გამოგყო ეხლა თავი? დავიჯერო ისე დაეცა ჩემი მაზანდა, რომ აღარავინ მერიდება? არა, ამასი მოთმენა არა გზით არ შემიძლიან. (იქს-ჩეპა და შიდას)

თეკლე და ბაბალე. (შეაჩქრებენ)

ბათლომე. აბა რას სჩადი ბასილა!

თეკლე. ხომ არ გაგიყდი, ვინდა დააობლო ოჯახი?

ბასილა. გამიშვით, ლამის ბოღმამ დამახრჩოს.

თეკლე. (იფანეს) შევილო! მოდი ვერა ჰხედავ რა დღეშია? მოდი სთხოვე იქნება დავიჯეროს.

ივანე. დამიჯერებს მაშ. (შიფა) დაწყნარდი მამა. ღმერთმა ისი-ნიც შეარცხვინოს და იმათი თებრონეცა, იმისთანა ქალი მზეთუნახავიც რო იყოს, არ შევირთავ. ულ-ვაშები შემირცხვეს თუ მე ამიერიდან წყეული ქა-ლებისა რამე ვიწამო.

ბათლომე. (ბასილას) ხომ გაიგონე, სიყმის შვილი გთხოვს.

ბასილა. მთხოვს და მეც ვემორჩილები.

თეკლე. გენაცვალეთ რა ხათრი აქვთ ერთი-მეორისა.

ბათლომე. აბა, აბა! დაწყნარდით, დაშოშმანდით. მადლობა ღმერთს, რომ ეს ღამე უსისხლოთ გათავდა.

თეკლე. თორემ მე, რომ მამა-შვილის სიფიცხის ამბავი ვიცი ტა-ტა-ტა-ტა!

ბასილა. მართლაც და ძალიან გადავრჩით ამალამ, დარლო-ცოს ღმერთო შენი სამართალი. (იფანეზე ბათლომეს) როგორი ბიჭია?

ბათლომე. ენით გამოუთქმელი

ბასილა. ენაცვალოს მამა. იბრძოდა როგორც ლომი, მაგრამ
რა უნდა ქნა როცა ერთზე ათი მოდის.

ივანე. (იბეჩება) ისეთი ვარ ისეთი, რომ უხ დედასა-ყორნისა-
სა! აბა მოვიდნენ თუ გული ერჩით. იცი მამა, იმ
შენ შატაკიძეს ორი-სამი ისეთი ვდრუზე ბეჭებში
რომ...

ყველანი. მართლა?

ბასილა. შენი მარჯვენის ჭირიმე ბიჭო, შენი.

თეკლე. აბა მე წავალ, ვახშამს მივხედავ. (შიდის. ესენი კი
წუთის განმავლობაში მუნჯურათ რაღაცას კამათობენ.
შიდის გაჩქარებით ნუცა)

ნუცა. ახალი ამბავი მამა, ახალი ამბავი!

ბასილა. გოგო შენ სად იყავი?

ნუცა. ახ, მამილო რა გაიმბოთ, რა გაიმბოთ!

ბასილა. რაც უნდა მიამბო სულ ერთია, მაინც გითაქებ. ასე
უნდა? ოჯახს, რომ ცეცხლი ეკიდებოდეს, შენ ტყე-
ში გარბინარ? (თათქოს უნდა სწვდეს თმაში, მაგრამ
ბათლომე და ივანე გაქანავენ)

ივანე. გონს მოდი მამა, კიდევ მოგიარა?

ბათლომე. დაიცა, კაცო! აბა ნუცა ყურს გიგდებთ.

ნუცა. მე და სხვა ქალიშვილები იმათ გავედევნეთ კვალ და
კვალ, რაღაც ძალზე მწყუროდა იმათი ვინაობის
გაგება.

ბასილა. ვინ იყვნენ?

ნუცა. ამ დაცემის მოთავე ია შატაკიძე იყო.

ბასილა. აკი ვსთქვი, მერე?

ნუცა. ჩვენიდან დაწყობილი, ქვრივი ხელში აყვანილი მიჰყ-
ვანდა.

ბასილა. ფუ რა უსირცხვილობაა!

ივანე. (ბრაზისაგან ებები უკანკალებს)

ნუცა. მიახწიეს თუ არა შატაკიანთ ორლობეს, საიდგანლაც
გაჩნდა მაჰანკალი ბაბაღე, ერთი შეიჭიხვინა, იქცა
მგლათ, პატარძალიც გაკუდიანდა.

ივანე. (უურებს ატყვეტს)

ნუცა. მოახტა მგელს, ერთი-ორი გადაუტყლოშუნა ახსა და ჰერი ბიჭო!

ივანე. აი გიშველა ღმერთმა, ძლივს არ მომეშო. წავიდეს ეხლა და ირიკავოს. (ბრაფუღათ ხითხითებს)

ბასილა. ხედავთ ხალხნო რა ამბებია!

ბათლომე. (მხრებს აიჩქის)

ბასილა. (ოჩჯერ) ჩვენთან-აარს ღმერთი, ჩვენთან-აარს ღმერთი. მერე, მერე!

ნუცა. იქიდან, რომ ვბრუნდებოდი გულმა არ მომითმინა და შევიხედე აბუსვერიანთ ეზოში, მაგრამ შიშისაგან კინალამ შევიშალე.

ყველანი. რატომ, რატომ?

ნუცა. მაჭანკალი და ქვრივი თითქოს აქ არაფერიყო სხვებთან ისხდნენ და ვახშამს შეექცეოდნენ.

ბასილა. შვილებო! ამიერიდან მოსპეთ ყოველივე მეზობლობა იმ ოჯახთან. (გაიწევს კუღისებისკენ რამდენიმე ნაბიჯით და გადასძახებს) ჯვარი აქა კუდიანებო, ჯვარი აქა. თქვენი სვით და თქვენი სჭამეთ, ჩვენსა ჯვარი დაგვიწერეთ. უუუ!—

ივანე. რა ამბებია და... აბა რა მაფიქრებინებდა თუ ის კუდიანი იქნებოდა. მერე და როგორ მოგვაჩვენა თავი!

ბასილა. შენ ეგა სთქვი და!

ივანე. აბა ნუცაჯან, წავიდეთ და დედასაც ვახაროთ. (შიდაინ)

ბასილა. ოჯახიშვილო! ბარემ ვახშამიც დააჩქარე. ამაღამ ერთი ლოთიანათ გადავკრათ და უფალს მადლობა შევსწიროთ, მშვიდობით გადარჩენისათვის.

ივანე. ბაშ-უსტა, ბაშ-უსტა! (აივანთან წასკდება თავისებური სიტყვა და შედაინ სახლში)

ბასილა. (ბათლომეს) როგორი იყო წარმოდგენა!? ის ეხლა თუ სამუდამოთ არა, ხუთი წლით მაინცა მყავს დაბმული.

ბათლომე. არა ძმაო, შენისთანა კაცი იმას კი არა, ეშმაკებსაც კი დააბამს. (იტინიან) შე შეჩვენებულო ქერივსაც რო შეაველე ხელი!

ბასილა. რა გოგოა ბათლომე, რა გოგოა! მკლავებში რო ჩავჭიდე ხელი, ისეთმა ჟრუანტელმა დამიარა ტანში, რომ კინალამ წავიქეცი.

ბათლომე. ოი დაგწყევლოს ღმერთმა, შე ჭინკა შენა.

ბასილა. ეხლა კი, რაკი ამ საქმეს მოვრჩი, მე მზადა ვართუნდ დილამდე გესაუბრო.

ნუცა. მობრძანდით, ვახშამი მზადაა.

ბასილა. მოვდივართ, მოვდივართ. (ბათლომეს გზას მისცეს) აბა!

ფ ა რ დ ა .

თავისუფალი მარში.

(სამშობლოს კილოებზე)

დიმიტრი არაყიშვილისა.

Molto

piano

poco rit.

Allegretto Tempo di marcia.

mf

Handwritten musical score system 1. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The vocal line contains the lyrics "u - ce - cen - d". The piano accompaniment features a melody with slurs and some trills.

Handwritten musical score system 2. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano accompaniment includes the markings "poco rit." and "Al tempo".

Handwritten musical score system 3. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano accompaniment features a steady eighth-note accompaniment.

Handwritten musical score system 4. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano accompaniment continues with the eighth-note accompaniment.

Handwritten musical score system 5. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano accompaniment includes the marking "mf commoda".

Handwritten musical score system 6. It consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano accompaniment features a melody with slurs and some trills.

Handwritten musical score system 1, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with many beamed notes and rests.

Handwritten musical score system 2, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues with similar rhythmic complexity and includes some dynamic markings.

Handwritten musical score system 3, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music includes the lyrics "c - o - ce - es - cen - do" and the instruction "ritard". The system concludes with the instruction "ff a tempo".

Handwritten musical score system 4, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues with complex rhythmic patterns.

Handwritten musical score system 5, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music continues with complex rhythmic patterns.

Handwritten musical score system 6, consisting of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The music concludes with the instruction "mf dolce".

Handwritten musical score system 1, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

Handwritten musical score system 2, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

Handwritten musical score system 3, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

Handwritten musical score system 4, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

Handwritten musical score system 5, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

Handwritten musical score system 6, featuring a treble and bass clef staff with complex rhythmic patterns and slurs.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

გვერდი.

1. სანდრო შანშიაშვილი—სალამური	3
2. ი. გრიშაშვილი—რა კარგი ხარ	5
3. კ. მაყაშვილი—სიკვდილ-სიცოცხლის ცეკვა	7
4. ინ —ბანი—ცხოვრების მგზავრი	12
წაგართვი მზეო	15
გრძნეული ჩანგი	17
მზიელა	20
5. სანდრო შანშიაშვილი—ბერდო ზმანია	29
6. შიო მღვიმელი—მუდამ სევდიანს	81
7. ვ. რუხაძე—ამონაკენესი	83
ვნახე ქალი	84
8. გ. ქუჩიშვილი—ლამე ნატეხი	85
მერცხლები	85
ღელვა	86
9. ლეო ქიაჩელი—მუნა და ტირიფი	87
10. დ. კასრაძე—ღვირღვა	97
11. ალ. ყაზბეგი—დარო	110
12. ტრ. რამიშვილი—ჭკუა-მხიარული	117
13. დიმიტ. არაყიშვილი—თავისუფალი მარში (ნოტებზე)	139

შეცდომის გასწორება.

შეექვსე გვერდზე ი. გრიშაშვილის ლექსში:

არის	უნდა იყოს
ვსე სწრაფად გაირბენს...	ისე სწრაფად გაირბენს...
იით სარკეზე	ვით სარკეზე

მეჩვიდმეტე გვერდზე.

სულდაგმული	სულდმული.
------------	-----------

წიგნი დასურათებულია მხატვარ ვალიკო სიდაძის-ერისთავის მიერ.

წიგნში ჩართულია 4 სურათი სიბ ქალაქდზე,
ხოლო 16 სურათი ტექსტში.

